ԳԻՐՔ
ԱՇԽԱՐՀԱՑ
ԵՒ
ԱՌԱՍՊԵԼԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆՑ.
ՈՐ Է
ԱՂՈՒԷՍԱԳԻՐՔ.

Ի Սուրբ Էջմիածին Երեմիայ Վարդապետէ.

Ի Հայրապետութեանն Տեառն Նահապետի Կաթուղիկոսի ամենից. Հայոց:

և թվականութեան Հայոց. ՌՃԽԷ. յունիսի. Գ.
և ՚ի թվին փրկչին. 1698. յունիսի. Ժ.

Printed in Turkey
1698
9327-57

1698 թ.

Աշխարհացուցաց Ամենայն խոհեմնոցաց.

ՅԱՂԱԳՍ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

յԱզգային գիրս ոչ ուրեք գտանեմք ոճով ասացեալ. այլ դոյզն ինչ՝ գուն ուրեք՝ և այն դժուարահաս և տաժանելի. Արդ՝ վն զի հաւք դոցա եղեալ մեզ յարտաքինոց հարկաւորեմք ձեռնարկել. Որով զաշխարհագրութիւն յարմարեցին ՚ի ճանապարհորդութենէ՝ և ՚ի նաւարկութենէ՝ և ստուգեցին յերկրաչափութենէ, և ինքն երկրաչափութիւն գտաւ յաստեղաբաշխութենէ. Վասնզի աշ

եղեալ

եղեալ առաջինքն խոկային, թէ որք տե-
ղիք երկրի, ընդ որովք են կայեալք մա-
սամբք երկնային բոլորակին։ Նաև զմեծու-
թի տարածութեան և գծերոյ։ և զոր 'ի վ՜ր երկ-
րի. և զոր 'ի ներքոյ երկրին միշտ բերելով.
յայտնեն և զբնակութի մարդկան։ 'Ի միջօ-
րակեան գծէն զգիծն առնելով ասպարիզա-
կան չափու ըստ ճանապարհորդութեան և
ըստ նաւարկութեան։ Իմացեալ զկլիմայսն և
զփոփոխելին. զայլ այլ ուրք այլապէս երևեալ
քանզի 'ի վ՜ր այրեցածին բերին կենդանա-
տեսակքն՝ մտանեն և ծագին։ Բայց փոքր
արջն գերևվերոյ կայեալ լինի երկնի 'ի
հիւսիսային կողմանն ասպարիզօք հնգ-
հարիւր և երկու հընգերեկօք։ Նաև անդէն
թուլիս կղզի. որ մեկնէ զհիւսիսականացն
և ծանուցելոյ երկրի իբրև զգետ՝ ըստ լայ-
նութեան չափու, որ 'ի միջօրէական շրջա-
նակն երեքհարիւր և վաթսուներկու բևե-
րուք՝ վեցհազարեկօք մասամբք։ Հինգ հա-
րիւր չափուց ասպարիզաց. մեծ շուրջու-
նելութեամբ։ Իսկ 'ի հարաւայինն, խոնարհի
'ի սուզական. և այլակերպ զայլսն երևե-
ցուցանէ։ որպէս Թէոդորոս Համաստացի պատ-
մէ զհնդկաց. թէ 'ի լիմլմուխկոնն նաւե-
լով յերկիրն՝ ունելով զտուուանն միջերկն
եայ՝ և զլուդայ ընդ մէջ կիւռխայ. Իսկ
յալխայ ընդ մէջ նաւելով երկրականն. զտա-
նամէռստաղ՝ որ է պղոս 'ի նոցանէ եր-
թեալ. և 'ի մէջ նոցա Մարալիկիկոն հնչական.

և այլ

և այլ բազում ինչ։ Նաև զցամաքեալ գօ-
տին բերելով ընդ մէջ տեղ զերակամին՝ տա-
եթեօպացւոց ճանապարհորդութենէ
յՆկեղեայ աշխարհէն։ Նաև ըզՏուասոն
ծայր ընդ Հմեանային շաւղօք՝ յանհրևա-
կանն և 'ի սուզականն կոյս։ Դանի և յե-
օթնէ նահանգէն մինն տուեալ է հարա-
ւային միջօրէականի գծին։ և զայլ ևս վեցն
'ի նմանէ յարևմտին կոյս։ Այսպէս և ծր-
կու ընդդայինս ժամս ունելով։ երեք ընդ
Ալեքսանդրիայ։ կիսաժամաւ յառաջ մա-
տուցեալ՝ որք և ամ. Չորս Պտոտոս՝ որ է
միջին նահանգացն, ըստ գնտակին յայտնու-
թեցն։ Հինգ ընդ Հռոմ։ Վեց ընդ Կոս-
տանդնուպօլիս։ Եօթն ընդ Սկիւթիայ։ և
ամ աշխարհաց դոցին գասեցան։ Չորս
նախ առնելի է զտիեզերաց ատորագրութիւ-
նմանութե երկու գնտակօն աստղականաւ-
զկէս շրջանակին մեծի՝ ունելով հարիւր և
ութսուն երկր բնակութի մարդկան։ Նաև
զվերաչափութի առնելով ժամագիտակա-
նաւն, 'ի ձեռն երևելոյ աստուօուն և սկի-
թիւոն գործ արանաց։ բայց կարևոր է
Նշեռոպեաց տա 'ի ցամաքաչափութի որ
է Պտողմէոս և Ճիօրգեոս։ չափեալ առաջ-
ինգօք զամ բնակութի մարդկան։ Նրկայ-
նութե յԱրևմտից սկիզբն արարեալ՝ որ է
ծով անծանօթ Ովկիանոս։ Նծարէ ան-
ծանօթ աշխարհին Չինաց և յԱրևելս՝ յերր
անծանօթ երկրի մասունս Հարիւր ութ-

սուն

տուն։ Որոնպէս և լայնութիւն սկիզբն առա-
րեալ յայրեցելոյ գօտւոյն՝ չափեալ զՀիւ-
սիսի․ անծանօթ ծով և երկիր՝ մասունս
վաթսուն և հինգ։ Եւ դարձեալ յայրեալ
գօտւոյն ՚ի Հարաւ կոյս չափեալ յանծա-
նօթ երկիր՝ մասունս տասն և հինգ՝ լինել
ամ՛ լայնութիւն մասունս ութսուն։ Իսկ ա-
ռաւել յարտաքս կոյս քան զայս՝ չէ ուրուք
դէպ երևելի տեսեալ՝ և կամ գիտացեալ՝
ըստ ասէ Պտղոմէոս։ Իսկ ծանօթ կողի եր-
կիր և ովկիանոս․ յորս երկրագիր բոլորա-
կին աշխարհագրութեանցն ասեալ Պապայ
Ալէքսանդրացւոյ համառօտաբար երկրա-
գրութեան։ Զորմէ մեր ծայրաքաղ արարեալ
զմեծամեծսն և զնշանաւորսն միայն․ և ըզ
չափս որ չափութեանցն․ ոչ ըստ յատակի եր-
կրի՝ այլ ըստ բարձրացեալ լերանց տեսու-
թեան։ ընդ օդս անչափելով ՚ի ձեռն գործա-
րանաց․ նկարելով զշրջս արեգական և
լուսնի և աստեղաց։ ըստ տանց իւրեանց
եօթն նահանգացն՝ փոփոխման սահմանաց
Իսկ է սահման բան կարճառօտ յայտնիչ
բնութեան ենթակայ իրողութեան։ որ զիւրն ՚ի
ներքս փակէ՝ և զայլն ՚ի բացորոշէ՝ և չափէ
զնմանէ։ Իսկ է մասն հինգ հարիւր ասպա-
րէզ։ և ասպարէզն է հետագնացութիւն՝ այս
ինքն է վտաւան մի։ Իսկ է ասպարէզն ըստ
ոտաչափութեան․ քայլս հարիւր։ և քայլն վեց
ոտն է․ և ոտն վեց մատն։ Ուղղն ասպա-
րէզ մի։ իսկ ասպարիզաց ասպարէզն հա-

րիւր

բեւր եւ քառասուն երեք քայլ. եւ մղոնն է
եօթն ասպարէզ: Այդ լինիլ գետնաչափութե
մղոնն հազար քայլ: Իսկ փարսախն երեք
մղոն է. Բայց օդաչափութե՛ է մասն հինգ
հարիւր ասպարէզ 'ի լայն երկրաչափութեա
եւ նոյն չափ է երկայնութեան չորեքկուսի:
ամ̄ զի լինիլ մասին եօթանասուն եւ մի մղոնս
չորք եօթն, քան եւ ութն: Բայց՝ այս չա
փուս չափեցին զերկիր եւ զծով: սկիզբն ա
ռարեալ յայրեցելոյ գօտւոյն՝ զոր կոչեն մի
ջօրական գիծ. յորում բնաւին ոչ ինչ բնա
կանի. յաղագս մեծի յաճախելոյ ընդ նմա
արեգականն յամառնային եղանակն. զեղա
նակ ձմեռնային փոխեալ եւ անդրէն դար
ձեալ: Ի որոյ ասացին զարեգակն չափ
փոք բազոյն, քան զերկիրս զայս լինել. քանզի
մնացէր որդ կամ երրորդ լինիլ արեգականն
զերկուս նաչանգմն ասելով բովանդակու
թի արեգական՝ այսինքն է օթեւանս քառա
սուն. յորմէ ըստ հեղման օդոյն նրբացեալ
բորբոքութե ասացին զայրեցական գօտին
եւ սառ՝ եւ անդ: Իսկ նի զՍիկիանոս ընդ մի
ջերով 'ի բնակութեն. եւ հարաւային կիսագն
տին. զոր ընդդէմ երկրի կոչեցին, բնակե
լոյ երկրիս մեծութե: ոչ ըստ սմա այլ
հիւսիսային կիսագնտի. զոր կոչեն գայա
ցեալ. քանզի 'ի նմա ասացին փոքրագոյն
գծագրեալ՝ մն անձուկ գօտոյ բարեխառն.
եւ զերեմն նմանապէս նորին հարաւա[illegible]ն
եզրն զոր կոչեն ցամաքեալ: Իսկ ոչ մեկին

զայս

զայրեցեալ գօտեւան ասեն զովկիանոս՝ և զնմ երկրաւն շուրջ գոլ. զոր և Կոստանդինոս Անտիոքացի 'ի քրիստոնէական տաղագրութեան ասէ՝ յաղագս տապանակին անցելոյ՝ յարևելեան երկրէն առ մեզ 'ի մէջ կոյս. Բայց Պտղոմէոս՝ որոյ արք բազմաշրջութք զնմ չափեցին. ոչ ասեն շուրջ լինել զովկիանոս այլ 'ի միոյ կողմանէ անկեան հիւսիսոյ արևմտից՝ և տարածի յարևելս կոյս ընդ հիւսիսի. յերկուց մասանցն մասին մի ընդ արևմուտս. 'Ի հարաւակոյս 'ի չորս մասանցն. երեք մասունքն որք 'ի նմանէ ակեալք զանծանօթ երկրէ ասէ շրջապատեալ զբնակութի մարդկայինս բնութե։ Իսկ զորից ծովուցն մեծամեծաց զհնդկայնոյն ասեմ. և զչինուհականէն. և զԻ բկանին ծով. և երկիր բնակութի մարդկան ասէ շուրջ լինել զնոքօք՝ և է ճշմարիտ.

Ն. Ուղղորդութիւն հաստատած երկրորդ.

Քանզի զչինուհականաւն և զԿատաբիականաւն, և մերոց իսկ արանց պատահեցաւ շուրջ անցանել. յորոյ վարկանիմ և զհնդկայնոյն նոյնպէս լինել. և ոչ ամ ամենք ասացին զՈվկիանոսի պարունակեալ զնմ. այլ հաւանեալ եմ Պտղոմեայ պատմութեն. որոյ արք զայրեցեալ գօտեւան անցին 'ի հարաւոյ կոյս. և զազգսն զայնոսիկ ճշգրտեցին. և զսահմանս Ճարակաց նոցա չափեալ՝ զԸնակինոքինեղոյ մինչև 'ի լուսնի լեառն և անդր ևս՝ յանծանօթ երկիր. և շուրջ ե-

կեալ

կեալ զանծանօթ երկրաւն՝ յՈվկիանոսէ մինչև յՈվկիանոս՝ և զնս տուաւելն լռեաց զորս ոչ երբէք կոխեաց ոտն՝ և կամ եռեսակն մարդոյ․ որում Ա̃ծայլն գրոց 'ի ձայ գան վկայութիւնք․ ոպ̃ Յոբ ասէ․ Թէ ձըգեաց զՀիւսիս զոչընչիւ․ և եթէ Հրաման պատեաց զերեսս ջուրց, այսինքն եթէ Հրամանն Ա̃յն բաւականէ ունել զեզր ջրոցանծանօթի ծովու․ ոչ պիտոյացեալ անցանել երկրի․ և ոչ եզր սպառուածի անծանօթի երկրի պիտոյացեալ ջրոյ․ բայց թէ և է զանծանօթ երկրաւ ծով․ կամ շուրջ զանծանօթիւ ծովու երկիր․ մեք ոպ̃ անհաս եղեալ մտածութեանց լռեմք․ և գրեմք զայս միայն․ զոր կոխեաց ոտն, և եռես

ակն մարդոյ․

Որդ՝ սկսցուք ըստ Պապոյ Աղէքսանդրացւոյ երկրագծութեան՝ որ ըստ ինքնադիր բոլորակին Կղօդեայ Պտղոմեայ տիեզերագրութեան չափուց․ զոր սկսեալ յայրեցելոյ գօտւոյն կրկնակի, և 'ի Հիւսիսոյ և 'ի Հարաւոյ․ բայց սկսանի յայրեալ գօտին յանծանօթէ երկրէն սինեացւոց անցանելով ընդ Տապրոբանի կղզւոյ ստորոտն․ և ընդ Նեղոս գետոյ վտակն՝ և ընդ ա̃մ Եթէօպայս ըստ Հարաւոյ կողմանէ Թէոքիմայց լերինն․ որ կոչի աստուծոց աթոռ․ ընդ ձկնակեր Եթէօպայեցիսն, յանծանօթ երկիր․ իսկ յՈվկիանոսէ, զկողմամբք զԶեփիւռոս Հողմոյ սկսանի

քան

՛քան եւ մէկ մասն է լայնութեան առ ձգնա
կերպովք Աթեօս, այլեցովքն եւ Աղեքսանդրեանց
լերամբք. եւ պատէ զարեւմուտս, մինչեւ ի
պատ լայնութիւն չափու. եւ դառնայ առ հիւ
սիսն յարեւելս մինչեւ վաթսուն մասն լայ
նութեան. որ է համդէպ Կարկինէ տեսան
ծոցոյն Պոնտոսի եւ Վիտռուանէ. եւ անտի
յառաջ անծանօթ երկիր. եւ պատէ զմնա
ցեալ մասունսն հիւսիսոյ. եւ զարեւելս եւ զհա
րաւ քան մասն յարեւելից մինչեւ ցծոյն Ով
կիանոս. իսկ զաւելեան քան զայսոսիկ չէ
ուրուք տեսեալ եւ կամ ծանուցեալ. վասն այ
նորիկ անծանօթ կոչի երկիր եւ Ովկիանոս
եւ Ովկիանոս ծանօթ նաւագնացութեան. եւ
կղզիք երեք համդէպ ներքսագոյն Իբերիոյ
որք երանելեաց կղզիք կոչին. եւ դոցա Ը
արեւմտից վեց կղզի այլ է. եւ դոցա ի հիւ
սիսային կողմ կղզիք համդէպ Սարմատա
նեաց՝ եւ մի նեղուցն որ կոչի սեպտէ, այս
ինքն եօթնեակ՝ քանզի զեօթն մղոն ունի
լայնութեան տեղւոյն՝ որ գետաբերար ելանէ
յՈվկիանոսէ, եւ ծնանի զյունաց ծովն.
որոյ յարեւմտից կղզի կայ այլ մի եւս. իսկ
Ովկիանոս երթեալ ընդ հիւսիսի եւ դար
ձեալ ընդ արեւելս առնէ երկուս կղզիս
մեծամեծս. որք կոչին Բրիտանացւոց աշ
խարհք՝ եւ զԹուղիս մեծ կղզի. որոյ հա
սարակն անծանօթ երկիր համարեալ է. եւ
կղզի մի այլ՝ որ սկանդր անուանի. յոր
ում զունթք լեալք են. եւ քան զայս կղզիս

այլ

այլ նաւագնացութիւն չկայ՝ և ոչ հասանել է
ումէ մարդոյ. վա՛ այնորիկ կոչի անծանօթ
ծով. մտանեն և գետք քսան և մէկ յարե-
մտէ յՈվկիանոս:

Իսկ երեք ծովք՝ որովք երկիր շուրջէ.
Առաջին ծով Հնդկայինն. որ կոչի կար-
միր ծով՝ յորմէ ծոցոյ ելանեն պարսից և
արաբացւոց ծովք: և սահմանի 'ի հարաւոյ
անբնակ և անծանօթ երկրաւ. Իսկ յարե-
մտից՝ սինեցւոց աշխարհաւ. և 'ի հիւսիսոյ
հնդկօք և պարսիւք և արաբացւովք. Իսկ յա-
րեւմտից Եգիպտացւովք և Եթեովպացւովք:

Երկրորդ ծովն Զնունդ՝ որ ծնանի յՈվ-
կիանոսէ՝ և լայնացեալ ձգի մինչև յասո-
րիս. և սահմանի յարեւելից ասորովք և փիւ-
նիկեցւովք. Իսկ յարեւելից հրէաստանիւ հա-
րաւոյ մինչև յԵգիպտոս. իսկ յարեւելից
հիւսիսոյ միջերկրովք մինչև ցԽաղկեդոն՝
յորմէ ծոցոյ ելանէ Պոնտոսի ծովն: Իսկ
'ի հիւսիսոյ Եւրոպիւ մինչև ցՍեպտէ. իսկ
'ի հարաւոյ Լիբիւ մինչև ցնոյն Սեպտէ:
Երրորդ ծովն Վրկանի՝ որ կոչի կասբից
ծով. և ձգի երկայնութն նր 'ի բեբրանոյ
երասխայ և կուր գետոյ մինչև մուտս Պօ-
ղեմաեւէօմէայ գետոյ. և սահմանի յարե-
մտից Հայովք. իսկ յարեւմտից հիւսիսոյ աղ-
վանիւք՝ և Մասքթօք. իսկ յարեւելից հիւ-
սիսոյ Սկիւթացւոց. իսկ յարեւելից ազգաւն
որ կոչի Բռիականք ամբոստակեք. իսկ յա-
րեւելից հարաւոյ Վրկան աշխարհաւն. իսկ

'ի հարաւոյ

'ի Հարաւոյ Մորոք՝ Դուլփոք՝ և Գոլմոք՝ և
Զատեօք. մինչև 'ի մուտս Արաքսայ։
Այնու և զերկիր բաժանեալ յերիս։ յԱրև-
ելից 'ի Մ լեհաց՝ և յՍպերայ. և ունի զարև
մտական հիւսիսային կողմանէ Ասուրայիս
մինչև 'ի Տօնուտ գետ։ Իսկ զարևմտական
հարաւայինով կողմանէ Լեռնայ մինչև ցէար
մեր ծովն։ Իսկ այսոցիկ սահմանաց յորևէ
լոկոզմ զհիւսիս և զհարաւ զմէջ Մասիս ու-
նի մինչև ցանծանօթ երկիր. վա որոյ մե-
ծագոյն է քան զայլ հաստուածոցս։ Իսկ մե-
ջոց աշխարհի բնակութի մարդկան Աժոյր
մէջս զԱրշանին զՄուրաբայ սակ. բայց
ես ոչ հաւատամ. քանզի Իւեռաքանն ըզ
Արշանին Մուրաբայ ծագս երկրի կոչէ
ուստի ենքն դաշխոյն հարաւոյ՝ բայց մէջ
լուի՝ որ զմիջակամի հեռաւորութի ունի 'ի
ծայրիցն և յեզերացն. և այն է Աշնէմ, որում
և Մեծայինք գերք մկայեն. Թէպէտ գչա
փուցն Ալոյծեայ երկայնատարած յարևել-
կոյս. այլ զերկուս չափս 'ի մի դնելով նկա
րագրեսցուք այսպէս. և հարաւայինն ութ
աւելի գոյ քան զհիւսիսայինն ըստ Աժոյր
մէջկան չափուն. զոր երկու 'ի մի եդեալ
կերպագրեսցուք զերկայնութի չափուցն,
ութսուն ամբողջ պահեսցուք՝ զի զլինելէ,
և զհարևուրն կրկնեսցուք լինի յիսուն, և
այնու նմանագրեսցուք. Այնքունակ և ըստ
հարաւոյ յարևելական գոտեւսն կրկնես-
ցուք զութն 'ի չորս. և երբէ սաուգապէս

 զնմանութի

զնմանութիւն զՊտղոմէական երկրագրութեան
Իսկ արդ՝ որով հետեւ բովանդակեցաք ըզ
հասարակախօսութիւնդ. այսու հետեւ սկս
ցուք պատմել զաշխարհս առանձինն ըստ
գլխոց տեղագրութեցն Պապայ աղէքսանդ-
րացւոյ. սկիզբն արարեալ յարեւմտէ յՈվ
կիանոսէ. 'ի Սպանիոյ աշխարհէ.

Առաջնոյ աշխարհին Եւրոպիոյ.

Սպանիա է եօթն անկիւնի իմն ձեւով. կա-
լով 'ի մէջ ծովուց ոչ կղզի. սահմանի
յարեւմտից եւ հիւսիսոյ Ովկիանոսիւ. իսկ
յարեւելից Պիւրենէ լերամբ. իսկ 'ի հա-
րաւոյ յունաց ծովուն. Իսկ բաժանի նա
յերիս աշխարհս փոքունս. որք ունին գա-
ւառս բազումս՝ եւ քաղաքս. զորս անուանք
յիշատակել աշխատութիւն անչափ համարե-
ցաք. եւ ոչ միայն զգաւառս եւ զքաղաքս.
այլ եւ խորհեցաք միայն գրել զլերինս անո-
ւանիս՝ եւ զգետս հզօրս՝ եւ զքաղաքս հռչա-
կաւորս. եւ եթէ այլ ինչ նշանաւոր իցէ.
Թողլով իրաց զթիւս եւ զչափս եւ զմանրա-
մասնաբար պատմութիւնս.

Բերիտանացւոց՝ որք են երկու կղզիք 'ի
հիւսիսային Ովկիանոսի 'ի վերոյ կողմա-
նէ Սպանիոյ. եւ անուն արեւմտեան կղզւոյն
Իուեռնիա. եւ է գարշահատաձեւ ձըգ-
կէն՝ յորում գետք հզօրք տասն եւ վեց՝ եւ
ազգք բազումք. իսկ անուն արեւելեան
կղզւոյն՝ Բրիտանիա, որ է մեծ քան զնա եւ
է տըրկաձեւ բազմաձիւղ. յորում գետք

հզօրք

հզօրք քսան և հինգ. և յոյժ մեծամտաք
անտառք և շուրջ զկղզեաւն մնունք կըղ-
զիք քառասուն և հինգ և Թուղիս մեծ կղզին

Գաղղիա յարևելից կալով սպանիոյ. և սահմանի 'ի հիւսիսոյ, և յարևմտից Ով-կիանոսի. իսկ 'ի հարաւոյ յարևելից յու-նաց ծովուն. և բաժանի Գաղղիա աշ-խարհս չորս. յորում լերինք մեծք և գետք հզօրք քսան և ինն. և կղզիք շուրջ զնո-րեաւ տասն և չորս. ունի քաղաքս՝ և ազգս բազումս՝ և հզօրս. զազգն փռանկաց. լինի 'ի նմա գօմէշ սպիտակ և սպանօղ։

Գերմանիա, յելից կալով Գաղղիոյ առ-հիւսիսային Ովկիանոսիւ. մինչև ցՍար-մատացւոց լերինսն. և ցԴանոբ գետ. որ է Յօղու Սուսաց. գայ և մտանէ 'ի Պոն-տոս ծովն. և սա մեծ է քան զՀօնաւնս. ունի Գերմանիա ազգս եօթն՝ յորոց մինն Պունդք. ունի լերինս անուանիս երեք. ունի և գետս հզօրս տասն և մի՝ և կղզիս ինն, և անտառս յոյժ մեծամեծս. ունի
և պերկաթակորութի։

Դալմատիա յելից կալով Գաղղիոյ և առ-երի Գերմանիոյ՝ և սահմանի յարևմտից ափամբք Դանոբայ գետոյ. իսկ 'ի հիւսի-սոյ և յարևելից նոյն Դանոբայ դարձուա-ծովն. իսկ 'ի հարաւոյ՝ Յունեան ծոցովն. և ունի Դալմատիա աշխարհս վեց՝ քա-ղաքս և գաւառս բազում. ունի և լերինս վեց՝ և գետս քսան՝ և կղզիս եօթն։

նի 'ի Դալմատիայ գաղան ոչ զենըն՝ Ֆռա նուսս անուն. որ զկուն ձգէ որսորդաց խուրոց, և այրէ.

Իտալիայ է յարևելից Դալմատիոյ՝ և առ երև Դալմատիոյ 'ի Հիւսիս կուսէ. և սահմանի ըստ արևմտից և Հիւսիսոյ՝ Սպանիացօք, և Ալպեան լերամբք. իսկ ըստ Հիւսիսոյ և արևելից, Յոնական և Ադրիականաւ ծովովն. իսկ ըստ Հարաւոյ Միջինական Պելագոսին. Ունի Իտալիայ աշխարհըս վեց. քաղաքս և գաւառս բազումս. ունի և լերինս, և գետս տասն և վեց. և կղզիս տասն և եօթն. յորոց մին Պոնտոսոյ՝ ուստի Պիղատոսն էր. Ունի և մայրաքաղաքս երկուս. զՀոյակապն Վենետիկ և զՄեծն Հռոմ, բայց են յԻտալիայ և այլք աշխարհք Կօսնիկ անուն. 'ի Սիկիլիանոս կղզոջն չորս հարիւր մղոնաւ շրջապատելով յորում գաւառք տասն և չորք. և գետք վեց և մի Էթնի անուն լեառն՝ ուր ոսկի և արծաթն հատանի երկրաբուսակ իբրև ծնեբեկ.

Սարդոնիա է մեծ կղզի. հուպ կալով 'ի Սիկիլիանոս կղզին ընդ հարաւոյ. երկայն թևով 'ի Հիւսիսոյ 'ի Հարաւ կոյս. Ունի գետս չորս. և լերինս դժուարս, և ամուր տեղիս. յորում քաղաքք ինն. և գաւառք քսան. մանուք կղզիք ինն. և շրջապատումն Սարդոնիոյ եօթնհարիւր ութսուն մղոն.

Սիկիլիա է մեծ կղզի՝ յարևելից կալով Սարդոնիոյ կղզւոյն. Ունի Սիկիլիա ե

րէք անկիւնի ձեռով. ՚ի ծայրէ ՚ի ծայր հա րիւր մղոն. յորում գաւառք եօթն. քաղաքք իննն. գետք տասն և ութն. կղզիք տասն և վեց. լերինք երկու, և Պառթէնոս՝ յորմէ գետք բղխին. և Տառականոս՝ որոյ կատարն հրով տոչորի. և է Սիկիլիայ յոյժ արգաւանդ.

Սարմատացւոց՝ որոյ հասարակն յարևելից կալով Օաղուրայ որ է Պուլղարք Պերտանացւոց՝ առ Հիւսիսային Ովկիանոսիւ՝ մինչև ցանծանօթ երկիր. զոր Պալաք կոչեն՝ և Ռուպիա լեառն, յորմէ ելանէ Տօնաւիս գետ. և ունի Սարմատիա աշխարհս փոքունս՝ և քրիստոնէից զՌեւսոն խրիմն որ է ցամաք կղզի. և ՚ի հեթանոսաց բազումս. Ունի լերինս հինգ. գետս տասն և երեք. փոքր լիճ մի. և կղզիս երկուս. ունի. և քաղաքս երկուս մինն կոչի Աղէքսանդրու. և միւսն Կեգարու.

Թրակացւոց աշխարհն յարևելից կալով Պաղմատիոյ. և ունի Թրակիայ փոքր աշխարհս հինգ, և մի՛ մեծ. յորում են Սկալաւացւոց ազգք քան և հինգ. որոց փոխանակ մտին Պուլղարք. ունի լերինս՝ և գետս և քաղաքս՝ և կղզիս և լիճս. և մայրաքաղաք զԿոստանդնուպօլիս.

Մակեդոնիայ ելից կալով յունական Պեղապոսին՝ առ երի Պաղմատիոյ՝ և Թրակիոյ. ՚ի հարաւ Թողլով զԱրշիպելագայ. Նա ունի Մակեդոնիայ լերինս վեց. և գետս

չորս. գաւառս երեսուն՝ քաղաքս տասն և
եօթն. ծովս երեք. կղզիս չորս։ Լինի
'ի Մակեդոնեայ մարմարիոն կանաչ սալս
տակախայտ։

Թեսաղիայ առ երեկալով Մակեդոնիոյ՝
իմէջ Պինդացոցն. Նա ունի Թեսաղիայ
փոքր աշխարհս վեց զԼարիսուէ. զԹեսա
լիայ. զՖտիոտէ. զՄագնեսիայ զապատաւ.
զԷրիտեա մեծ կղզի. և Սպերկոնիոս ցա
մաք կղզի. Ունի լերինս՝ և գետս և գաւա
ռըս՝ և քաղաքս՝ և կղզիս բազումս յոյժ. ու
նի և մեծ հեաւս երկս, զՆաւայ և զՕ.րոթեմա
և զՊոնետոնոս՝ ունի և մայրաքաղաք զՀոյա զՆ-
կայն զԱ.թենա. ունի և ջուրս 'ի կղզոյն
զՄիւոս՝ որ անպատմելի այսր անդր հո
սի, ուր խորասոյզ եղև Արիստոտէլ։

Ալբանիա Իլլիրիայ. ԺԲ.

Ռումելին՝ է որ է Սոֆինկուրուրս. Մորէ
տանեայ. Տինգանի տարածի 'ի Մեսպոտէ
է առ հարաւակողմ արևմտեայ Ալկլեանոսի
Նա ունի Մորեանեայ լերինս վեց. գետս
տասն և երեք. ազգս տասն և վեց. և զՊա
նիոն Պեգիոն, որ է հրագոյն գաշտ. Մա
ըստառանիայի, Կիտուայն Խոայն, յելից կա
լով Տիգոնեայ՝ և տարածանի 'ի հարաւա
կոյս՝ առ 'ի Հ եղջեւրք. և ունի գետս
տասն և եօթն՝ և փոքր լինս երեք՝ և լերինս
հինգ. և քաղաքս բազումս՝ և գաւառս քսան
և հինգ՝ և զպղնձահանս երկերս. լինել 'ի
լերինս այսմիկ ընտիր Տինաբառիս. այսմիկ
է գեղկարմիր։

Լ

H 199

Ափրիկէ յելից կալով Մօրիտանիոյ առ ծով եզերբն. և բաժանի Ափրիկէ յերկուս աշխարհս. և մի այլ առ անձնակն որ Տրապօլիս անուանի։ Նա ունի Ափրիկէ լերինս ութն. գետս տասն և հինգ. գաւառս քառասուն և մի. լիճս ութն. ծոցս եօթն. կղզիս տասն և վեց. և քաղաքս բազում. և գլխաւորն գոնիայ մայրաքաղաք։ Ինի յափրիկէ բանջար ինչ Լուտոս անուն. զոր եթէ ոք ուտէ, զհայրենիս մոռանայ. լինի անդ և կարմիր յակինդ՝ և եախուտ, լինի անդ սևաթ. բոյս փափուկ՝ ի ծովու, որ եղեալ յարևէ յօդ կարծրացեալ քարանայ։

Կիւրենականն, որ է Պենտապօլիս յելից կալով Ափրիկոյ յերի ծով եզեր։ Նա ունի Պենտապօլիս՝ գաւառս տասն և հինգ. և գետս երեք. և լիճ մի. և կղզիս երկու. և քաղաքս բազում՝ և զՀերակլեայն լերինս. և զԱնդաբեր երկիրն. և տեղիս ինչ նորա կերպս գաղանուտս. և զերեկորնական պարտէզն. և քարայրս Տակնեցւոյ։

Մարմարականն Լիբիա և առ Եգիպտոս յելից կալով Կիւրենական աշխարհին՝ և առ երի ծով եզերբն յարևմտէ՝ հարաւ՝ երկոցունց կարմիր ծովուն. և ունի Եգիպտոս լերինս տասն և երկու. և գուբս երկու շինուածոյս. և լիճս այլս՝ զորս Նեղոսն վտակքն առնեն. և գետ ունի զՆեղոս՝ որ է Գեհոն. ունի և գաւառս քառասուն և մի՝ և քաղաքս բազում՝ և մայրաքաղաք

զմեծն

գմին Աղեքսանդրիայ․ ունի և կղզիս 'ի Յունաց ծովուն տասն և մի․ և 'ի Կարմիր ծովուն երեք․ ունի և զաւազուտ, և զա նանձրև երկինս․

Նոտոս Եթեի․ որ թարգմանի Ներքագոյն Եթեի․ յելից կալով արևմտական Ովկիանոսի․ յերի կալով Ափրիկոյ․ և սահմանի Ներքագոյն Եթեօպաւ առ այրեցելով գօտեաւն․ Եւ ունի Նոտոս Եթեի լերինս ութն․ գետս քսան և մէկ՝ լիճս վեց․ կղզիս տասն և երեք․ և ճարակեն Նոտոս Եթեի՝ ազգք տասն և վեց․ լինին և թզուկք մօտ Ովկիանոսի 'ի Սպիտակ լերինն․ անցանեն ընդ Նոտոս Եթեիայ և ըռն կեղջերք գազանք յՈվկիանոս 'ի Նեղոս․ ուր կոկորդիլոս գազանն, և այլք գազանք՝ անցանեն ընդ Նոտոս Եթեիա․ որք կոչին Նափին թըք մարդանկերպք են և գինեսերք․

Մերինն Եթեօպիա յերի կալով Նոտոս Եթեիոյ․ և վերնոյն Եգիպտոսի առ Կարմիր ծովուն․ անցանելով զայրեցեալ գօտեաւն 'ի Հարաւակոյս առ Ներքագոյն Եթեօպացւոցն․ ցնոյն սահման Նոտոս Եթեիոյ․ Եւ ունի Եթեօպիա փոքր աշխարհս երեք․ զՄառաբառնայ՝ և զՇանիայ՝ և զՍամողոգս յերիկէ և գաւառս ազգաց երեսուն և վեց․ ունի և գետս երեք․ և լերինս տասն․ ունի և կղզիս յԱրաբացւոց ծոցին քսան և հինգ․ և ունի զՄռնաբեր երկեր․ և զԽնկաբեր և զԿինամոմնաբեր գաւառսն․

Սերքին

Ե, երբեմն Եթեովպիայ սկսմանն յարևմտա-
կան անծանօթ երկրէ յերի կալով Նիլ
կիանոսն՝ և Ե, [illegible] Ն [illegible]եւեոյ · և՛ի հարաւոյ
սահմանի անծանօթ երկրաւ · առ որով
բնակեալք են երեկորմակենքն Եթեովպա-
ցեցիք՝ 'ի հարաւոյ այբեցելոյ դ.ստոյ կողմա-
նէ · մերկք, վիշապամարտք · և յերի նոցա
ըստ հիւսիսոյ առ Ովկիանոսին ձկնակեր
Եթեովպացիքն յորում կենդանի ինչ Ձու-
քուս անուն՝ ոչ խարանման՝ երկակենցաղ
և ձկնակեր · առ որով Իթակենք Եթեօ-
պացիք · յորում առիւծայուն դազան ·
որոյ ըստ հիւսիսոյ յերի Եղջերք Եթեօ-
պացիք · յորում կենդանի ինչ նման Օա-
նալուիթոյ մարդամարտն և անուշահոտ ·
առ որով Գիերպիկե, և Գիերմունայք · յո-
րում աղծառասերք՝ մարդամարտք՝ ընձու-
ղտք · որոց 'ի հարաւոյ մինչև ց՝ Եւեսօս աշ-
խարհ մի Եթեօպացւոց՝ յորում փիղք սը-
պիտակք · եղջերակնճիթք · և վագերք · յո-
րոց յարևելից լերինն՝ յորում վագերաձիք
և այծամարդք և ինձք գեղեցկախայտուցք ·
Եւ սոցա 'ի հարաւոյ աշխարհ մի առ ան-
ծանօթ երկրաւ · յորում է գազան ինչ կա-
նացի ունելով զգլուխ և ձեռս՝ և զանձն
շորոստանի · այլ մարդակերպ ինչ մերկ գա-
զան շանակնճիթ՝ և մեծականջ՝ ագևոր ·
ռէպ վառիւծակայլիկ · որոց յերից բարձրա-
գագաթունք Եթեօպացիք · և այլք մինչև
ցլուսնի լեառն · յորում լինին քօշք սպի-

 տակք

տակք՝ զօրաւորք եւ բռնաւորք. որոց յե-
ղից կուան Պռոնօսացիք՝ եւ'ինքեանց սոցա
մարգարէքն Եթեովպացիք. յորում գաղա-
փնչ հրաշալինչ վարագաւ նման. եւ Ճճայման
դեղ պագան՝ որ նմանէ կոլենդրեցի. անցանէ
ընդ հուր՝ եւ չայրեցանէ ընա:

Աշխարհն ընդ ձեռամբ Տաճկաց.

Առաջին բաժին երկրի ընդ հանուր Ասիա է. եւ ունի կողմունս. եւ նախ ըզ կողմն Միջերկրայս՝ որք մնացեալն ընդ մէջ Եւքսինեայց ծովուն եւ Պոնտոսի:

Բիւթանիայ, յորոյ կողմն Թագաւորա-կան քաղաքն Կոստանդնուպօլսի. եւ ու-նի Բիւթանիայ՝ լերինս՝ եւ գետս՝ եւ լիճս՝ եւ կղզիս. ունին եւ մայրաքաղաքս մեծամեծս երեք զՆիկոմեդիայ. զՔաղկեդոն. զՆիկիա-դայ. որք ունին ընդ իւրեանս քաղաքս տասն եւ երեք. եւ գաւառաքաղաքս ծովեզե-րեայս՝ եւ վաճառատեղիս. լինին եւ'ի Բիւթա-նիայ հող սպիտակ՝ զոր մանրամաղեալ ե-ցանեալ 'ի ջրանցուղս 'ի մէջ ջրերոց, ջայն ոչ ուտէ.

Միւսիայ՝ որ կոչի Ելլեսպոնտոս. առ եզերբ կալով Բիւթանիոյ. եւ ունի Միւսիայ՝ լերինս երկու, գետս հինգ. կղզիս երկու. քաղաքս քսան եւ մէկ. եւ մայրաքաղաք ծովեզերեայ զԿիզիկոն՝ յորում տաճարն է Ադրիանեայ հրաշից.

Տրովա առանձնակի յեզրն կալով Միւսիոյ ծովուն. եւ ունի Իդա փոքր լեառն

լեառն

զեւ խարհն չորս· զԵւրոպիայ· զԼիբուիա· ըզ
ղու Հոյնս զԱսիայ· ունի Ասիա լերինս եօ
ծայ թըն՝ կղզիս տասն· գետս եօթն՝ քաղաքս
տասն եւ հինգ· եւ Մայրաքաղաք զԵփեսոս՝
եւ այլ եւս վեց· եւ լինի յԱսիայ Անդատաքէ
'ի խաժէ Տաւրոց։

Լիկեայ յելից կողմ Ասիոյ· եւ ունի Լի-
կեայ լերինս երկու՝ գետս երեք· կըղ-
զիս հինգ· քաղաքս երիս· եւ մայրաքաղաք
զՍխանթոյ· եւ լինի Լիկեայ խունկ
Զիւղփին՝ եւ Տրապէ· 'ի ծառոյ ծորելոյ
որ զխեժ՝ լոյծ որպ մեղր· կամ որպ մրուր։

Փռիւգիայ յելից կողմ տանձնական
Ասիոյ՝ յերի Լիկեայ· եւ ունի յինքեան
Փռիւգիա աշխարհն երիս· զԿեծոգիայ՝ որ
ունի մայրաքաղաք զԱնտիոքիայ՝ ուր առեն
չինեալ զտապանն Նոյի, եւ այլ քաղաք
քսան եւ վեց· նաեւ յորոց մայրաքաղաք Լա-
ւոդիկեայ՝ եւ այլք քաղաքք քառասուն՝ և
աշխարհք երեք։

Անդրուսպիոյ· որոյ Մայրաքաղաք Անգո-
նիա· եւ այլ քաղաքք երեսունք· եւ ունի
լեառն զՕլիմպոս· եւ գետս հինգ· եւ լինձս
տասն և չորս· եւ դաշտս մեծամեծս։

Գրանիմ յելից կողմ Բիւթանիոյ· եւ առ-
երի Փռիւգիոյ· մինչեւ ցԱլանտոսի ծովն·
եւ ունի Կնորոյ մայրաքաղաքս զԿիզիկոս-
պոլիս· ընդ որով այլ քաղաքք հինգ· եւ
գետ ունի զԳորթենիոս զերեք փոքրեան
յայսմ աշխարհ երկրնուն գեց զյա անուանի
ցնտութենն։

Փեռիգ

Փեղղագոնիայ· յելից կողմ Սնորեայ աշ
խարհին· որ է 'ի ծովուն Պոնտոսի· ու
նի գետս երկու և մայրաքաղաք զԳերմա
նուպօլիս· որոյ երկրորդն Կանգր և քաղաքս
հինգ և երեքս տասն և մի· գաւառս վաթ
սուն և մէկ։

Գաղատիայ առաջինն յելից կողմ Փռիւ
գիոյ· և առ երի Պամփիղագոնիոյ· և
լեառն ունի զերկրորդ Մեդիմոն· և գետ
Օլինոն, որ յառաջ անուանեալ աշխարհս
Թափի։

Գաղատիայ երկրորդ յելից կողմ Փռիւ
գիոյ· և առ երի առաջնոյ Գաղատիոյ
մինչև 'ի Պամփիւլիայ· ունի լերինս և գետս
մանունս· որք յառաջ անուանեալ գետն
անկանին· և որք զլեռն առնեն։

Պամփիւլիայ յելից կողմ Լիկիոյ և առ
երի Գաղատիոյ· ունի յինքեան աշխար
հքս փոքունս հինգ· և լեառն մէկ, գետս
երեք· և կղզիս երկու· և քաղաքս· լինի 'ի
մա խունկ Տիւռակիթոյ 'ի փորոյ կերա
ծոյ ճիճոյ։

Սօրիայ յելից կողմ Պամփիւլիոյ· առ
երի ծովուն հանդէպ Կիպրոս կղզոյ
և ունի լեառն զՏօրոս և գետս զՍարի
գոս· և է 'ի նմա մայրաքաղաք Սելևկիոյ·
և այլք քաղաքք քան և չորս· և լինի յաշ
խարհիս յայսմիկ խունկ գիւրանէնտեայ·
Սպուդոմերիտ· Կաղամել· ամենևքեան 'ի
ծառոյ ծորելոյ 'ի ձձոյ միոյ կերպարանոյ։

 Լիկոնիա

Լիկոնիա յելից կալով Գաղատիոյ և առ-
ևրի Իսօրիոյ ունելով զտարածումն իւր
՚ի դաշտս ընդ արձակս. և զոյն գետ. և
լերինս փոքունս. և լիճս երեք.

Կապադովկիա երկրորդ յելից կալով Գա-
ղատիոյ՝ և առ ևրի Լիկոնիոյ. ունելով
լերինս մանունս. և գետս. և լայնութիւ տա-
րածեալ ՚ի դաշտս արձակս.

Հելենոպոնտոս յելից կալով Պամփիլագո-
նիոյ. և առ ևրի Կապադովկիոյ և ծովու-
ունի լերինս փոքունս բազումս. և գետս
հզօրս. և Ալիւսիս. և այլ մանունս.

Կապադովկիա առաջին յելից կալով երկ-
րորդ Կապադովկիոյ. և առ ևրի Պօլեմո-
նեան Պոնտոսին. ունի լեառն զԱնտի-
տօրոս՝ և այլս փոքունս. և գետս զՄե-
լաս և զԱլիս.

Պոնտոս Պօլեմոնական յելից կալով Հե-
լենոպոնտոսի առ ևրի Պոնտոսի ծովու-
ունի լերինս փոքունս և դժուարամայրս.
և գետ զ[illegible]ումենոս. և այլ մանունս.

Կիլիկէ ըստ ինքն առաջին և երկրորդ՝
յելից կալով Լիկոնիոյ և Իսօրիոյ՝ յերի
Կապադովկիոյ առաջնոյ. լեառն ունի զՏօ-
րոս. և գետս չորս. և մայրաքաղաքս երկու.
զՏարսոն. և զԱնարզաբայ՝ և այլ քաղաքս
բազումս. և բերդս երեքհարիւր վաթսուն
և հինգ. և դրունս երկու ելանելոյ ասո-
րեաց. Կիլիկէ ամենաբեր, հանգոյն երկ-
րին յորդանանու.

Կիպրոս կղզի յելից կալով Պամփիւլական Պեղագոսին առ երի Կիլիկիոյ և Սելևկի-ոյ. և ունի Կիպրոս լեառն զՕլիմպոս. և գետս երեք. լինի ՚ի նմա աղանդ-անոյն ՚ի ցօղոյ անկեալ զխոտով կաւոյն. Թափիչ վարոցն՝ և մօրուս քօշից. և ունի Կիպրոս զսահմանս իւր յերկայն մասունս երեքհա-րիւր երեսուն մղոն. իսկ ՚ի լայնն մասն մի.

Տայք յելից կալով Լիկիոյ առ Տօրոս լերամբ. և ունի լերինս երիս. գետս չորս. և դրունս երկուս ելանելոյ Մարաշոյ.

Առաջին Հայք յելից կալով առաջնոյ Կապ-պադովկիոյ՝ առ երի Երրորդ Հայոց. և սահմանի յելէ Եփրատայ՝ և լեառն ունի զԱնտիտօրոս՝ և գետ զԳալիս. և այլ մանունս.

Երկրորդ Հայք են. որք կան յելից Կա-պադովկիոյ. և երկայն տարածի մինչև ց՚Եփրատ. և ունի այլ գետս երկու. և լե-րինս բազումս մեծամեծս քան և երկու.

Պոնտոս Կապադովկիոյ. յելից կալով Պօ Կա-ղենտական Պոնտոսին՝ առ երի ծովուն պու-՚ի ցամաքական լերինն. որք բաժանեն զսա ընդ նա, և ընդ Մեծ Հայս. ունի լերինս կաց երիս. և գետս չորս.

Ը. [illegible]

Սարմատացւոց աշխարհին հասարակն է. որ բաժանեալ է արևելեան ծայրիւն, և Հիւպեաւ լերամբ. և Տանայիս գետով. և Մէոտիս ծովակաւ. և անտի ընդ Կով-կասային լերինն առ Ալոջ և Ռ...

նիւք

Նիկք , մինչև ցԿասպից Ծովն . և ունի Սար-
մատիայ լերինս զՀռաթալինն . և զՀիփա-
կանն . և զայլ լերինս , և գետս բազումս .
զեօթանասնամվտակն Էթիլ . յորում ամբա-
նայ ազգն Բ. արուչաց . Եւ բնակին ՚ի Սար-
մատիայ ազգք բազումք . որք են այսոքիկ .
Ջյապերք . Ռուլիք . Ռաբսենք . Ամենղք .
Ափխազք Թագաւորականք . Սորմատք .
Ձիակերք . Կախձամասեդք . Սքլաւերք .
Սիւաբինացիք . Սիթաէգացիք . Ամա-
զունք . Աղոնանք . Խեբուրք . Բուդենք
Սկիւմիք . Արգաւենք . Սորգայք . Թեոկ-
ուիք . Արգոշք . Պաձանք . Փինչք . Կո-
ւալք . Հոնք . Ծոփուրք . Ճանարք . յո-
րում Աղուան դուռն . և Ճորաքան դուռն
Թուշք . Խուշք . Բուսաք . Մորդա-
կերք . Ջխաւտոք . Պուղամակար . Կո-
ճիձակք . Կիգոյք . Բէք . Պատապատտա
կանք . Աղուանկանք . Խենօթք . Ր ի
ղոյք . Ճիղոյք . Խեղայք . Կազրք .
Փուրիք . Ր բուանք . Խարանք . Թաւաս-
պարոյք . Հեձմատակք . Իժմակք , Փասիք
Խուխս . Փիրոնաք . Ռայքանք . Սագք
ութք մինչև ցԿասպից Ծովն . յորս և բա-
զուկն Կովկասու Հայլի . ուր անեալ է պա-
րիսպն Դ. արբանդայ . աշտարակ ահագին
՚ի ծովուն կացեալ . իսկ ՚ի հիւսիսոյ նր՝ հոնք
և քաղաք նց Վ. արաչան՝ և այլք ընդ նմա . և
Թագաւորն հիւսիսոյ է Խաքանն . որ է խազ-
րաց տր . և գշխոյն Թագուհի է Խաթունն

որ է

որ է կինն խականայ ՚ի Բարոջաց ազգէն.
Կողքիսէ այսինքն է է Նագեր. յելից կա
լով Պոնտոս ծովու՝ առ երի Սարմա
տիոյ. և ունի Նագեր փոքր աշխարհս չորս.
զՄառնեռլիտ. զՐագուսկէ. զԽազիւ.
զԳանիւ. որք են Խաւտիք. ունի լեռինս
բազումս. և գետս. և գաւառս. և քաղաքս
և բերդս. և այլ գիւղաքաղաքս՝ և այլ վա
ճառատեղիս.

Վեռխայ այսինքն է Վիրք. յելից կա
լով Նագերայ. առ երի Սարմատիոյ՝
առ Կովկասու. մինչև ցաղոտանից սահ
ման առ կուր գետով. և գաւառք են ՚ի
Վիրս այսորիկ. Կղարջք. Արտահան
Շաւշէթ. Ջաւախ. Սամցխէ. Աճարա.
Թուրգա. Վաթիսխ. Տանէ ասխ.
Մանկղեաց փոր. Բոճէշ փոր. Փողնա
փոր. Թրեղք. Կանգարք. Տաշիր. Խա
չաւ. և Գոճան Լտխմա. Բօդիթ.
Կրիզլս. Կչոսխ Սածխումէթ. Կուճէթ
Նրծայ. Խերկ. Թխանէթ. Կանխոխ.
Չխնասձմայ. Բաղալէթ. Ոռափան. Բէթ
Չէլթ. Մելիցխէ. Բուշէդա. Ճալք
Պարոճար. Ոօրբափոր. Ջորափոր. Խան
ցխ և Բաղաք Մրայ Տփխիս. Ճամ
շողդէ. Մխիթայ. ուր տր խաչն է. ունի
և բերդս՝ և գետս՝ և ծովս լի՛ ձկամբք.

Ալբանիայ. այսինքն Աղուանք յելից կա
լով Վրաց. առ երի Սարմատիոյ՝ առ
Կովկասաւ մինչև ցԿասպից ծով եզերայց

սահման

սահման ու կուր գետով. և ունի աղո
ճանք դաշտս արգաւանդս. և գետս բա
զումս, և եղեգունս հզօրս. և քաղաքս՝ և
բերդս. և գաւառք են այսոքիկ. Սինուխ
Որանբերձան ձորմաղ. Ճակեդ՝ Բաոռ.
Ճաքէոստան. Ճամբասի. Սարծմանան
Ոազդայտ. Բաղական. այլք գա
ւառք. զորս 'ի ձայոց համեալ են. Ծ ճկա
չէն. Գարդմանն. Կողթ. Վռուսի.
փառնէզ. Շաղթաղուտէ. Օւէ, Թուէ
քատակ. Աւտռուստակ. Ոստղոյժակ
Մեծ կափանք. Մեծիրանք. Պարծկանք
Մոխանք. Պիանք. Ճարճլանք. Վ աղու
նիք. Փորրհամանդ Բ աշխակաւան. Աստ
տասստառ. Բերձոքս. Սոստառուս. մին
չև ցխառնումն Արախայ 'ի Կուրգետ:
Մեծ հայք յելից կողմ կալաւատեկին
և փոքու հայոց՝ առ Եփրատ գետով.
մերձ 'ի Տաւրոս լեառն, որ բաժանէ զնա
'ի միջագետաց. և 'ի հարաւոյ սահմանի առ
Միջագետանիւ. և գաւառնայ առ Տաւրոս
տակատնա ընդ Մարս մինչև 'ի մեւաս
Արախայ 'ի կասբից ծով. Իսկ ըստ հիւ
սիսոյ առ երի կողմ Աղուանից և Վ րացւ
և Իբերոյ՝ մինչև ցնոյն գարձուածն
Արմաստոյ 'ի հորաս կոյս. և ունի ծայք
լերինս անուանսիս, և գետս մեծամեծս և
մանունս, և ծովակս երեք. Իսկ ունի Մեծ
հայք փոքր աշխարհս աման և վեց. որք
են այսոքիկ.

Բարձր

Առաջին Բարձր Հայք · այսինքն Կարնոյ երկրին · Չորրորդ Հայք · Աղձնիք · Տուրուբերան · Մոկք · Կորճայք · Պարսկահայք · Վասպուրական · Սիւնիք · Արցախ · Փայտակարան · Ուտիք · Գուգարք · Տայք · Այրարատ ·

[illegible]

Որք ունի բարձր Հայք գաւառս ինն · Դարանաղի · Աղիւն · Մնձուր · Եկեղեաց · Մանանաղի, Դերջան · Սպեր · Շաղգոմք Կարին · և ըստ անուանդ արդարև բարձր է Հայք քան զամ երկիր · քանզի ընդ չորս կողմանս արձակէ գետս · ունի և լերինս երկու · և երբես բաղուեմ · և հաւս պիտանիս, և ջերմուկս, և ձուկս, և զայլ պարարտութիւն՝ և քաղաք զկարնոյ · որ է Թէոդուպօլիս ·

Չորրորդ Հայք յերի կայ բարձր Հայոց · և գաւառք են 'ի նմա ութն · Խորձեն · Հաշտեանք · Պաղնատուն · Բալահովիտ · Ծոփք · Շոգախ · Հանձիթ · Գորեք · Դեգիկ · և ունի չորրորդ Հայք բերդս · և գետս, և լերինս · և բիւրեղս · ունի և երէս՝ և հաւս՝ և ձկունս · և 'ի գազանաց զԱռիւծ ·

Աղձնիք առ Տիգրիս գետովն կայ · գաւառս ունի տասն · զԱրզն · զՆփրկերտ · զԿեղ · զՔեթեկ · զՏատիկ · զԱզնուաց ձոր · զԵրխեթս · զԳզեղ · զՍալնոյ ձոր

զՍատուն․ ունի շնաւթ և զերկաթ․ առա
ւել ևս գխտոր․ և հաւ զդեղակ։

Տուրուբերան․ յերի կայ չորրորդ հայոց, և գաւառք են 'ի նմա տասն և վեց․ Խոյթ Ասպականիք Տարօն․ Աշմունիք․ Մար գաղի․ Դասնաւորք․ Տուարածատափ․ Դալառ․ Հարք․ Արածնունիք Բզնու նիք․ Երևարք․ Աղիովիտ․ Ապահունիք Տկորի․ Խորխորունիք ունի և ծով զԲզն ունեաց․ յերկայն հարիւր մղոն․ և 'ի լայնն վաթսուն․ ունի և զգաղպե․ և զմեղր․ և զմաշկամիրգ․ և զապխտակնաւթ․ և զերկաթ․

Մոկք յելից կալով Աղձնեաց՝ ունի ա մուրս Տորոս լերինն․ գաւառս ունի ինն․ զԻշայր․ զՄիւս զԻշայր․ և զԻ շոց գաւառ․ զԱռուեննից ձոր․ զՄիջա․ ըզ Առանձնակմեկս․ զԱրքայից գաւառ․ ըզ Արգաստովիտ․ զՃերմաձոր․ ունի և մրգաց զհըշակ․ և զմանրագոր․ և 'ի գաղա նաց զԻնձ գեղեցկախայտուց․ և 'ի հաւ ուց զկաքաւ։

Կորճայք յելից կայ Մոկաց առ Ասորես տանիւ։ և Գաւառս ունի տասն և մէկ, զԿորդուս․ զԿոգրիս․ զԱտրոճանս․ Մո գաղանս զՓաիրանս․ զԿարթունիս․ զՃա հակ․ զՓոքրաղբակ․ և ունի զԱռիկ․ և 'ի պտղոց Հագանակ։

Պարսկահայք յելից կայ կորճէից․ և առ Ատրպատականաւ։ Գաւառս ունի ինն․ Այլի․ որ է Կոռիճան․ Մարի Թրակի․

Արուճերս

Ացունէրս. Բունա. Տանբեր. Զարեհա-
ւան. Զարուանդ. Հեր. և ունին երեք
դղեակս. և զԱյծեաւան.

Վասպուրական է 'ի մտից Պարսկահայոց
և առ երի կողմելից. Գաւառք են նրա
երեսուն և եօթն և են այսոքիկ. Ռշտու-
նիք. Տոսպ. Բուդունիք. Արճիշակովիտ.
Աղուիս. Բառեղակովիտ. Կաղանովիտ.
Գառնի. Բաղախովիտ առ Բերանի. Առա-
ժունիք. Առնոյոտն. Անձևացիք. Ար-
պատունիք. Երուանդունիք. Մարդաս-
տան. Արտազակէ. Աղբակմեծ. Անձա-
խաձոր. Թոռնաւան. Ճուաշռոտ. Կրճ-
ունիք. Մեծնունիք. Պալունիք. Գու-
կան. Աղուանդրոտ. Պարսպարունի. Ար-
տաշիսան. Արտաւանեան. Բուջան. Գա-
բիթն. Գազրիգեն. Տանկրիայն. Վա-
րաժնունիք. Գողթն գինևէտ. Նախճա-
ւան. յորում քաղաքն է և Մարանդ.

Սիւնիք յելից կայ Արարատայ ընդ մէջ
Երասխայ և Արցախայ, և ունի գաւա-
ռս երկոտասան. Երնջակ. Ճահուկ.
Վայոցձոր. Գեղարքունի և Ծղուկ Սոտք.
Աղահէճք. Զղունք. Հաբանդ. Բաղք
ձորք. Կովսական. լինի 'ի նմա մուրտ. և
գերերի. և նուռն, և ամուր տեղիք.

Արցախ յերի կայ Սիւնեաց. և գաւառք
են նրա տասն և երկու. զոր աղուանք ու-
նին. Միւս Հաբանդ. Վակունիք. Բեր-
դաձոր. Մեծ Արանք. Մեծ Կուանք. Հարճ

լանք ։ Մուխանք ։ Պիանք ։ Պայծկանք ։
Սիսական ։ Բուստակ ։ Բաստիմ ։ փառնես
կոխթ ։ յորում լինի քարախունկ ։

Փայտակարան յելից կայ Ուտիոյ առ Եր-
ասխաւ ։ գաւառս ունի տասն և երկու ։
զոր այժմ Տարպատականք ունին ։ Հրա
քոտ ։ Պերոժ ։ Սարդանակերտ ։ Խօթն
փորակեան բագինք ։ ունի Մոտիբաղայ ։
Բաղանռոտ ։ Տառոս ։ Բխժանհանհանի ։
Տթլի ։ Բագաւան ։ Ապանդարանպերոժ ։
Որմզդպերոժ ։ Տլևան ։ լինի 'ի նմա Բամ
բակ անբաւ և Պարի ինքնաբոյս ։

Ուտի առ մտի կայ Երասխայ՝ ընդ մէջ
Երցախայ և կուր գետոյ ։ ունի գաւա
ռըս՝ զոր Տղուանք ունին եօթն ։ Տթան
ռոտ ։ Տուի ։ Տոպացեան ։ Տղուէ ։ Տուշ
քատակ ։ Գարդման ։ Շիկաշէն ։ Ուտի
առանձնական ։ յորում Պարտաւ քաղաք ։
լինի 'ի նմա Ձիթենի ։ Սարնկենի ։ և 'ի
հաւուց Կատակ ։

Գուգարք 'ի մտից կայ Ուտիոյ ։ և ունի
գաւառս ինն՝ զոր Սիրք ունին ։ Ձո
րոց փոր ։ Ծոբոփոր ։ կողբոփոր ։ Տաշիր ։
Թռեղք ։ կանգարք ։ Արտահանք ։ Ջա
ւախք ։ կղարջք ։ լինի 'ի նմա Ենալութ ։
և հաճարածառ ։ և Սերգևիլ և Տօսախ ։

Տայք առ երի կայ Գուգարայ՝ ամրացօք
և բերդօք կառուցեալ ։ և ունի գաւառս
ինն ։ զկողբ ։ զԲերդաց փոր ։ և զպարտի
զաց փոր ։ զՃակատ ։ զԲուխայ ։ զԱքաղէ

զՄազորդ. զկամփոր. և լինի 'ի նոսա Թուզ
և Նուռն. Մղտոր. Մերկևիլ. Պաղ
խակ և Նուշ.

Արարատ 'ի մէջ կայ յառաջասացեալ
աշխարհացդ. և գաւառք են 'ի նմա
քսան. Բասենք. Գաբեղեան. Աբե
ղեանք. Ահոգունիք. Արշարունիք.
Բագրևանդ. Ծաղկոտն. Շիրակ. Վա
նանդ. Արագածոտն. Ճակատք. Մա
սեացոտն. Կոգովիտ. Աշոցք. Նիգ. Կո
տայք. Մազազ. Վարաժնունիք. Ոստանն
դվնայ՝ մինչև ցդաշտն Շարուր. Նու
նի Արարատ լերինս և դաշտս՝ և զամ պա
րարտութն, և ծովակն Գեղամայ. և որդն
ածշարերեալ յարմատոյ. առ ի զօրդ կարմ
րութն գունոյ. և զմայր եկեղեցեացն, 'ի
Թագաւորաբնակ և յարքայանիստ Վա
ղարշապատ քաղաքի.

Ադս նոտրեցեն մեծ հայոց.

Ասորիք յերից կողմ Խուրեանց ծովուն
և Հիւսիսոյ Հրէաստանի. և ունի Աս
որիք փոքր աշխարհս ութն. և լերինս ա
նուանիս զԼիբանան. և զԿարմեղոս. և
գետ հզօր զՅորդանան. և քաղաքս դա
զուն և Աստրապաղաք զԱնտիոք. և զԴա
մասկոս. զկեսարիա. զՓամարիայ. և զբուսն
երկու. և վայրս ընդ արձակս՝ և պնտանիս
և բարիս.

Արաստան յերից կողմ Փինիկական
Միջագետին և սահմանի Նապատուրեա

 և Մպա

և Ապառաժ Արաբիու․ և ունի Հրէաս-
տան աշխարհս երեք․ զԳալիլեայ․ զՍա-
մարիայ․ զԻդումայ․ և ՚ի նմա երկու․ զՏի-
բերադա և զՄեռեալ ծովն․ և գետ ըզ
Յորդանան․ և մայրաքաղաք զԵրն Իէմ։
և է Հրէաստան քաղցրաբեր և պտղալից․ և
է անուշահոտ․ որ բղխէ զկաթն և զմեղր։
Ապառաժն Արաբիայ յելից կալով
Եգիպտոսի․ և արևմտեան ծղի Կար-
միր ծովուն․ ընդ որ անցին Իղի․ յերի
կալով Ասորւոց և Հրէաստանի․ և ունի
Արաբիայ Ապառաժ փոքր աշխարհս
հինգ․ զՏաճկաստան․ և զՓանիտիս
ուր ղոուն Աբրահամու բաջողեն․ և այլ
ևս երեք աշխարհս․ և գետս ոչ մի։
Միջագետ յելից կալով Ասորւոց առ
Եփրատ գետով․ և մտից Ասորեստանի
առ Դկղաթ գետովն․ յերի կալով մեծ
Հայոց․ ունի լերինս երկու․ և գետս երկու
և քաղաքս բազում․ յորոց մինն է Ուռհայ
ուր անձեռագործ պատկեր Փրկչին։
Բաբիլոն յերի կալով Միջագետաց առ
Կղզաւ, մինչև ցՊարսկային ծոցն․ և
ունի աշխարհս չորս․ զկաղա․ զՊասրա․
և զԲաբիլոն զՏիզբոն․ և գետս ունի ըզ
Եփրատայ վտակն․ և զԴկղաթայ․ ունի
և այլ քաղաքս բազում և գաւառս․ և ըն-
նի ՚ի սահմանս այսոսիկան Սարդիոն և Յա-
կեքար․ և է Բասրա ամենալից վաճառուք, և
եկքնաւուց ՚ի Հնդկաց և յամ կողմանց յա-
րևելից․

Ընապատն

Անապատն Արաբիա յերի կալով միջա գետաց ընդ հիւսիսոյ. յելից կալով Ապառաժ Արաբիոյ և 'ի մտից Խուժաստանի. և ունի Արաբիա ազգս ինն. բայց ընաւն, գետ և ոչ մի։

Երջանիկն Արաբիա. յերի կալով Ապառաժ և Անապատն Արաբիոյ. մտանէ ընդ մէջ խորշից կարմիր ծովուն ոչ ցամաք կղզի. ունի յինքեան ազգ մի. և գաւառս տասն և չորս. լերինս տասն. գետս չորս. աղբիւրս մի. և կղզիս բազումս. և աշխարհ ամենաբեր և ամենագիւտ. և է որ յիւրմէ աշխարհէն է. և է որ 'ի վաճառաց եկելոց. 'ի Չենաց և 'ի Հնդկաց. գտանի անդ ոսկի և ակունք պատուականք խունկ և բազումք. և իւղք անուշունք. փայտք անփուտք. և անտիէր Ջիկինն Սաբայ. և բնակիչք աշխարհին ոմանք քաջասէք, և ոմանք սպիտակաւորք. Թխագոյնք քան զմեզ. և իւղք անոյշք 'ի նմա և ծաղիկք տասն և վեց. զԴալի. Գափու. Սաղափ. Խախակ. Բեդղի. Աղինա. Կրաքար. Ռուխտակ. Նարդու. Թալասանրան. Ճյամիկ. Նարդան. Մարդ. Սանուշակ. Մարգդուշ։

Մարք որք կոչին Բուսաւի քաղաքոնք յերի կալով Հայոց. և աւ Երի կալով ծովուն. ունի աշխարհս զայսոսիկ. զԱտրպատական. զՌէ. զԳիլան. զՄուկանն. զԴիլումն. զՀամադան. զԳամրվար. ...

Ապարաստան. զՄ,մի. զԿոյո. զՇոշան. ունի և լերինս և գետս. և զծովակն որ կոչի Կապուտան. ունի և քաղաքս բազումս յորոց մին է գանձակ շահաստան.

Գրուճաստան՝ որք կոչին Վասրհաստան. այսինքն Մուծղ. յելից կալով Միջա գետոց՝ առ երի Հայոց. ունի լերինս և գետս և քաղաք զԼինուէ.

Ալիմացիք են. որք կոչին Տուստիխստան. յելից կալով Կիլաթայ. և ՚ի մուից Պարսից. և ունին Ալիմացիք աշխարհս փոքունս զայսոսիկ. զԽուժաստան. զՍամ. զԱպապան. զՍիհրան. զՏրտակ. զՏաշտար. զԿարմական. զԵրանաստան. զկարկառառ. զԼոտարտ. զՂերական. զՇաւահին. զՍրհեն. ունի և քաղաքս հինգս. և գետս չորս. յորոց մինն է Գունդիշապուհ. յորում այնիւ Հաքարն գործեն. ունի և կղզիս երկու հանդէպ իւր ՚ի Պարսկային ծովէն.

Պարսք՝ որք կոչին Տուստանեմուոզ. յելից կալով Խուժաստանի. և առ երի Մարաց. ունի յինքեան փոքր աշխարհս քսան. զՊարս. զԿապահան. զՍեշուն. զՀակար. զՊանայիտ. զկրման. զկուրան. զՍակուրան. զՍնդ. զՀնդ. զՍրան. զՊետվաշտ. զՍագաստան. զԿպլաստան. զՆեր. զՍեղ. զՄահեկ. զՍյուն. ըզԽոժեհրաստան. զՊահ. զԼըբուհայ. ունի և գետս և քաղաքս բազումս. յորոց

մին

մինն է Բուշիր պարհսան քաղաք․ յորում ազնիւ Մարգարիտն ելանէ․ և Գոհարք մարգարտին՝ այս է․ դրակ վեցդանգեան․ արժէ քառասուն հազար Թումանից․ հինգ հարիւր․ միջայինս երեք դանկս․ չոր․ Պարմուշքա․ Պարմուշիտ․ Հաւթադրամ Հաշտադրամ․ Պահադրամ․

Արիք․ որք կոչին Մխուստի Խորասան․ Ջերի կալով Մարաց․ և Պարսից, մինչև ցՀնդիկս․ և յերի Վրկանի ծովուն․ և աշխարհք են Արաց այսորիկ․ Խամ․ Վրկան․ Ապրշահր Նիրում․ Խորասան․ Հրևկաստեղան․ Սահմանակ․ Րոժնիւ․ Սաղկան․ Գուղկան․ Անապլհ․ Հրում․ զԱմբերոս․ Լախճեր․ Գուղին․ Սուազան․ Մարջան․ Մանսան․ Դակաստան․ Բուահի․ որք են Պարթևք․ Գուլմատ․ Կարմանիան Ճերի․ Կարբիկան․ Գուլբուն․ և ունի առիք լերինս և գետս և կղզիս բազումս, լինի հրամայիչն թէպէտ և ոչ ազնիւ․ և կղզի մի է հանդէպ Արեաց ՚ի Հնդկաց ծովուն․ յորում Թուզունք, լինին երէք թըզեան հասակաւ․ որք և պատերազմին ընդ խորթոց հաւուց մն Ճարտկելոյ նոցա զմն դաստանս Թուզկաց․

Սկիւթիա որք են Ապախտարք․ այսինքն Թաթարք․ որք սկսանին Ռոթիլ գետոյ մինչև ցԻմաւոն լեառն՝ և անդրանգի մինչև ցՃ՛ենս․ և Իմաւոն է լեառն բարձր և երկայն քան զամ լերինս․ և ունի Ճենեթա

ազգս

տղգս քաղաքսուն և չորս։ Սօգիք. Թու-
խարիք. Հեփթաղք. և այլք Խուժա-
դուժք անուանք. և ունի Սկիւթիա լերինս
և գետս բազումս և հզօրս, և դաշտս անա-
պատս և ջերմ երկիր և անջուր. և է 'ի նմա
Հրագոյն դաշտ, և են Սօգիք հարուստք
և արուեստաւորք՝ վաճառականք, որք բնա-
կեալք են 'ի մէջ Թուրքաստանի և Ա.ր-
եաց աշխարհին։

Հնդկաստան յելից կալով Ա.րեաց աշ-
խարհին, և առ եզր Սկիւթացւոցն. և
է Հնդիկք բաժանեալ յերկուս աշխար-
հս. զորս բաժանէ Գանգէս գետ, որ
է Փիսոն. և արեւմտեան կողմն ունի ազգս
յիսուն և հինգ, իսկ արեւելեանն եօթա-
նասուն և երկու. ոմանք Սորդակերք են,
և ոմանք Սայրենակերք. ոմանք Ա.գեորք
և այլք Կորձահասուկք, Տափակաքիթք,
լայն երեսք Սղխտակք. և ոմանք Մերկք
ճմաստակք. որք գործս անիրաւութեան ոչ
գործեն. և զմարմինս կենդանեաց ոչ ու-
տեն. ունին Հնդիկք լերինս, և գետս,
և կղզիս բազումս. լինի 'ի Հնդիկս երե-
Ճամորանման սրեղջեր. որ սպանանէ զԱ.-
ռխեծ. և Հրեշ երէ. և այլ գազան
նման Ա.ռխեծու՝ բայց կնճիթն նուրբ է
և երկայն. և Ռնձուղտք՝ և Կորեանք. և
կապիկք. և Ա.քաղաքս փիւրպամօրուսք.
Փիղք. և Լադերք. և Ինչապք մե-
Սրջմունք. և Սոջմաուխծք և Սկունք.

Բ․ էշ մէկոյ․ և կոկորդիլ գազան․ և Մի
եղջերու․ որ է մեծ քան զամ գազանս․ և
'ի վր ոզնին ձանք․ և զփղին յերկրոնում
ապանանէ․ և Ալասկոււձճաւ․ և Մուշկ երե
և Լուշ եղջերաւոր․ լինի անդ Ասկի, Ար
ծաթ․ Պղինձ․ Անագ․ Մարգարիտ․ և
այլ ամենագոհար․ լինի և այլպէս․ և սըն
գրուէնլ․ և ամ Ր․ ովլամաւք․ Հալուէսմ
փայլանդամուշկ․ Րաֆուր․ Յանդան․
Սայիբուակ․ Հոբուման․ Կաղերուման․
Կոյիբուման․ Կասխման․ Կովլաղակ․ Ռա
հաւոր․ Մարգարիշար․ և բազուկ գեղք
բժշկականք․ և դուհարք հալուէից զորս,
Ինդրէ․ Մանդր․ Րասարագ․ Թէռաւոր․
Տաղկոաէն․ լիտրն արժէ եօթն դահեկան
Տամփիմարխայ․ նման է Տանր լիտրն
արժէ չորս դահեկան․ Րառղակ․ չէկ է և
թեթև, և արժէ լիտրն չորս դահեկան․
Տապրոբանիա է մեծ կղզի քան զամ
կղզի․ հազար և հարիւր մղոն երկայն և
հինգ հարիւր և տասն 'ի լայնն, յելից կողմ
և ունի այս կղզիս շուրջ զիւրեաւ մանունս
հազար երեք հարիւր եօթանասուն և եր
կու․ ունի և լերինս՝ և գետս՝ և այգս տասն
և երկու․ լինի 'ի նմա Ասկի և Արծաթ և
Ակունք պատուականք, և Հ․ ովլձաղ՝
փիղք և Ադեղք․ և արք աշխարհ․ն
վարսիւք կնոջ պաակէն զգլուխս իւրեանց
ասա ասէն զանկունմն սատանայի․
Ճենաստան յելից կողմ Սկիւթիոյ
մինչև

մինչև յանծանօթ երկիր. և է Չ'ինաս-
տան ընդ արձակ դաշտ տարածեալ. և
են 'ի նմա ազգք քսան և ինն. յորոց մինն
մարդակերք. Իսկ ունի Չ'ինք լերինս և
գետս բազումս. լինի 'ի Չ'ինաց աշխարհին
Դարիչենիկ. և հաշտըւոակ. և թութիճենիկ
և կասխմոն. և արիկոն ունի և հրէշ՝ և մուշկ
և սխրամարդաշատ. քրքում անբաւ. ապրե-
շումշատ և աղնէւ. մի որոյ և բնակիչքն
արուեստաւորք՝ կերպասագործք՝ հար-
ուստք՝ ընչեղք. որոց արքայն կոչի Չ'են
թակուր. որ նստի 'ի քաղաքին Փեկինայ
առ անծանօթ երկրաւ.

Մեննացւոցն առ երի կալով Չ'ինաց
մինչև ցանծանօթ երկիր. յորում բնա-
կեալ են ազգք եօթն ունի լերինս և
գետս բազումս. բայց անտի յանծանօթ
երկիրն՝ որ ինչ պատմի անհաւատալի է.
դազանք անծանօթք մարդակերպք՝ կի-
սանձնեայք. երկդիմիք՝ վեց ձեռնիք՝ փո-
քրտունք՝ միշապատունք՝ կիսահաւք՝ կի-
սանդամք՝ ան գլուխք.

Ա. [illegible]

Բ. Հա կամիմ զչափ աշխարհիս համառօ-
տել մղոնախողով տանաչափութե ուղ-
ղեկարար. ասպարիզաչափ դրութե.

Գ. Գտանին մղոն երկուհարիւր 'ի կարնոյ
քաղաք.

Անտի մղոն հարիւր և քսան 'ի փոս աշ-
խարհն Հայոց և Ջինուայ.

Անտի

Անտի մղոն իննսուն 'ի Կոլոնիոյ քաղաքն
Անտի մղոն հարիւր 'ի Ա, իկխար:
Անտի մղոն ութսուն յԱմասիայ:
Անտի մղոն հրիւր և երեսուն 'ի Լանդրայ:
Անտի մղոն ութսուն յԱնկիւրիայ:
Անտի մղոն երեք հարիւր քան 'ի Կոստանդինուպօլիս:
Անտի մղոն վեցհարիւր 'ի Հռոմ: 'ի Պոռճնայ մղոն հարիւր և եօթանասուն 'ի Խոլոթ:
Անտի մղոն ութսուն 'ի Տրեզմար:
Անտի մղոն հարիւր և ութսուն 'ի յԱնուհայ
Անտի մղոն քսանսուն յԱփրատ գետ:
Անտի մղոն հարիւր և յիսուն յԱմասիայ:
Անտի մղոն հարիւր 'ի Ամասիոս:
Անտի մղոն իննսուն 'ի Ծովափն լնուն:
Անտի մղոն հարիւր 'ի քաղաքն յԱնեմ:
'ի Պոռճնայ մղոն վաթսուն 'ի Աերթերունսոն:
Անտի մղոն հարիւր և վաթսուն 'ի Պարտաւ
Անտի մղոն իննսուն 'ի ծովն Կասպից:
'ի Պոռճնայ մղոն եօթանասուն 'ի Նախջուանն:
Անտի մղոն հարիւր և քսան 'ի Գանձակ Ոահաստան:
Անտի մղոն երեք հարիւր և եօթանասուն 'ի Շապօն:
Անտի մղոն եօթանասուն 'ի Ջանոլան:
Անտի մղոն հարիւր և քառասուն 'ի Պարտոյ
Անտի մղոն քսան 'ի ծովն Պարս կոյին:
Արարճեալ 'ի Գանձակայ մղոն հարիւր 'ի Աինուէ:
Անտի մղոն հարիւր և յիսուն Զուռհայ
'ի Պոռճնայ

'ի Պ․ ուճնայ մղոն յիսուն 'ի Կողբ․
Նոյն մղոն հարիւր և հինգ 'ի Կոտ գեղ՝
Նոյն մղոն հարիւր և քառասուն 'ի Տալխա՝
Նոյն մղոն եօթանասուն 'ի Շունակերտ՝
Նոյն մղոն հարիւր 'ի Պարտայ․
Պ․ արձեալ է յԵրուսաղէմ մղոն հինգ հարիւր յԱղէքսանդրիայ․
Նոյն մղոն հազար 'ի Պենտապօլիս․
Նոյն մղոն երեք հարիւր 'ի Տրապօլիս․
Նոյն մղոն հազար և երեսուն յԱփրիկայ․
Նոյն մղոն ինն հարիւր 'ի Սեպտէ․
Նոյն մղոն հազար յՈվկեանոս ծովն ան ծանօթ․

Ասս Պնետոսն Ա․ն․

Փիսոն 'ի Հնդկաց և յԵթեովպաց՝ Գ․ան գէս կոչի․ իսկ Յոյնք Հնդկաց գետ ասեն, ելանէ Յեմաւոն լեռնէ և զմեր կիրն Ա․ռ․ եղատայ շրջապատէ․ այսինքն ըզ փոքր Եթեովպիայ և զմեծ․ և զկողմանս Եւլմացոց․ և յանցանելն ընդ մեծն Եթեովպիայ՝ իջանէ է հարաւ յարևմուտս 'ինքըքս Պ․անդերայ՝ յՈվկեանոս ծովն․ Գ․եհոն յԵթեովպիոյ փոքուէ իջանէ 'ի Տուրացիան․ և ընդ Ս․ կէմիտացիան՝ և Կիզարամտիս․ և ոռոգանէ զԵթեովպիայ․ և յԵգիպտացւոց ծովն մտանէ ըստ Եղեր միայն․ զի՞ կայ քո և երկրին Եգիպտացւոց ըմպել զջուր 'ի Գ․եհոն գետոյ 'ի պղտորելոյ․ Տ․իգրիս 'ի Կորդուաց լերանց ելանէ․ և Տ․անայ ընդ կողմանս Ս․ասոնաստանեաց․

քանզի՝ ձեւ զկողմանս արեւելից. ընկղմի յերկիր՝ եւ ելանէ 'ի կորդուս. եւ հայք 'ի միջի մնայ։

Եփրատ դոյնպէս ելանէ 'ի դքախտէն. մտանէ ընդ երկրաւ. եւ մտանէ 'ի հայք 'ի Նագրեւանդայ եւ 'ի կարնոյ լերանց. մօտ 'ի յարծն քաղաք։

Գլ. [illegible]. Եւ գետոց նոցա Մեծ եւ անուանեալք. [illegible] Եւ լերինք.

Արածանի եւ փարփառ՝ 'ի Դամասկոս ելա ան նեն, եւ անցանեն ընդ Նաժան քաղաք՝ բեա եւ անկանեն 'ի ծովն Արաբացւոց. կան

Յորդանան երկու աղբիւնք են, ելանեն 'ի Սանիրայ եւ 'ի Հերմոն լերանց. եւ միաւո րեալ անկանին 'ի ծովն Արբացւոց։

Տօնաւիս՝ 'ի Պալպաքայ ելանէ, եւ անցանէ ընդ Տիւրոս եւ ընդ Սիդոն. եւ անկանի 'ի ծովն Արաբացւոց մերձ Յիւնիկերոն.

Տիգրիս՝ ելանէ 'ի Կորդուաց լերանց՝ եւ անցանէ ընդ Մոսուլ եւ 'ի Թէոբաւլիսայ. եւ Հեր ձակոտոր առնէ զաշխարհն Ասորեստա նեաց՝ եւ անկանի 'ի ծովն Հնդկաց՝ անդ քան զՍինիկորոն։

Արածանի 'ի Հայոց ելանէ 'ի Մելտեր կրայն. եւ միաւորի ընդ Եփրատայ։

Եփրատ՝ 'ի կարնոյ ելանէ եւ անցանէ ընդ Խաղտեաց. բանայ զԵկեղեաց՝ գայ 'ի Սամուսատ. իջանէ 'ի Ճուրեմաշխան. եւ ան ցանէ ընդ կառայ. եւ գնայ 'ի Նաբիլոն. միա բու ւորի ընդ Տիգրիսի. բաժանի 'ի Նաւրսար. բայց եւ անկանի 'ի ծով։

Հիւ

Գեհոն 'ի դրախտէն ելանէ և անցանէ ընդ սահմանսն Հնդկաց՝ և անցանէ 'ի Սիւան. և անկանի 'ի Ովկիանոս. ի Ջոնէ յԱւգոստոս. և անցանէ 'ի լոյս՝ որ Թարգմանի արեւակերպութեղի. և մտանէ 'ի ծովն Հարաւոյ.

Եփրատ՝ և Տիգրիս՝ 'ի դրախտէն ելանեն և կայծին նման Հնդիկես գետ. և Եթէովպացիք՝ Կանգէս գետ. և Չամին ծովակ Հատանէ. ընդ Ախփիմատէս քաղաք անցանէ՝ և ընդ Սեբեննատէս անցանէ՝ և անկանի 'ի ծովն Ալոսիկայ.

Յեւլամիս գետ՝ 'ի Չալոմայ ելանէ. և ընդ մէջ՝ և ընդ Կաւելոն անցանէ և ձգի 'ի Գանդգիրոն 'ի ծովն Հարաւոյ.

Արտօկամին գետ 'ի Սարմարտէս քաղաքէ ելանէ. նա ոչ ունի կերպարանս գետոյ՝ այլ ծովու նմանակ է. զի տառն մտաւանէ խորութիւնոյն և եօթն փոսուան լայնութիւնոյն և Ը. Ջուբիտոն անցանէ մերձ յԱթեօպիայ՝ և անկանի 'ի ծովն Հարաւոյ.

Տուու՝ և Հ. կէդնիկոս արքայ 'ի պարսից 'ի Չակտիրոնայ ելանեն. և անցանեն ընդ Նամուրիայն՝ և անկանին 'ի ծովն Կասբից.

Վանդես և Երլիմոս գետք. որոց խորութիւն մինչև յանդունդս է և Տայ ծառացեալ մինչև և յերկին. և լայնութիւն նոերեսուն մղոն. անցանէ ընդ Դենաս քաղաք. երթայ 'ի Սպաւապեւոն՝ 'ի Սապա՝ և Ջակեապոն. անցանէ 'ի խորին Հնդիկս՝ մերձ 'ի խոթեբաստն՝ 'ի Համաշունսն՝ որ

Թարգ

Թարգմանի կանանց աշխարհ՝ մուտ յամենա
նում երկիրն. և անկանին 'ի Հետաւետոն ծունն
Սկան և Հինէս և Սերմիստէս՝ սուրբ
երեքեանս 'ի մի 'ի հիւսիսային լերանց ե-
լանեն. և Յպոս՝ 'ի մօրեաց 'ի վայր իջա
նեն՝ և քնդ մեծանս խառնեալ ընդ աշ
խարհն Սողոմանեց՝ անցանեն մերձ 'ի Տե
կեթ և անկանին 'ի ծունն Սպրոպատիկոս.
Տարսարիկոս և Յուրկասո՝ Պատկլերոս՝
և Յրոս. Այսքա չորեքեանս յարեւմտից իջա
նեն 'ի Պերնմոս լեռնէ. որ կոչի այրե
ցեալ գետի արեգական՝ և անցանեն ընդ
[illegible]իկոն և ընդ Յսպանիայ. մերձ 'ի Սրա
րոն՝ և անկանին 'ի ծունն երեկոյին. Նրասխ
'ի բասինու ելանէ. Մեծամօրն 'ի դոնայ
ելանէ. Նյուր գետ յակուռն ելանէ. Ղո
րոխ գետ 'ի Սենաց ելանէ. Հուրասստան
գետ՝ Պերսպքունաց ելանէ Պընեգոյն
գետ՝ յանխուայ ելանէ. Այսքա ամենեքեան
ընթանան կերասխ խառնեն 'ի նախչուանա
և 'ի Յօրանդ 'ի Հ[illegible] 'ի Թուրքեջ
'ի Պ[illegible]սապասխառու. 'ի Ապգաստան. յՍպ
լատան. 'ի Տոճանս 'ի Մետուրան. 'ի Յա
մորան. 'ի Պ.ելմաստան. 'ի Նարակուն. 'ի
Փոյտակարան. և անկանին 'ի ծունն երե
կորէն արևմտից երեկոյին.

Մոգտիկէս և Մլա 'ի Սեբաստիոյ ելա
նեն՝ և ընդ Պաճրաց աշխարհն անցանեն՝
և երթան մերձ 'ի Նիկոմիդեայ քաղաք յա
րեւմուտս կոյս. և ոլորի ընդ հիւսիսային
կողմանն

կողմանն. և անկանի 'ի ծովն Պոնտոս.

Զախառիկոս գետ՝ յԱկոնիոն գաւառէ ելանէ և ընդ Տրապօզնի երթայ 'ի Մ իգնիայ մերձ 'ի Հեղլենա. և անկանի 'ի ծովն Լուզան

Կաւուս՝ և Մ ունկապրիս՝ գետն՝ 'ի Խոնասոյ ելանեն՝ և ընդ Թրակէս անցանեն. մերձ 'ի Պաւնեայ. և անկանին 'ի ծովն Եփեսացւոց.

Պանուբիկ՝ որ ընդ Հոսէ ելանէ. և Տօնաւէս Հնդկաղոնացւոց՝ և գան յանդիման արևելից մինչև յաշխարհն Տուլխրաց՝ և առ Ալ օվօրն. և Իւստուալիան. և Իւսագասալին. և անցանի յաշխարհն Պեթաց և մտանէ 'ի ծովն Տասպաց.

Տիբերիոս գետ՝ ելանէ 'ի Կապուտ լեռանց հիւսիսոյ՝ և անցանէ ընդ մէջ Հռօմայ՝ և անկանի յԻտալիայ. և մտանէ 'ի ծովն արևմտից.

Ակամանդրոս գետ՝ 'ի Փռանկաց ելանէ. և ծակամուտ լինի մասն մերձ 'ի Տապրիկ. և 'ի Ա բիկանիք և մտանէ 'ի ծովն երեկորի արևմտից.

Տանաշիս՝ և Պոնտոս՝ և Հեղի պոնտոս. յանծանօթ երկրէն ելանեն. և ընդ անմարդ անապատ անցանեն ընդ Գուարանձաւս. և ընդ Տերդուկս. ընդ Խուխունըս. և ընդ Գուարաքիթս 'ի վայր վայթին. և անկանին 'ի ծովն համատարած. որ է ակն ծովուց. և պատէ զչորեք ծագեան աշխարհս ամ. Ընդ ամ միահամուռն. են

գետք քառասուն և երկու՝ մեծամեծք. որք ելանեն 'ի ծովէ և չորս 'ի դրախտէն ելանեն՝ շրջեն ընդ աշխարհս ա̃մ և դարձեալ մտանեն անդրէն առ ծնօղն և մայրըն իւրեանց համատարած ծովն։

Սքանչելագործ արարչին ա̃մի փառք։

Նշանաւոր Քաղաքացն Հնդկաց և Պարսից.

Մանխան քաղաք՝ ութաւուրց ճանապարհ ընդ ցամաք պիտոյ է ընթանալ. Մանխանու գաւառքն Հնդիկք են. բայց 'ի Խաղնայթեան խօսի. զի 'ի վաղնջուց հաւանեցուցեալ է պարսիկն և առեալ. այլ երկրին բանկիչքն Հնդիկք են։

Տիգնաւոյ քաղաքն է մեծ՝ և ինքն 'ի Խաղնոյ խօսի և երկրին բնակօղքն Հնդիկք են. կան և ազգ մի պարսիկք վեց աւուր քան զԽաղնիայ 'ի վայր է։

Պոյտա քաղաք է մեծ՝ մեծագանձ և մեծահարկ. և ունի զԹեմ ընդ արձակ. և ճանապարհ չորեց աւուրց է 'ի Տիգնաւէ 'ի բոստ՝ և այս երկրիս բնակիչքն Հնդիկք են և 'ի Խաղնի խօսին։

Պուրշայուր մեծաշահ քաղաք՝ և Թեմ ընդ արձակ. ելանէ յերկրէ շատ Լեղակ. և Հինա աղէկ. 'ի Խողանոյ 'ի Պուրշայուր տասն և հինգ աւուր ճանապարհ է.

Պրապուլէ է քաղաք մեծ և մեծաշահ և մեծահարկ. ելանէ յերկրէ Հլէլին և Պրապուլի. և այլ օգտակար դեղք. քառասուն փարսախ է 'ի Պուրշայուրէ մինչև 'ի Տիգնաւէ.

Լահու

Լահուր քաղաք է մեծ՝ և մեծագանձ աշխարհ՝ և կրկին ընդարձակ · գեղեր ունի չորս հարիւր հազար · Անհմուտ սուլտանն է զիւրեանքն հարկատու արարեր՝ և հաւանեցուցեր · են ամք վեց հարիւր · է մեծաշնորհ քաղաք · և որ ինչ յամ երկիր պատուական և հարկաւոր իրք լինին ամէնն 'ի քաղաքն գտանի · զի անդ բերեալ ծախեն վաճառականքն · և այն վաճառականքն անտի քաղեն զամ ինչ՝ զի 'ի վր ճանապարհին է քաղաքն և թագաւոր է մեծազօր ։

Դէլի քաղաք մեծ է · և գաւառս ունի հարուստս՝ և մեծաշահս · 'ի Լահուրէն քառասուն օրն երթան 'ի Դէլին · մուշինի 'ի փայլ ասեն ցած մուշք է · նա անդ շատ գտանի · ելանէ Անֆուլ · և խարափուլ · և այլ որ ինչ պիտոյ է մարդոյ՝ դեղեր մարդկան համար · քաղաքն լեռն է և մորի և կապանինի ։

Բանկլար՝ քաղաք է մեծ՝ և բնակիչք քաղաքին Հնդիկք հարուստք՝ և մեծաշահք և մայրքն իւրեանց մօտ է · և մայրուոյն փայտըն ամէնն ծխանելի է · և բնակիչք երկրին գտանեն զայէկ ծխանելին 'ի ցեխամթաղած · իւրեանց թագաւորն ունի հազար փիղ ունի ։ մեծ թագաւոր է և հարուստ՝ և այն պատուականիր գտանի 'ի յիւր քաղաքն ։

'ի Լահուրայէ երեսուն աւուր ճանապարհ է մինչև 'ի Բանկլար · եթէ մարդ այլ ճափով 'ի Լահրոճայ կամի գնալ քան և

հինգ ։

հինգ օրն երթայ 'ի Սոլթան քաղաք.

Նահրուանայ և Սոլթան քաղաքք են մե-ծամեծք և մեծաշահք. ունին ը՛դ-ար-ձակ գաւառս՝ և գեօղս երեք հազարս. և 'ի խաշնի բուսին՝ և բնակիչք երկրին քր-դինք են.

Սելուլ քաղաք է մեծ՝ և մեծապանծ. քառասուն աւուր ճանապարհ է 'ի Տեպու-լայ 'ի Սնդիկ. քաղաք է Տեպօւլ՝ և մայրե-քըն գժուար՝ և ճանապարհքն՝ և կլայտո-նի՝ և լերինք. և 'ի վր փոքր Դ՞ելով գե-տոյն է շինեալ Սելուլ քաղաք. բայց 'ի Նահրուանայ թեմն խօսի.

Սոմնաթ քաղաք է Հնդիկ՝ 'ի ծով ե-զերին Հնդկաց՝ և է բազմագանձ քաղաք և մեծաշահ. Հնդկաց հաճիքն 'ի հոն գա-յուխտ. իւրեանց երկիցանց և ալոկերոյն Բահրամայ կոչեն. ամէն քաղաքն նչ են.

'ի Սոմնաթայ շատ գողեր եկանեն նաւով և 'ի վր ծովու շատ ծեծ աւնեն. և 'ի Նահրուանայ խօսին.

Պորասա քաղաք է փոքր և ծով եզեր. և մօտ է 'ի Նահրուանայ.

Քամպայեթ քաղաք է 'ի ծով եզեր. և մերձ է 'ի պորասա քաղաք.

Գուրձ քաղաք է ծով եզեր՝ և Նահրուա-նայ խօսին. և մերձ է 'ի Քամպայեթ երկու աւուր ճանապարհ հեռի են 'ի միմեանց.

'ի Գուրձ քաղաքն յամէն չորս տարի մի պաշտեն. և 'ի յաւարտել չորս ամին, փո-

խեն. նք թարգմանչէն թէ ջրհեղեղն առ մեզ չէ եկեալ։

Նայող մեծ քաղաք է և ծովեզեր է և մեծաշահ. շատ շուքար և շատ լեղակ ելանէ յիւրմէ. և շատ պատուական իրք գտանին անդ։

'ի Պուրձ քաղաք է երթայ մարդ 'ի Թոլմուտրայ. և անտի երթայ ճանապարհորդն 'ի Պլորայ.

Պլորայ քաղաք է ծովեզերի. մեծ, և մեծաշահ՝ և բազմամարդանձ. այս քաղաքնիս Նահրոճալայ խօսին. հարիւր հազար գեօղ ունի այս քաղաքս. և ամէնն շուրջ ծովեզերունն շինած. այս քաղաքս և իւրեանց վաճառական նաւերն ընդ ամ երկարութի ծովու վաճառով ընթանան. Այս քաղաքնիս և այս գեղերս՝ երկու հարիւր հազար շաքմի են. և Հնդիկ լեզուաւ են.

և ամէնն շաքմի խօսին։

Մէպարն քաղաք է մեծ. մեծադանձ և մեծաշահ, և առաջին քաղաք. 'ի Մէնպարէ երթայ ճանապարհորդն 'ի Տարաւէ որ է մեծ քաղաք. անտի երթայ 'ի Սուփրայ. 'ի Սուփրայէ երթայ 'ի Ռանայ. անտի 'ի Փունաւէ. և 'ի Փունաւոյ 'ի Մանդապուր՝ ուր շատ պղպեղն լինի և այլ պէտանի համեմունք. և ամէն Քաղաքնիս հետ իրաց են։

'ի Մանդապուրէն երթայ ճանապարհորդն 'ի Պանքուր քաղաք. և անտի 'ի Պանկ

լուր․ և անտի ճշնայն պնիթոն․ և անտի 'ի
Գալիլեայ․ և անտի 'ի փոնդրիանէ․ և անտի
'ի Ե[րուսաղ]էմ ինկլ․ 'ի Տ[այ]ն ինկլի շատ Ք[րիստո]նեա-
նեայք կան' և շատ եկեղեցիք․ և ամէնն
Սելեւդեան գաւառի խօսին․ Զոլխանդ ա_
նունէ թեմին․ 'ի յայս թեմն է մ[ե]ր առաքեալն
Թովմա լկյսեալ․ թեմին առաջին քաղաք։
Պլինձ' մեծ և ծովաշահ․ և Պլինձու
երթայ ճանապարհորդն 'ի Պնիկոզթին 'ի
տասն օրն․ անտի 'ի Խուեթոյն քաղաք օր
մի․ անտի 'ի Լախէպաթին օր մի։
Լախէպոթին քաղաք է մեծ․ շատ ե_
կեղեցիս և շատ Ք[րիստ]ոնեայք ունի ընդ_
ինքեամբ․ և տէր քաղաքանին ծովեզերք են
'ի Լախէպոթոյն երթայ երկու օրն 'ի
Տահպաթին․ անտի երթայ 'ի մ[ե]ր առաքե-
լոյ գերեզմանն․ և ասեն անուն քաղաքին
Մալապ․ ծովեզերն է քաղաքն․ և մնացեալ
է յինքն սակաւ մի քրիստոնեայ։ Մալապայ է
երթայ մարդ 'ի Զուձր․ Լ․յս քաղաք է
մեծ' և մեծագանձ և մեծաշահ․ 'ի Մելապ
քաղաք ուր մ[ե]ր առաքելոյն գերեզմանն է
Թումային․ աղբիւրքն ամէնն տղուկ նաւ-
ցուցանեն․ բայց միայն յայն աղբերէն․ որ
մերձ է 'ի գերեզմանն Թումային․ Լ․յն աղ_
բեր ջուրն յստակ է և բարեհամ․ և ոչ է ի
տղմէ․ այս տէր քաղաքս Զոլխան կոչի․
Սելան կղզին հինգ ինկ անուամբ է և նաւ-
տիք' տանին անուամբ․ 'ի յայս կղզիս
ասեն հնդիկք' թէ երբ եհան Ա[դա]մ դր_

դ․ան

դամ ՚ի դրախտէն. նա աստ բնակեցոյց. պատուական գօհար ելանէ յայն կղզւոյն. և կարմիր Յակունդ բազում. և ակն որոյ անուն հնդկերէն Կատու. իսկ տաճկերէն Այնիլ լէհօւ. և այլ ակն ելանէ. զոր պարսկերէն անուն Չաշմֆգուրբայ. և այլ ակն ելանէ որոյ անունն է Լալէ. իւր գոյնն կապուտ լինի. և անուանեն Հնդիկք Նիլաֆ, և այլ ակն ելանէ դեղին. Պյտորոյ ասեն իւրն. և կարմիր Յակունդ ելանէ. որ քան զամ ակունս և յակունդս հարկաւոր է և մեծագին. և այլ պատուականիք՝ որ Թագաւորաց անդ է.

Սոնեգետին գաւառն Բեմինզար ասեն իւրն. զի բազում ոսկի ելանէ յիւրմէն քանի աշխատիլ ոք կարէ. և Սոնէ գետնին են անուանքս այս։

Բուաջին քաղաք և կղզի՝ Համրին. աստի ելանէ շատ Սրդն. փայտ Պկամ. և այլ պատուականք իրք. աստի երթայ մարդ ՚ի Պարչուր. այն քաղաք է և կղզի մեծաշահ. պատուական Քափուրն անտի ելանէ. ՚ի Համրու մօտ կղզի կայ՝ զանուն Քրուա ասեն. Հներ Թեթևացին անտի ելանէ և անդ կազմի։

Քրուդայի քաղաք է մեծ. և մերձ ՚ի նա կղզի մի է Սամաւի ասեն մեծադիր, և մեծաշահ. և իւր ներքոյ այլ կղզի կայ՝ որ կոչի Պուրէ. և զամ պատուականիք՝ զոր ինչ ուզէ մարդն գտանէ ՚ի կղզւոջն,

և իւր

և իւր ներքոյ, Սփահէս կղզի. 'ի յայն կըղ-
ղւոյն եղանէ բազում Բաքաֆուր. և 'ի ներ-
քոյ Պլայոյ է Թագաւորն Սոկեգետնին.
'ի Պլայոյ կղզին նստի Զապինձոց Թագա-
ւորն. երբ իւր հայրն մեռանի կամ մայրն.
փոխան ծնողացն 'ի չափս նոցին կուռս
շինէ Ոսկի, սոցա ազգքն կռապաշտք են. և
չեն Հնդիկք. սոքա Զապէճ կոչին. և միս
մեռելոտի՝ զոր գտանեն, ուտեն. և զիւ-
րեանց մեռեալս, և զայլ ստահմանաց մարդ,
զորս կալնուլ կարեն. որս համարին.

Նաև յորժամ ընդ այլ ազգի կռուին և
յաղթեն. զորոյ կոտորեալսն զոր իւրեանց
է և զոր Թշնամեացն՝ զամենն ուտեն. բայց
վաճառականի և ճանապարհորդի ոչ մե-
ղանչեն. զի իւրեանց ապուրն 'ի վաճառա-
կանաց լինի.

Սամբի կղզի է. և իւր ներքոյ այլ կըղ-
զի կայ՝ Բաղաք փանչի ասեն. մերձ 'ի սա
կղզի մի այլ. յայս կղզիքս եղանէ կլայեկ
շատ. և ամ̃ պատուականն իր հօն գտանի.
հանց որ Թագաւորաց վայելէ. և մերձ այս
կղզիս է Ջալա. և Բալա. և Կալը. լէ.

Նայս Սոկեգետնի քաղաքքն, և կղզիքն
և գաւառքն. և ազգքն որք բնակեալք են
Զապէճլերու էն.

Չին և մաչին երեք հազար և ութ հա-
րիւր քաղաքք են՝ և բազմաբարիք գաւառք
ամենն կռապաշտք են. և երկիրն ցամաք
է. բայց չեն հաւանիլ ոչ որ ազգի. զի իւր

 Թագաւորն

Թագաւորին բազում և գազանաբարոյ հն
ծեալը ունի. և սիրեն զքրիստոնեայսն. և
յաւ ընդունին՝ յԱլէքսանդր Թագաւորէն
՚ի վէր. զի ՚ի նմանէ շատ աղէկ են գտեալ
և ազատութիւն և շնորհումն խիստ սիրեն։

Եւ այն տերեան զոր Հնդիկք ունեն.
զնուր անունն Թմբուլ ասեն. խուրմանց
նուշ և ազուր այն է. և տաւողջութիւն
տայ. և մեծրին է և կարմիր՝ և անունն
Չուծր ասեն. և Սողայն ծառոյն ասեն.
որ խուր տերեան հինգ կանգուն է. ասեն
բնակիչքն, թէ նո տերևոյն ծածկեցաւ
Ադամ, յորժամ ՚ի դրախտէն ելաւ. Հոն
գինիք երկցանցն բաշխրամայ կոչեն. և կը
ուտցն ջև։

Այլ քաղաք է ՚ի Թուրքաստան. անուր
լեառն. և շատ քրիստոնեայք կան ՚ի յայն
գաւառն. Մունդրի ասեն քաղաք. երանէ
յիւմէ Խունկ և Հոտա. Սկունդրի այս
քաղաքք են Հնդկաց և պարսից։ Եւ
[illegible]ին Տէրն արարչին ամենայն արարածոց՝
փառք յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն։

ԳԻՐՔ
ԲՈՒՐՍՊԵԼԱՐԸ
ԿՈՒԹԵԱՆՑ
ՅՐ ԱՍԻ
ԸԴՈՒԽՍԱԳԻՐՔ:

Ընթերցող առաջ խրատս խոշտանգութեան.

Թագաւոր մի կամեցաւ ատեան դես- ա
պանաց. և առեալ մնագործացն
զկաշին եդին յաղոյ 'ի մէջ շու-
կային. Այլ 'ի մէջ գեճերին ժո-
ղովեցան շունք քաղաքին յու-
տել զկաշին. Այլ ասէ մի ոմն 'ի
նոցանէ որ մեծն էր և իմաստուն
ասէ, եկայք նախ զջուրն լակեսցուք՝ և ա-
պա կերիցուք զկաշին. և սկսան լակել՝ և
պատառեցան. և ոչ ժամանեցին յուտել ըզ-
կաշին. Այսպէս դայ մահն 'ի վերայ մեր
և հեղձուցանէ զմեզ. զի ոչ կարեմք հասա-
նել այն կենաց.

Թագաւոր մի բարի և բարեմիտ ճաշարա- բ
րեալ յեզր գետոյն. և շուն մի սովա-
եկ առ

ձկ առ Թագաւորն. և նա ետ հաց մի նմա։
Այլ առեալ շանն զնայր ընդ եզր գետոյն.
տեսեալ 'ի ջուրն զիւր շուքն իբրեւ զայլ շուն
և զհացն 'ի բերան նր։ Այլ շունն ագահեալ
մոռացաւ զհացն որ 'ի բերանն էր. վազեաց
'ի գետն զի առցէ զհացն 'ի միւս շանէն.
և ոչ եգիտ զի շուքն էր։ Այլ զայն հացն
զոր ունէր՝ գետն տարաւ. և շունն ելեալ եր
թայ սովամահ. Ցուցանէ թէ Թագաւորն
Քրիստոս է. սովեալ շունն ազգ մարդկան է. և
նա հացն իւր շնորհն, և պատուիրանն, և
իւր նա մարմինն։ Այլ սատանայ կերպարա
նէ առաջոք մեր առաջի զսեր աշխարհի,
և զնմ մեղս. զագահութիւն, զարծաթսի
րութիւն, և մեք ջանամք մեծ աշխատութեամբ
զհետ փառաց և մեծութեան. և զհետ ստոց
և անցաւորաց ջանամք։ Եւ և առնումք, մա
հըն հանէ 'ի մէնջ. և մեք լինիմք ողորմելիք
զի կորուսանեմք զայս կեանս և զայն.

Դ Թագաւոր մի յարեմուտս բազմեցաւ յա
թոռ։ և եկին բազում դեսպանք առա
ջի նր։ Այլ ահա շիւղ ինչ կայր 'ի մօրուս
նր. և սպասաւ որք նր ասեն. ով Թագա
ւոր, ահա տեսանեմք ոսկի բազայ 'ի վր ոս
կի ճղին. և նա ոչ իմացաւ զառակն։ Այլ
դնայց առնուլ զշիւղն 'ի մօրուացն և նա
մահ արար նմա. և սպասաւորն էհար զե
րեսս նր և ասէ, մեք գիտեմք եթէ Աճ հա
ւատար Թագաւոր ես. նա նման արջոյ կա
միս Թափել զիս. Ցուցանէ. թէ այսպէս

պարտէ

պարտէ յանդիմանել զԹագաւորն՝ և զա
ռաջնորդն՝ և զդատաւորն. Թէ ելանեն յի
րաւանցն. և Թիւրեն 'ի [illegible]մացն Գ.Ժ.

Թագաւորի միոյ որդին էհաս 'ի վերջին Դ
աղքատութիւն. և յոլով ժամանակս ծա
ռայեաց ինկօք և ճրագօք կուոց հօր իւրոյ.
Եւ աղաչէր զնա՝ զի փարԹամացուսցէ զնա
իսկ նա ևս քանզև աղքատանայր. Եւ նա
բարկացեալ յաւուր միում եհար ուռամբ
զգլուխ կուոցն, և հերձաւ. և բազում գան
ձըս հոսեցաւ 'ի գլխոյ կուոցն՝ զոր հայր նո
պահեալ էր. Ով որդեակ՝ վայ ինձ ողորմե
լի մեղաւորիս. քանզի այսպէս ցուցանէ զ
ռակս. Թէ որքան ծառայես մարմնոյ քոյ
հեշտութեան և հանգստութեան. և պարարտու
Թեան. և մեղօք. դու ևս քանզևս աղքատա
նաս հոգւով. և ողորմելի լինիս. Ապա Թէ
տանջես զմարմինդ, չարչարես, և սպանես
ծմ բարեգործութեան. ապա կարես փարԹա
մանալ հոգւով. և փրկիլ 'ի դժոխոցն.

Թագաւոր մի սաստիկ նեղեցաւ 'ի լուէն. Ե
և արտմեալ կալաւ զնա. Ասէ լուն.
աղաչեմ զքեզ՝ մի սպանաներ զիս. զի փոքր
է մնաս իմ, զոր արարի քեզ. Եւ նա ասէ
դու ինչ 'ի քո ուժդ կայր՝ արարեր. այժմ
'ի ձեռաց իմոց մեռանիս. Ցուցանէ. Թէ
բնաւ 'ի կեանս քո չար ունեք մարդոյ մի՛
առներ. Եւ դարձեալ ասէ. Թէ պարտէ
իշխանաց և դատաւորաց զփոքր չարագոր
ծըն հոգալ և տանջել զի երկիցեն մեծամեծ
չարագործքն.

Զ Թագաւոր մի մեծ եւ բարեմիտ. ունէր խոզ մի սիրուն 'ի տան իւրում. եւ խոր-հեցաւ մեծարել զնա եւ փառաւորել. Կազ-մեաց նմա գլխնոց մի յոյժ հազար դահե-կանի. եւ մետաքս ոսկեզօծ՝ սպիտակ բեհեզ՝ սաստիկ ծանրագին եած 'ի վ՟ր նր՟. եւ ըղ-գլխնոն եած 'ի քիթն նր՟. Եւ նա առաւօտու ժամուն շրջէր ընդ քաղաքն. եւ զամենայնն 'ի տիղմն թաւալէր. եւ զգլխնոն ոսկի որ կայր 'ի քիթ նր՟՝ ծծուցանէ։ Նմ՟ մեղաւորք մեղս-առնեն. յայնմ ժամ թաւալին 'ի տիղմն մե-ղաց. եւ աղտեղին զլուսափայլ պատմուճան սրբոյ աւազանին. եւ ՟մ ընդ այր, եւ շա-րաւ մեղաց շփեն զգլխնոն ոք՝ որ 'ի մէջս եւ հոգիս նշ պատկերին ոք։

Է Թագաւորն կոստանդիանոս 'ի բազմաց ժամանակաց ցանկացաւ տեսանել զճգ-նաւոր ոմն. որ է անապատական՝ եւ յոյժ անուանի. եւ օրհնիլ 'ի նմանէ. եւ խնդա առ-նուլ. եւ ոչ կարէր երթալ 'ի բազում զբա-ղմանացն։ Իսկ օր մի յանկարծակի որսոյ պատճառաւ գնացեալ յանապատն։ Իսկ սպասաւորք թագաւորին յառաջ ընթա-ցեալ ազդեցին ճգնաւորին զգալուստ թա-գաւորին. եւ նա ելեալ աւելոց զխցիկն. եւ զաւելածն կուտեաց 'ի մէջ տանն. Իսկ ինքն մերկացաւ, եւ կտոր մի փալաս 'ի վ՟ր թէկանցն կապեաց՝ եւ նստաւ 'ի վ՟ր սեմոց դրանն մերկ. մէկ ոտքն 'ի ներս եւ մէկ ոտքն 'ի դուրս. եւ եդ զմէկ ձեռն 'ի վ՟ր բերանոյն

 եւ զմիւսն

և զմիւսն 'ի վ̄ր ծածուկ մարմնոյն։ Եւ է կեալ թագաւորն ետես, և զարմացաւ. և փութանակի յետ դարձաւ. իշխանացն հարցեալ զպատճառն շուտ դառնալոյն։ Ասաց, թէ տասն տարի 'ի մօտն էի կացեալ այնչափ խրատ չէի կարել ուսանիլ՝ որ չափ այս մէկ պահս։ Եւ ասացին զինչ էր խրատն ուսեալ՝ զի ոչ դու խօսեցար՝ և ոչ նա։ Եւ ասաց, թէ այն որ զաւելուքսն կուտել էր. զայս ուսուցանէ, թէ աշխարհիս ինչքն իբրև զայս աղբս է։ Եւ այն որ մերկ էր, զվալան 'ի վ̄ր թիկանցն երկապեր. զայն ուսուցանէ, թէ աշխարհէս զայս չափ իրքս պիտի տանիմք՝ քանի շատապրիմք ու ժողովեմք։ Եւ այն որ 'ի վ̄ր շեմոյն էր նստեալ. զայն ուսոյց՝ թէ մարդոյս մէկ ոտքն 'ի յայս կեանքս է և մէկ ոտն յայն։ Եւ այն որ մէկ ձեռն 'ի վ̄ր բերանոյն էր եդեալ և զմէկ 'ի վ̄ր ծածուկ մարմնոյն՝ զայս կու նշանակէր. թէ մարդ որ ուզէ ասա առ մարդիկ.ք պարզ երես լինիլ և անդ Ա̄ծ, թող զայս երկու դուռնս պահէ։

Այր մի եղանէց 'ի դժուար դարմի վերայ. — 'ի տօթ ժամանակի. յոյժ աշխատեցաւ. Ը
և սկսաւ բամբասել զԱդամ և զԵւայ. թէ եր անկայք 'ի դրախտէն անհամբերութե̄ ձերով. և երևեալ հրեշտակին ասաց. Թէ տանիմ զքեզ 'ի դրախտն, դու համբերես։ և ասաց, թէ երբ լինի այդ։ Եւ

յանկարծակի քուն 'ի վերայն անկաւ։ Եւ տեսեալ զինքն 'ի դրախտին ուրախացաւ։ Եւ ետես զի մարդիք զողայ ծառեն 'ի վայր տային. եւ չհամբերեաց, եւ ասաց թէ այդ ինչ աներկիւղ մարդիք էք. որ պտղոյն եւ զգօսացածն թողեալ էք՝ եւ զողայ եւ ըզ մատղաշ ծառերն 'ի վայր կոտայք. որ զողայոց մասն նշանակէ։ Եւ բացեալ զաչսն ետես զինքն 'ի դարն 'ի վէր՝ եւ զաղն 'ի շալակն ջոճալով. եւ սկսաւ լալ։ Դարձեալ ետես ըզհրեշտակն. եւ ասաց. այլ չի խօսիմ. եւ տեսեալ զինքն 'ի դրախտին. եւ տեսանէր զմարդիկք զի զփուշ եւ զճիւղս ծառոց շալակ դնէին. եւ չէին կարել շալկել՝ նա կու շատցնէին. որ զմեղս նշանակէ որ չափ շատանայ նա այլ գործէ. եւ չհամբերեաց. եւ ասաց, ով անմիտք թէթեւացուցէք, որ կարէք շալկել։ Եւ տեսեալ զինքն այլ եւ 'ի դրախտին. եւ տեսեալ վէմ մի մեծ. եւ երկոտասան լուծք լծեալ 'ի նմա. եւ ամէն մէկ յիւր դիմացն քարշէր. եւ վէմն չէր շարժիլ։ Եւ չհամբերեաց՝ եւ ասաց, ով անմիտք ամէնքդ 'ի մէկ դիմաց լծեցէք, զի խախտել կարիցէ։ Եւ վէմն էր ինքն Քս, եւ լուծքն լծեալք են հաւատք ուղղափառաց երկոտասան ազգաց քրիստոնէից. իւրաքանչիւր յինքն ձգելով. եւ բացեալ զաչսն ետես զինքն 'ի դարն 'ի վէր եւ զաղն 'ի շալակն։

Թ Այն մի երթայր յԱլէմ բազում զօրօք՝ եւ

բազում

թաղում ընչիւքն։ Այլ 'ի ճանապարհին հան
դիպեալ յեղեր միոյ եկեղեցւոյ. եւ այն ե-
կեղեցւոյ դուռն երկու ծառ կայր. թու-
սած մէկ 'ի յաջ դիհն. եւ մէկ 'ի ձախմն. եւ
յանկարծակի յիրեար եկեալ համբուրեցին
զիրեար։ Այլ գիտացեալ զի երեք մի կայր
անդ 'ի պատարագն. եւ 'ի միջք յերախայիցն
համբուրեցին զիրեար։ Այլ ասաց կինն յե
րէցն. թէ մէկ ջորեբեան մալ .քեզ՝ հանց
պատարագ մի ինձ չինէ. եւ մէկ այլ օրն
չինեաց. եւ չհամբուրեցին զիրեար ծառքն։
Այլ իմացեալ զպատճառն. ասաց երէցն,
թէ յայնժամու խորհուրդ անկաւ 'ի խորտա
իմ, թէ զջորին այլ պետիտոյ՝ թէ ոչ։ Այսոստ
մամբ երդումն արար. թէ ջորին այլ քեզ.
լուրց հանց ժամ չինէ։ Այլ մէկ այլ օրն
չինեաց. եւ ծառքն համբուրեցին զիրեար։
եւ ճշմարիտ եղեալ է եւ ոչ է սուտ։

Միայնակեց մի նստեալ 'ի վէր վիմի միոյ. Ճ
եւ կայր յառաջէն աղբիւր մի։ Այն ա-
ղբիւրն զօրական մի, եւ նստաւ անդ. ե-
կեր ցհաց, եւ ըմպեաց զջուր. եւ հինգ հա
րիւր սպիտակ 'ի տեղն եթող՝ եւ գնաց։ Այն
մարդ մի այլ խմեաց ջուր՝ եւ եառ զդրամն
եւ գնաց։ Այլ զօրականն դարձաւ 'ի խնդիր
դրամին եւ չգտաւ զդրամն, եւ մարդ մի այլ
նստեալ էր 'ի ջուրն։ Այլ խսպահին ասաց
տուր զիմ դրամն. եւ նա ոչ էր առեալ զդ
րամն։ եղարկ եւ սպան զայն մարդ. Այլ
միայնակեացն զարմացաւ. թէ այս ինչ գործ

էր՛

ներ՝ որ գործեցաւ․ և ՚ի զարմացմանէն ՚ի
քուն լեալ: Եւ կին հրեշտակն Ս․Յ և ասաց․
թէ այն խաղաղութ հայրն այն մարդոյ հօրն
հինգ հարիւր ամխտակ պարտէր․ նա զիւր
պարտքն եառ, և գնաց։ Եւ այն մէկ այլ
մարդոյ հայրն այն զօրականի հայրն սպա
նեալ էր․ նա զիւր արիւն եառ և նա զիւր
պարտքն, զի ՚ի դատաստանին ճշմարիտ
է ատ և ՚ի հանդերձեալն․

ա Իշխանի միոյ որդին մեռաւ․ և բերին ըզ
խաչն ՚ի վՐ սպասաւորք խաչին․ և յա
րեաւ որդի իշխանին․ զի էին ընտիրք սպա
սաւորքն այնորիկ․ Եւ եղև զի այլ ումեմն
իշխանի որդի մեռաւ․ և բերին զնոյն խաչն
՚ի վՐ՝ և ոչ յարեաւ․ Եւ աղաղակէր հայր
մանկանն, և ասէր․ թէ խաչս այն խաչն է
և Ք․Ս այն Ք․Ս է․ զի արդ ոչ յարեաւ մե
ռեալս․ Եւ հրեշտակն երևեալ ասաց․ թէ
խաչս այն, և Ք․Ս այն է․ բայց զայն աջն,
որ բռնէ զայս խաչս․

բ Ըստ բան աւետարանին, որ ասէ․ ուր գան
ձըք ձեր են անդ և սիրտք ձեր եղիցին։
Մեռաւ ումն իշխան, որ ունէր բազում
գանձս ոսկւոյ և արծաթոյ՝ և յականց․ և
ոչ ասաց խոստովանահօրն։ Եւ ՚ի լուծանալն
գտին բալանի մի յանկարծակին․ և տարան
առ վարդապետն, և բացեալ զսնդուկն տե
սին՝ զի սիրտ արիւնաթաթաւ կայր ՚ի վՐ
ընչիցն՝ զի ճշմարտեալ է․

գ Աշխայր ումն գնաց առ հայրն․ և զՃամ

յանցանս

յանցանս իւր խոստովանեցաւ. և տեսեալ
յանուրջս հայրն զդատաստան եդեալ. և
այրն այն մերկ, և մարմինն նմա հրայից սլա
քով 'ի լի, և յորժամ խոստովանէր հրեշ
տակն աքցանով մէկ մէկ քարշէր զսլաքսն.
զամենն քարշեալ մի ևս այլ մնաց. և զար
թեաւ հայրն, և պատմեաց. և ասաց, թէ
այլ մեղք է մնացեալ որ չես ասացեալ. և
ասէր այն, որ մի գիշեր մի կատակ արարի. զի
չեխն 'ի ներս ըղորդեցի, և զցամաքն թողի
պատամութէ ժամանակաց ասի, թէ 'ի ժդ
ղալաթայն այր մի աղքատացաւ՝ և զորս
մի ունէր վաճառեաց. և այր ոմն գնեաց
զտունն զայն. եգիտ երեք կարաս ոսկի. և
յղղարկեաց առ տէր արտին. և ասէր. եկ,
առ զոսկին. զի վաճեցիր զտուն. և ասաց
ոչ է իմ, այլ քո է. և նա ասէր, ես զտունն
եմ գնեալ. և վիճէին ընդ միմեանս զբազ
ում ժամս. և ձայն եղև 'ի պալատն թագա
ւորին, թագաւորն, և պատրիարքն, և իշ
խանք քաղաքին եկին, և տեսին ամենեքեան
և դատաստան արարեալ՝ նոցա զմէկ կա
րասն յոլքունցն. և զմէկն յեկեղեցին և
յաղքատս՝ և զմէկն 'ի պէտս երկոցունցն. և
ետուն ընդ դուստր ուստեր նր և զտունն
պսակս. և սիրով միաբանեցան. և ցանեալ
զարտն ցորեան. և 'ի ժամանակի հնձոցն
երթեալ տեսին զի մարգարիտ էր պտուղա
րեալ. և քաղեցին արդեան մի և տարեալ 'ի
կոստանդնուպօլիս եդին 'ի յարկ թագա
ւորին

ւորին վա՛ յիշելոյ։ և գտեալ զայն յայլում
ժամանակի. և խնդիր արարեալ գտին ըզ
ծեր մի պատմեալ զա՛մ մերոստիւղջէ. և փա
ռըս ետուն Ա.Ծ։

Ժե Թագաւոր ոմն մեռաւ. և մնաց երեք որ
դի. և պատուական ակն մի. որ դիմաց
թագաւորութեան էր։ Եւ անդրանիկ արար.
թէ վիճակաւ յիւանկանի ակն, զթագա
ւորութիւն այն որդին վայելէ։ Եւ գողա
ցեալ կրսեր որդին պահեաց։ Եւ յորժամ
թաղեցին զթագաւորն՝ ոչ գտին զակն, և
ոչ ինչ հնարիւք։ Եւ ասեն իշխանքն, թէ
յայս անուն աշխարհ թագաւոր մի կայ
իմաստասէր՝ նա պիտի գտանէ զակն։ Եւ
երեք եղբարքն գնացին յաշխարհն յայն.
և հանդիպեալ 'ի ճանապարհին թագաւո
րի ըղտապանին։ Եւ ասաց ըղտապանն թէ
չէք տեսեալ զուղտ թագաւորին՝ զի կո
րուսեալ է։ Ասացին, թէ երթ ընդ ճանա
պարհդ պիտի գտանես. և խմայեալ զպատ
ճառս նը՞։ Եւ նք ասացին թէ ուղտն քո
կաղ է։ Եւ մէկ եղբայրն ասաց, թէ միա
կանի է ուղտն։ Եւ միւսն ասաց. մի դե
հի ատամունքն խառն են։ Եւ զարմացաւ
ըղտապանն, թէ զուղտն չէք տեսեալ։ Եւ
գիարդ պարտն գիտէք։ Եւ նք ասացին
թէ 'ի ճանապարհին կաղ ոտն հետ ոչ էր
արարեալ. Եւ 'ի մէկ կողմն էր արածեալ.
և այն դիհն որ ատամունքն խառնէին ըեալ
զխոտն չէր հաւասար կտրեալ. և հիացաւ

ըղտապանն ընդ իմաստութի՛ նը. Իսկ գը
տեալ զուղտն գնաց 'ի քաղաքն, և պատմեաց
թագաւորին զիմաստութի նը. Իսկ եկեալ
որդիք թագաւորին 'ի քաղաքն. և թագա
ւոր քաղաքին ուղարկեաց նը զուլ մի խորո
ված, և գինի՛ և խապզի հաց. Իսկ նը տե
սեալ՝ մին եղբայրն ասաց թէ ուլս շուն
է ծծել։ Իսկ միւս եղբայրն ասաց. թէ
թագաւորն ձեր խապզի որդի է եղեալ.
Իսկ միւսն թէ 'ի գինիս մարդոյ արիւն
կայ. և երթեալ պատմեցին թագաւորին.
և նա զարմացաւ յոյժ։ Իսկ յետոյ հարցեալ
թէ զի որդ գիտացիք. և նոքա ասացին
թէ շան միսն կծկտի երբ խորովին. և մար
դոյ արեան փրփուրն ապիտակ լինի։ և հա
ցըն 'ի խապզէն էր. Իսկ թագաւորն հիա
ցեալ կոչեաց զհովիւն. է հարց զպատճա
ռըն. և նա ասաց թէ ուլն այն, մեռեալ էր
մայրն, սովորեալ ծծել զքած շուն մի.
և հարցեալ զայգեպանն. և ասաց. 'ի կեթ
այգւոյն կորեաւ դանակ մի՝ անկաւ 'ի խա
ղողն. և 'ի կոխելն կտրեաց զոտն կոխողին,
և արիւնն խառնեցաւ 'ի գինին. և մայր թա
գաւորին ասէ. թէ քո հօր ժամանակն
յամ օր խապազն հաց կու բերէր. և անկար
ընդ նմա 'ի պոռնկութի, և դու 'ի նմանէ
ծնար։ Իսկ թագաւորն բերեալ վաղիւն
զերիս եղբարսն. և նոքա ասացին զիւրեանց
գանգատն։ Իսկ ասաց թագաւորն թէ աղ
ջիկ մի խօսեցեալ երիտասարդի միոյ նշա

նեալ՝ և հարսանեացն զամ ինչ պատրաս
տեալ մինչ 'ի պսակն։ Եւ այր ոմն երիտա
սարդ բանութե՛ խլեաց զաղջիկն՝ և տա
րեալ պսակեցաւ։ Եւ արար հարսանիս, և մը
տին յառագաստն. և ոչ մերձեցաւ 'ի նա.
և եա տանիլ առաջնոյ առն իւրոյ ոսկւով՝
և մարգարտով՝ և ամենայն զարդարեալ. և ոչ
ինչ եառ 'ի նմանէ։ Եւ որ 'ի նոցանէ թուէր
ձեւ ինքեփով. և ասաց մեծ եղբայրն, թէ
առաջինն. զի ասաց թէ նոր խամաթ էր.
և ոչ 'ի հետ գնաց։ Եւ ասաց միջնեկն, թէ
ոչ. այլ յետին էր ինքեփով. զի կարողացաւ
մինչ 'ի պսակն, և յառագաստին ոչ մերձե
ցաւ 'ի նա։ Իսկ յետին եղբայրն ասաց թէ
առաւելայն է զարմանալի՝ որ զոչ ինչ եառ
ամենևին յոսկւոյ կամ յարծաթոյ կամ յա
կանց։ Եւ ասաց թագաւորն թէ զակն
դու ունիս. և գնա տուր 'ի տէրն. իբրև լո
ւան գնացին խաղաղութե՛ 'ի տունս իւրեանց։

ժգ Աղեքսանդր յամ տեղիս ինքն երթայր
էլչի. Որ մի գնաց 'ի պոպլեոս թագա
ւորն 'ի մօտ. և նա ճաղութ թասանն այախ
եա նմա. նա խմեաց զգինին, և զայախն 'ի
ծոցն եդ. ասաց թէ էր արարեր՝ ասաց թէ
իմ թագաւորի օրհմանքն հանց է. և պոպ
լեոս հնազանդեցաւ. և քոյր պոպլեոսե
իմաստասեր էր. ճանաչեաց զաղեքսանդր
և ասաց, թէ արի, փախիր. թէ չէ այս
պահս կու բռնեն. և նա հեծաւ 'ի ջլագ
լուխ ձին, և փախեաւ։

Յորժամ

Յորժամ մեռանէր Աղեքսանդր. անդարձ ժե
արար թէ զիս յիմ տունն տարէք, և
յիմ ձնիժին յառջէն, հազար մարդ ոսկի
ընծայ ակն և մարգարիտ առէք. և հազար
մարդ մերկ և ջուլ հագուցէք. և հազար
ձի զարդին և զրաշն կորնչէք. և քեշ և
ռեղին կապեցէք. և ըռուռմբ՝ և աղեղունք.
և հարիւր հազար սրաւոր յառաջ յղարկե
ցէք. նոյնպէս արարեալ տարան. Եւ տե
սեալ կնոջն և մօրն ոչ արարին սուգ. իշխա
նացն հարցեալ թէ ընդէր ոչ արարիք
սուգ. ասաց մայրն, թէ իմ որդին պատ
ճիրել է թէ ճար կայր 'ի մահուն փրկիլ.
ես զայս ամենս իդէմ յղարկեցի. և ոչ
մեւեց մահն, և սուգն պիտի մաւէ.

Աղեքսանդր հանդիպեցաւ յերկր ազէար ժզ
հիս. եգիտ իմաստասէրս յաշխարհէս
փախուցեալս մերկ. և կերակուր նոցա էր
կաթն և բրինձ. Եւ ասաց թագաւորն Ա
ղեքսանդր՝ եկեք ընդ իս, և տամ ձեզ բա
զում ինչս. և ասացին իմաստասէրքն. թէ
մեկ խնդիր ունիմք. թէ զայն կարես տալ
մեզ հետ քեզ կուգամք. Ասէ թագաւորն
զինչ. նոքա ասեն, թէ անմահութիւն կարես
տալ. Ասաց թագաւորն զայրացեալ՝ ոչ էք
իմաստասէրք. ես մարդ եմ մահկանացու
զի արդ տամ զանմահութիւն. Արդ զոր
ունի զայն կորէ տալ. զոր չունի զի արդ
կարէ տալ. Եւ ասացին իմաստասէրքն.
թէ յիրաւի գիտես որ մահկանացու ես.

և զի որդ զաշխարհս կու աւերես։ Իսկ ասէ Թագաւորն ես չեմ աւերել։ Ո՞չ ետեսս որ ամ մարդ 'ի ճանապարհէ ելաւ. չար և վատ չկայր. նա զիս 'ի ձեռն էառ. Ո՞չ և զաշխարհս ինև կու խրատէ. որ 'ի ճանապարհ գան. և հաւանեալ իմաստասիրացն լուեցին։

ԺԹ Անդ խաղեալ աղէքսանդր յեզր տեղի մի հեծելովն՝ և բերեալ նուռն մի կոտորեցին, ելից զԹափսին. և կարծէին զնուռն որԹուն. և կուժն լցաւ գինեով. Իսկ իմացեալ աղէկսանդր. հարցաւ՝ Թէ ում է այս տեղս. և ասացին աղէկսանդրի։ Իսկ խորհեցաւ չարիս առնել. և բարին այն խափանեցաւ. և չորս հինգ նուռն զԹափսին այլ չէր լնուլ. և այլ 'ի նուռնէն կուժն չէր լցվիլ. Իսկ ասացին Թէ մեր Թագաւորին սիրտն ծռել է հետ մեզ։ Աղէկսանդր բազում զօրօք իջեալ 'ի կղզի մի ծովուն ամենեքեան կրակ վառեցին. Իսկ սկսաւ կղզին 'ի շարժել. և իմացեալ 'ի նաւ մտին. զի կրիա էր. Զի ասեն իմաստասէրքն. Թէ յաշխարհս երեք կենդանի կայ. որ քանի շատ ապրի մեծանայ՝ մէկ կրիայն. մէկ օձն. մէկ ձուկն՝ որ վիշապ լինի։

Ի Աղէկսանդր բազում զօրօք պատահեցաւ 'ի տեղի մի, և եղև ձիւն մեծ. և սկսան զօրքն 'ի սովու կոտորիլ. Իսկ ասաց Թագաւորն, Թէ այժմ զայժմուս զվաղին պարտէ հոգալ. յորժամ յատից ազատիմք զվա

վաղին

վարկուն հոգւամբ։ կատարեցէք զձևանդ, և
կերէք։ Ոմանք ասեն թէ մահուանէ ան ա-
սացեալ՝ վն այնորիկ զձկու միայն կուտէ
մարմոյն ազգն։

Այր մի ըմբռնեցին վն գողութե. երկու ԽԱ
շաբաթ խիստ չարչարեցին ոչ ՚ի խոստ
երել։ Իսկ յորժամ զնոր զաւակն կախեցին
և մերկ փայտ զարկին. և գոչեաց հայրն և ՚ի
խոստ եկն զգողութիւն։ Իսկ ասացին, թէ
երկու շաբաթ զքեզ չարչարեցինք. և դու
ոչ ասացեր. և վն մերկ փայտի զաւակն քո
վաղվաղակի ասացեր։ Իսկ նա ասաց՝ թէ
իմ մարմինս յիմ ծնողացն էր, ոչ ցաւէր՝
այլ յորժամ զիմ որդի ծեծեցին։ Մարմին
նր յիմ յաղեացս էր՝ խարշեցաւ աղիքս՝ և
ասացի։ Իսկ գութ ծնողացն և Այ համե-
մատք են. զի յորժամ ծնողն զզաւակն ծը-
նանի։ թէ գութն չէր. յորժամ մերկ ծը-
նող ծնանէր, այլ ոչ ծնանէր. և ոչ հո-
գայր հեշտութեն, այլ աւտղ ես։

Ասոր մի գերեզմանակնոր. որ մի գիշե- ԽԲ
թուն մի թաղեցին շատ ընչիւք. և ՚ի
գիշերին եբաց զգերեզմանն, և մերկացոյց
մինչ ՚ի ներքին հանդերձն։ Իսկ ննջն ափ-
ցի յերեան եղարկ, և ասաց։ Ալով եօթն
աղայի մայր եմ, և զարեն յերգերն ՚ի վեր
եմ առեալ։ Իսկ դու չես վախիկ յԱյ.
որ զիս հրապարակ կանես։ Իսկ ասաց՝
թէ աղքատ եմ. և այրանք չունիմ։ Իսկ
ասաց՝ թէ հետ իմձ գերեզման մի կոյ

երբ

Երեք գանգ կայ՝ առ Եւտարեալ ծախէ, և քեզ ապրանք որ. տարաւ 'ի ծախելն. Նա առեալ սառափն չինեաց ոսկի չիշ՝ և եամ 'ի մէկէն ականջն, նա 'ի մէկ այլ ականջն 'ի դուրս ելաւ. Նա մէկ ալին եամ գնաց մինչև 'ի կէտն. Նա 'ի մէկ այն եամ ամենևին ոչ մտաւ. և զայն այլ 'ի թագճնկեց. Նա ասաց ինչ գին կուզես. և մէկին տան Հարիւր դրամ երետ. և ասաց զխապրաթն ինչ է այն որ չիշն 'ի մէկալ դիհն ելաւ. ամենևին բանն յականջն չէ պահել. 'ի մէկ դիհն 'ի ներս է մտել. 'ի մէկ այլն 'ի դուրս ելեր. Նա մէկ այլ ամենևին բանի տեղիք չէ տուեր. Նա այս մէկ ալիոգին չկայ. զինչ բարի բան լսեր է զամէնն պահեր է.
և այս գանգս զամէն ցուցց դեղ է.

իգ Յաչխարհիս հինգ բան 'ի մարդկանէ անգիտելի է. Մէկ որ մարդ զմարդոյ խորհուրդն չի գիտել. և ոչ հրեշտակք, և ոչ դեք. Երկու որ յուսուրս 'ի վաղն չգիտեմք թէ ինչ պիտի լինի. Երեք որ զինչ որ սկսնումք չգիտեմք թէ յինչ իրք պիտի աւարտի 'ի բարի թէ 'ի չար. Չորս որ մահու օրն անգիտելի է. Հինգ զկատարածի օրն չգիտեմք. Երեք իրք որ զմարդն 'ի չարէն 'ի շատ կու պահէ. խիղճ մտացն՝ և երեսին ջուրն. և բնական խելքն. Իբրև զառաջնորդ և ղեկավար է.

իդ Թագաւոր մի յիւր խազինէն Հազար ակն ունէր պատուական. և մէկն անաւէլ

պատուհանակներ ։ Նա ունէր միամիտ խաղ նագար մի․ և օր մի խաղնագարն զմին աչն փոխեց․ և Թագաւորն եկեալ տեսանել զաչ ներն․ և ետես՝ որ մէկ աչն փոխածէր․ և զխաղընագարն բաղում ժամանակ չարչա րեաց․ և 'ի խոստ ոչ եկաւ․ և չէր զոմիչ ասնէլ որ սպաններ ։ և ոչ զաչքին Թարկն տալ կարէր ։ և իմաստասէր մի ասաց՝ ես առ նում զաչն․ և տարաւ յանգէտ մարդոյ 'ի մօտ ընդ֊ան ձգեց․ և հարցաւ անգէտն ըզ պատճառն ։ և ասաց ։ Նա ասաց, Թէ քարին համար ինչու զնդան ես մտել ։ և ձանձրացաւ, և ետ զաչն 'ի խօճայ մի ։ Նա քաստացաւ, ոչ արուեստ գիտէր, և ոչ կա րէր մուրալ ։ գնաց 'ի խօճայի մի մօտ, և ասաց․ Թէ հազար ստակ 'ի փոխ տուր․ Նա չերետ․ նույեց որ չէրետ ։ Նա գնաց 'ի ղադին․ և ասաց Թէ այս անուն խօճայ՝ տասն հազար ըստակ պարտի ինձ․ ոչ Թուղթ ունիմ և ոչ վկայ ։ բեր որ դրստեմ․ զրկեցի, և եբեր ։ Նա ասաց, Թէ երեսի ջրի գինն զինչ է ։ Ասաց ղադին․ տասն հազար ստակ ասաց Թէ երեք տարպայ զիմ երեսին ջուրն ձգել եմ․ և ասաց ղադին, Թէ տուր տասն

հազար ըստակ ։

Մարդոյ մի բարեկամնի զբեռներն տարան Լե
և աղքատացաւ․ և գնաց 'ի դուռն կու մուրայր․ և սովորեցաւ 'ի յայն ։ Օր մի 'ի տեղ մի օԹեցաւ․ և գօմէշ մի քենով զհի բեն ժողոված հացիկն կերաւ, և ելաւ ըղ

գօմէշն

գամբռյն ջրտուեց։ Իսկ ելեալ վաղվաղակին ան
տին, և բռնեցին զմարդիկքն․ թէ ով ա֊
րիլ է։ և եկեալ աղքատն ասաց, թէ ես
եմ արիլ․ և ասաց զինչ են աղքատութեն
պատճառն․ և ասաց՝ թէ յորժամ մուրա
ցած հացն ՚ի փորն մտաւ այլ ՚ի տուն չէ
պիտեր կենար․ և հալալ վաստակ ուներ
ամ որ ես յիմ տունն չգնացի։

ԻԶ Մարդ մի յէմ ներթայր․ և հարիւր ֆլօ
րի մարդոյ մի մօտ ամանաթ եդ և գը
նաց։ Իբր եկեալ ասաց տուր զիմ ամանա
թըն՝ նա ուրացաւ թէ տուեալ եմ․ և տա
րաւ յերդումն։ և զֆլօրին ՚ի գաւազանին
մէջն էր դրեր․ և իրեւ զգաւազանն ՚ի
ֆլօրուն տէրըն․ և եդ զձեռն ՚ի վ՞ր մեծ խա
չին, և երդուաւ՝ և ոչ ինչ նշան եղև։ Իսկ
տրտմեցաւ այրն՝ և ՚ի բռուն եղև․ և տեսաւ
յերազին․ զի ասաց փոքր խաչն ՚ի մեծն թէ
յեր ոչ պատուհասեցեր․ և ասաց մեծ խա
չըն թէ Ս՟Տ դատաստանին եմ թողեր։
Իսկ ասաց փոքր խաչն, թէ ինչ Ս՟Տ դա
տաստան է, այն մարդն կու թերահաւա
տի․ և զարթեաւ՝ և ուրախացաւ։ Իսկ ա֊
սաց թէ որեն ՚ի փոքր խաչն երդուեիր։ Իսկ
եկեալ եդ զձեռն ՚ի վ՞ր փոքր խաչին, և
փակեցաւ ՚ի ձեռն․ և իբրև զհուր վառե
ցաւ, և կ նշեց թէ հանդ ֆլօրին ՚ի գաւա
զանին մէջն է․ էառ, և ուրացաւ։

ԻԷ Թագաւոր մի ՚ի վ՞ր իւրոյ աշխարհին․ ՚ի
ժողովայր, և տեսանէր և էին ՚ի քրա

զաքն մի եղեր։ Իսկ ահա տասն այր և կին, ունէին զՀաց, և զկաթն, և զգինի. և թս ղեալ զանուշկաթն, և զգինին, և զՀացն. և զաղբն ուտէին. և զգոլն խմէին, և Թա գաւորն ետես խրեանց անմտութիւն՝ և բարկացաւ. Հրամայեաց թէ սպանէք զզ գոսա, և սպանին. Ցուցանէ։ Թագաւո րըն Քս է. և այնք որք զկաթն, և զգինին և զՀացն թողեալ էին. զաղբն ուտէին,և զգոլն խմէին։ Նոքա են որք թողուն զսբ պսակն. և զսբ ամուսնութիւն և երթան պո ռնկին, և շնան։ Իսկ ամ որ թողու զիւր սբ ամուսնութիւն. և զպատուական անկո ղինն. և երթայ յայլ կին. որ է խուրն։ Նոքա զերդ զայն տասն այրն և կինն են. որք զաղբն ուտէին. և զգոլն խմէին։ Իսկ Թա գաւորն Քս է. որ յաւուր դատաստանին զպոռնիկն և զշնացողն, ընդ մարդասպան սըն, և ընդ արհեստաՀնողսն տանջէ, թէ ոչ դառնան և ապաշխարեն։ Որ սէ Ողորմ զշուն և զպոռնիկս դատէ Քս։

ԻԸ

Թագաւոր մի զբարձր և զուղորդ սիւն մի կանգնեաց. և մարգարիտ մի գեղե ցիկ և մեծագին ՚ի վր սեանն եդ. և ասէ թէ մարդ որ ընդ այս սիւնս ՚ի վեր ելա նէ և առնու զմարգարիտն. ես տամ նմա զմարգարիտն։ Իսկ ժողովեցան բազում մարդիկ, և ոչ կարէին ելանել ընդ սիւնն ՚ի վեր։ Իսկ եկն այր մի և եհան զսրունսն և զանդամն, և զձեռսն, և զերաշուկսն, և պատառեաց

պատուեաց՝ և արիւնն հեղաւ. և խածա
տած տեղին եղև զերդ սանդուխտ. և ձը
գեալ զձեռն գրկեաց զսիւնն, և ել. և է-
առ զմարգարիտն: Թագաւորն գովեաց
զայրն, և ետ նմա զմարգարիտն. Ցուցանէ
Թագաւորն Քս է. և այն սիւնն զոր կանգ-
նեաց մարդկան, է պատուիրանն Այ. զի
մարդիկ սակաւ պահեն զօրէնսն. ով մար
դիկքն այնպիսիք՝ որք ոչ կարեն ելանել ի
սիւնն: Այլ մարգարիտն այն է, զի Քս
պարգև խոստացաւ մարդկան. որ և բա
զումք ցանկան գտանել զմարգարիտն զայն
և ոչ կարեն: Բայց նոքա առնուն զմարգա
րիտն. որք զիւրեանց մարմինն սպանին վն
արքայութեն Այ. Մարտիրոսքն, և ար
դարքն, որք հեղին զարիւնս իւրեանց վն
Քին. ով այրն այն որ բազում նեղութի
ել ընդ սիւնն, և էառ զմարգարիտն. և
զանանց բարին:

ԺԹ Թագաւոր մի ունէր գեղեցիկ այգի. և
յեզերն խոր խանդակ. և փայտիւ և տախ
տակով կամուրջ 'ի վր ձգած. բայց 'ի գի
շերն քարշէին զկամուրջն. Այլ որ 'ի գի
շերն գայր 'ի վիհն անկանէր. և ով 'ի ցո
րեկն գայր յայգին մտանէ. Այգին է Ար
քայութին, և վիհն դժոխք. և կամուրջն
բարի գործն. և ցորեկն այս կեանքս. իսկ
գիշերն մահն. ով որ ունի զբարի գործս
նա անցանի յարքայութին. և որ ոչ ունի,
իջանէ 'ի դժոխս:

Թագաւոր

Լ

Թագաւոր ոմն ետես տեսիլ. զի իբրև զանձրև իջանէր աղուէս։ Եւ քարոզ հրամայեաց կարդալ. թէ ով զիմս մեկնեսցէ տեսիլ. հազար դահեկան տաց նմա. և լուեալ այր ոմն աղքատ։ Եւ երթեալ ասաց. եթէ երիս աւուրս տացես ինձ ներումն, յայտնեցից։ Եւ երթեալ շրջէր յանապատի խոկալով. և վիշապ մի տեսեալ զայր տարակուսեալ՝ ասաց. զինչ ինձ տացես, եթէ զտեսիլ թագաւորին քեզ յայտնեցից։ Եւ նա ասէ. զոր ինչ խոստացաւ թագաւորն, քեզ կէսն եղիցի։ Եւ ասէ, երթ, և ասա թէ ժամանակ է այսուհետև, զի մարդիկ նենգաւորք եղիցին. և խաբեբայք իբրև զաղուէս. և երթեալ ասաց. և հաճոյ ասացեալն թուեցաւ, զի նման այնմ իսկ էին մարդիկն. իսկ նա հազար խոստացեալ դահեկանսն. և այլն ստեաց վիշապին, և ոչ դարձաւ անդրէն։ Եւ զկնի դարձեալ զայլ ետես տեսիլ. զի իբրև զանձրև իջանէր ոչխար. և հրամայեաց կոչել զայրն. զի նման առաջնոյն մեկնեսցէ։ Եւ նորա զնոյն խնդրեալ ներումն. և ամաչէր իբրև զապերախտ. և երթեալ առ վիշապն զանձն պարտաւորելով. ասաց՝ մեղայ քեզ. յայտնեա զերկրորդս. և մեկնեաց նմա ոչ յիշելով զյանցումն։ Եւ ասաց, երթ, և ասա. թէ ժամանակ գայ. և եկեալ է. զի մարդիկ իբրև զոչխար պարզամիտք իցեն. և եկեալ պատմեաց։ Եւ այնմ եւ հաւա-

նեալ՝

նեալ ետ նմա հազար եւ դահեկան. եւ ա-
ռեալ առն տարաւ վիշապին. ընդ առաջ-
նոյն, եւ ընդ վերջնոյն հազար դահեկան։
Զկնի այնորիկ դարձեալ այլ եւ ետես տե-
սիլ. եւ ահա իբրեւ զանձրեւ իջանէր ոսկեր
Իսկ հրամայեաց դարձեալ վայրն կոչել՝ զի
զայն եւս մեկնեսցէ. եւ առն զնոյն խնդրեալ
ժամանակ. եւ երթեալ առ վիշապն. եւ նա
առ ժամայն մեկնեալ իբրեւ բարեկամի.
Երթ, եւ ասա թէ ժամանակէ. զի մար-
դիկք յարիցեն բռնաւորք, եւ ոսկեսէրաւ-
որք. Իսկ զայս ուսեալ առն ասաց. ընդէր
այժմ թողից վիշապիս հազար դահեկանս
եւ կամ հինգ հարիւր այլ եւս բերից. հարից
զվիշապս, եւ սատակեցից։ եւ գնաց հարկա-
նել զվիշապն՝ եւ ոչ յաջողեցաւ նմա. զի
խոյս ետ 'ի նմանէ վիշապն. Իսկ առն զղջա-
ցեալ խորհէր թէ չարիս գործեցի. զի թէ
այլ եւս հարկ հատանիցէ. ոչ եկից առ սա։
Իսկ տեսեալ վիշապն զայրն սորջացեալ ա-
սաց նմա. այր դու մի տրտմիր. զի յանձնէ
ինչ ոչ արարեր. այլ 'ի բերմանէ ժամանա-
կի. Զի սուտն քո 'ի կեղծաւորաց ժամա-
նակն է. եւ զղջանալն, եւ տալն զհազար դա-
հեկանն 'ի միամտաց ժամանակն. եւ կամիլն
սպանանել 'ի բռնաւորաց ժամանակն. Ոչ
այլ ինչ առաւել ցուցանէ. բայց զժամանա-
կին գիտել զմարդիկք. եւ զգուշանալ յան-
ձանց. զի զզանազան բերէ ժամանակս մա-
մարդ. եւ երբեմն նենգաւորս. եւ երբեմն

պարզամիտս

պարզամիտս· և երբեմն բռնակալս· և նման այսոցիկ այլս բազումս։

լա

Թագաւոր մի կայր՝ և չունէր ժառանգ աթոռոյն իւրոյ· ոչ դուստր՝ և ոչ որդի, բայց քրոջ որդի մի միայն ունէր։ Նա կամեցաւ զնա թագաւորեցուցանել· և ժառանգ առնել աթոռոյն իւրոյ։ Նա թագաւորն զնա յոյժ սիրէր· զի էր իմաստուն մանուկն այն՝ և կարի աղօթասէր· և չարացաւ ընդ նմա մեծ նախարար մի։ Նորա իմացաւ, թէ ո՞վ չարախօսեսցէ զքրոջ որդին առ թագաւորն· զի ինքն կալցէ զթագաւորութիւնն յետ թագաւորին։ Նա յաւուր միում ասէ ընդ քրոջ որդւոյ թագաւորին· թէ բերան քո հոտեալ է, և դու ոչ գիտես· երթաս, և նստիս առ թագաւորն· և գեշ հոտ երթայ առ թագաւորն· և նա բարկանայ քեզ· և քուրոջ որդին ասէ ապա զինչ առնեմ· Ասէ նախարն թէ յորժամ նստիս զերեսդ, յայլ դին արա· և նա ասէ այո։ Երթայ նախարարն առ թագաւորն· և չարախօսէ և ասէ· թէ քուրոջ որդիդ քեզ չար կու խօսի։ Նա նա ասէ· զինչ գիտես· և նայեաց ասէ· թէ յորժամ հետ քեզ նստի, զերեսն յայլ դին պիտի դարձնէ· զի կամի զքո թագաւորութիւնդ առնուլ՝ մինչ դեռ կենդանի ես։ Նա թագաւորն ըստ իւրում սովորութեան կոչեաց քուրոջ զորդին առ ինքն, և նա ոչ գնաց վ՟ բերանոյ հոտոյն՝ զոր ասաց նախ

պըն։ Իսկ իբրև սախպեաց, գնացեալ նըս
տաւ առ Թագաւորն. և զերեսն յայլ դինձ
արար։ Իսկ Թագաւորն երկմիտ եղև և կա
մէր սպանանել զքուրոջ որդին. և յայտնի
ոչ կարէր, զի քուրոջ որդի էր։ Ապա գիր
ուղարկեաց նոմաւ առ մերձակացու երկա
թի քանին. և գիրն այս էր գրեալ։ Աւե
առաջին մարդն՝ որ առ ձեզ գայ՝ 'ի կրակն
ձգեցէք, որ այրի. և թէ ասէ թէ ես Թա
գաւորին քրոջ որդի եմ՝ կամ նայինայն, մի
լսէք. 'ի կրակն արկէք՝ որ այրի։ Իսկ յու
ղարկեցին զքրոջ որդի Թագաւորին յեր
կաթի քանն՝ զի արկցեն 'ի քուրայն որ այ
րի։ Իսկ յորժամ եհաս երեկոյին ժամն՝ 'ի
մէջ ճերինն անմարդաբնակ տեղի լսեց զ
ձայն ժամահարի. և ասաց 'ի միտս իւր՝
թէ Ա՟Ծ Թագաւորաց Թագաւոր է. զԱ՟Յ
հրամանն պարտէկատարել յառաջ, ապա
զիմ քեռուն։ Իսկ գնացեալ եկաց յաղօթս
և եկաց գիշերն անդ. և աղօթեաց առ Ա՟Ծ
Իսկ եկեալ չարախօս նայիպն 'ի ձի գնաց
յերկաթի քանին դուռն. թէ ո՞չ է ձգած
ինքն տայ ձգել։ Յայնժամ առին զինքն
և արկին 'ի կրակն։ Իսկ յորժամ լուաւ
եկն քրոջ որդի Թագաւորին. և տեսեալ
զչղեալ գործն զարմացաւ 'ի զգանչելիսն
Ա՟Յ. զի աղօթք են իւր պահապան։ Յու
ցանէ առակս՝ թէ աղօթիւք ազատի մարդ
յամ չարէ. ոպ երեք մանկունքն 'ի մէջ
հնոցին. և Դանիէլ յառիւծուցն. և Յովն

միայ

միայ 'ի մէջ տղմին. և նըն Գրիգոր 'ի խոր
վիրապին 'ի մէջ Թունաւոր յօձիցն. Եւ
ինչ աղօթ արար կայ. իւր աղօթքն զինքն
արժանի ԱԾ առնէ. և յամ փորձանաց
պահէ ՔՍ ԱԾ մեր ամէն:

Թագաւոր մի անիրաւութին առնէր. և ունէր զորդի մի բարի. որ ասէր, և խրատէր զհայրն թէ զանիրաւութին մի առնել. և նա ոչ լսէր որդւոյ իւրոյ. Եւ որդին ասէր թէ չերկնչիս դու յԱՅ զանիրաւ դատաստան առնելով. զի աւետարանն հրամայէ մզ Թագաւորաց. թէ որով դատաստանաւ դատիք դատելոցիք. և ամ ԱԾաշունչ գիրք զայս ասեն: Եւ յաւուր միում բարկացաւ, և աքսորեաց զորդին իւր՝ և ըզկին որդւոյ իւրոյ գնալ յօտար աշխարհ: Եւ առեալ որդի Թագաւորին զկինն իւր՝ և գնաց ոչ ինչ ունելով զհետ իւր: Եւ երթայր 'ի քաղաք մի. և ետես զնա ոմն իմաստասէր. զի գեղեցիկ էր տեսլեամբ. և ասէ 'ի միտս իւր. սա կամ Թագաւոր է, կամ Թագաւորի որդի: Եւ գնաց յառաջ և մեծարեաց 'ի տուն իւր. և ասէ: Ուստի գաս, և կամ յո՞ երթաս. և նա զիրսն ասաց: Եւ տուեալ նմա դարպաս մի մեծ զի կացցէ անդ՝ մինչև հայրն խնդիր արասցէ. և զի ոչ ինչ ունէր որդի Թագաւորին, զի զգեստս տանն գնէր. զի կարի դատարակ էր: Եւ ելեալ գնաց 'ի մշականոցն զի կալցեն զնա 'ի վարձու՝ և ոչ կալան զնա: Եւ նա ԼԶ

գնաց 'ի հանգուցեալ եկեղեցին. և անդ ա-
ղօթեաց մինչև յերեկոյ, և գնաց դատարկ
'ի տուն իւր. Իսկ ասէ կինն, թէ ուստի
գաս. զի այնպէս գիտէր թէ կերակուր ու-
նէր. Իսկ ասաց որդի թագաւորին. թէ
այն մարդն, որ զիս 'ի վաճառ տարաւ. նա
ասաց թէ վաղն եկ բանեց՝ որ երկու ա-
ւուր վարձն մէկ տարպայ տամ. Իսկ ասաց
կինն բարի է. Իսկ գնաց վաղիւն, և ոչ կա-
լան զնա 'ի վարձու. և նա գնաց յեկեղեցին
այն, և աղօթեաց մինչև յերեկոյ. և գնաց
դատարկ 'ի տուն. Իսկ համարէր կինն
թէ կերակուր ունէր՝ զի երկու օր էր որ
անօթի էր. Իսկ ասաց այրն դարձեալ՝ թէ
այն մարդն որ զիս 'ի վարձու կալաւ. նա ա-
սաց թէ վաղն այլ եկ բանեց. և առ երեք
աւուր վարձն և գնա. Իսկ կինն ասաց թէ
բարի է. և գնաց վաղուեան օրն՝ և ոչ կա-
լան զնա 'ի վարձու. Իսկ նա գնաց յեկեղե-
ցին, և աղօթեաց. և յորժամ ճաշք եղև ե-
կեալ լուսակերպ այր մի, որ էր եկեղեցին
այն. և բերեալ ետ երեք ակն պատուական
և գեղեցիկ՝ երից աւուրց վարձն, և ետ 'ի
կինն. Իսկ ասաց լուսաւոր այրն. թէ ըզ
մէկն ծախէ, և զտանպետն տես, ասաց որ
դի թագաւորին. Իսկ երկուքն պահէ. զի
յամէն ակն երկու հարիւր դահեկան արժէ,
որ է կարմիր. և որար նոյնպէս՝ զոր պատ
ճիրեաց լուսակերպ այրն. և յորժամ եկն որ
դի թագաւորին տեսս, զի կինն երկու ակն

ետ ինքն։ Եւ ասաց որդի թագաւորին․
այս ինչ է։ Եւ նա ասէ, դու ուղարկեալ
էիր զլուսաւոր այր մի։ Եւ ունէր զերիս
ակունս զերից աւուրց փառձն․ եւ զոր դա
առնէիրեալ էիր դու ինձ զայն արարի, նոյն
պէս եղեւ։ Յայնժամ գիտաց որդի թա
գաւորին զօքանչելին․ եւ ետ փառս ԱՅ․
Ցուցանէ առակս․ Թէ որ Ածակոյ կող
մանէ լինի եւ համբերէ․ նա Ած ոչ թո
ղու զնա․ ոչ զաբրահամ․ եւ զիսահակ․ եւ
զյակոբ եւ զմովսէս․ որք համբերեցին վա
սն անուան ՔՆ եւ տեսեցան յԱՅ․ նոյնպէս
եւ մք մարդ․

Ագռաւ մի պանիր ունէր 'ի բերանն, եւ ԼԹ
նստեր 'ի բարձր աւանդակ ծառոյ։
Իսկ աղուէս փորձ առ նոյր 'ի նմանէ հա
նել զպանիրն․ Եւ մատուցեալ մօտ անդր
եւ զայն 'ի նա հարեալ․ երանի այր բնու
թեն․ զի սեաւթոյր փունով եւ գեղեցիկ մա
նուկ․ եւ վայելէ քեզ ծաղկել 'ի գունոյդ․
Ի ձեւ զօրութիւ քո 'ի ջերմ․ որ չափ ոչ
այլում բայց եւ իմաստութիւ․ եւ ոչ ինչ եւ
արգել ունէր կթագաւորութիւ զարժա
նով զանց արարեալ ամենեքին․ Եւ թագա
ւոր հաւուց եթէ ձայն գոյր, եւ ոչ ամենեքին
կարօտ գտեալ էիր յերկիր։ Դորդուէյցա
'ի գովութեն ագռաւն․ եւ զմեծամեծախօսու
թեն ցուցանել կամեցեալ․ եբաց զբերանն
եւ գոչեաց յոյժ մեծ․ եւ պանիրն 'ի վայր ան
կեալ որս լինէր աղուէսուն․ Եւ նա առա

լցեալ կերակրովս. Ձայն քո 'ի քեզ ասէ, կարի
քաջ էիր ազգաւ. բայց 'ի մտաց պակաս ես։
Օ՛ւյս առասպելս գիտելով. մի երբէք պա
տրեցիս 'ի սուտակասպաս գովութենէ.

ԼԴ Ո՛ս յառակաց. արծուին և կաքաւն խնա
չարկամացան և արծուին անդադար նե
ղէր զկաքաւն, և անհանգիստ պահէր։
Գնաց կաքաւն և եբեր իւրն բարեխօս որ
չափ Թռչունք կայր առ արծուին. և նա
չէ առ յանձն՝ և ոչ հաշտեցաւ հետ կաքա
ւուն. կաքաւն նստեալ կայր. լայր, և հա
նէր արտասուս պղտոր։ Եկն բզէզն՝ և ա
սաց կաքաւն զիւր գանգատն. և եառ տա
րաւ զբզէզն առ արծուին բարեխօս։ Եւ
արծուին ոչ լուաւ աղաչանաց բզեզին։
Ցասնեցաւ բզէզն. և ոխացաւ հետ արծուոյն
քանի արծուին զձուն հանէր. երթեալ
բզէզն ելանէր 'ի բոյն արծուոյն. և գլորէր
և ձգէր 'ի վայր զձուն. և կոտորէր։ Եւ
բազում ժամանակս անորդի առնէր զար
ծուին։ Եւ գնացեալ արծուին եած ըզ
ձուն իւր 'ի գոգ Թագաւորին. և իմացեալ
բզէզն եմուտ 'ի մէջ ոտից նր. և է խած ըզ
ծայր երանաց նր. և նա 'ի վեր վազեաց. և
ընկեցեալ բեկաւ ձուն. Ցուցանէ Առ Թէ
հնարիցէ բնաւ մի առնէր քեզ Թշնամի զոք
'ի մարդկանէ. Թէպէտ և աղքատ և տկար լինի

Ե Որսորդ մի կալաւ զկաքաւ մի, և կամէր
զենուլ. և ասէ կաքաւն մի սպանաներ
զիս. զի ես խաբեցից զբազում կաքաւս,

և ածից

և ածից յանկնաստ քո։ Նա ասէ որսորդն․ Ա-
յժմ ստուգիւ մեռցիս 'ի ձեռաց իմոց։
Ո՛ի զսիրելիս քո և զազգականս մատնեա
՞ի մահ։ Ցուցանէ․ Թէ մի կողմեր զոր-
դայթ սիրելւոյ․ զի ոչ հաճի Ա՟Ծ 'ի գործս
քո․ և դարձեալ քեզ պատուհասէ զնա։
Աղուէս մի քաղցեաւ՝ և եգիտ ոսկոր․ և ԿԶ
սկսաւ խածանել և ուտել։ Նա ասէ վայ
ինձ․ զի անհանգին է դոլ գայլոյն և աղաղա
կեր 'ի գլուխս իմ․ և փորս իմ ոչ ինչ իջա
նէ։ Ցուցանէ․ փառք և մեծութին աշ
խարհիս կերպ երազ է․ և միայն պաղապակ
ունի, և զբաղումն․ յետոյ ոչ երևի, զի
անցաւոր, և խաբող է․
Հարցին ընդ աղուեսն թէ քանի ցեղ ա- ԿԷ
րուեստ գիտես։ Պնաց կեղեցաւ, և
ասէ․ հազարցեղ արուեստ գիտեմ․ երբ
սուն ագուովս առաջի շանն՝ թողթէ քա
նի անձամբս։ Հայց մեծարուեստս այն է
որ ոչ ես զշունն տեսանեմ, և ոչ նա զիս։
Ցուցանէ․ թէ անթիւք են, որք աշա
խարհն զմեզ և Ա՟Ծ լինին․ Այս նա է
կատարեալ մարդ՝ որ ոչ մեղանչէ․
Այրի կին մի ունէր տղայ մի․ Նա սկսաւ ԿԸ
տղայն գողանալ միրգ և բանջար։ Նա և
մայրն առեալ ճաշակէր և ոչ խրատէր զզ
տղայն 'ի կամս Ա՟Յ․ Նա նա ևս աճեցոյց
զգողութիւն․ Ներէր անասունս, և անօթս, և
այլ եղեալ՝ եղև աւազակապետ 'ի լերինս․
Կոտորէր ջարեր առնէր։ Նա կալեալ ած

րան զնա 'ի կախել. և ասէ բերէք զմայր
իմ զի համբուրեցից զնա. և յորժամ բերին
խածեալ է զհաւ զքիթ մօրն։ Եւ ասէ թա
գաւորն. ո՞ չար, ընդէր հատեր զքիթ մօր
քո։ Եւ նա ասէ, զի ոչ խրատեաց զիս 'ի
տղայութեան 'ի կամս Ա.Յ. որ չէին յայս վիճ
ակս անկեալ. յիրաւի արարի զայն. և թա
գաւորն հրամայեաց զնա արձակել՝ և զմայ
րըն կախել։ Ցուցանէ։ Թէ ամ ծնողք,
որք ոչ խրատեն զորդի իւրեանց 'ի կամս
Ա.Յ. նա մեղք որդւոցն 'ի գլուխ ծնողացն
է յաւուր դատաստանին։

ԼԹ Աղուէսն և խեցգետինն եղեն եղբարք.
և արարին ցան. հնձեցին, և կալսեալ
կուտեցին։ Ասէ աղուէսն կլցուք 'ի բլու
րըս այս. և ով շուտ իջանէ նա առնու զցո
րեանն։ Յորժամ ելին, ասէ խեցգետինն
արա ինձ սէր։ Եւ յորժամ կամիցիս վա
զել զարկ զագիդ առաջի իմ. որ ես իմա
նամ, և գամ զկնի քո։ Զարկ աղուէսն զա
գին և վազեաց. և խաչափառն փակաւ ա
ղուէսուն։ Եւ յորժամ եհաս աղուէսն 'ի
շեղջն. և դարձաւ յետս թէ ուր է խեց
գետինն։ Եւ խեցգետինն 'ի վայր անկաւ
'ի վր շեղջին, և ասաց. անուն Ա.Յ. այս
ինձ երեք մօտ և կէս. զարմացաւ աղուէ
սըն և ասէ. ո՞վ դու չար՝ երբ եկիր դու
այսր։ Ցուցանէ։ Թէ բան և գործ աւ
նեն նենգաւոր մարդիկք, որ 'ի կորուստ
լինին իւրեանց անձանց. և տկարք յաղթեն

նոցա

նչ։ Պարծեալ շատ մեղուաւոր՝ այս տկար մարմնովս ջանամ, իմաստութք և արտասուօք քաւել զմեղս. և տէր լինիլ երկնից հացին։

Առիւծն կալաւ իւր սպասաւոր զաղուէսն և ետ նշան. թէ յորժամ առիւծն տեսա լա նես յաչս իմ. յիմացիր որ իմ որսոյ ժամն այն է. առիւծն և աղուէսն ուրախ լինէին Եւ հպարտացեալ աղուէսն ելաւ յառիւծէն, և գնաց առ գայլն։ Եւ արար իւր սպասաւոր. և ասէ ցգայլն յորժամ լինի յաչս իմ արիւն, և թէ ոչ լինի. երբ հարցանեմ, դու ասա այսպէս։ Եւ ասաց գայլն թանձրագոյն արիւն կայ յաչս քո. և նա ուրախացաւ, և նստաւ յանցս եղանց։ Եւ ասէ գայլն դու բախեա՛ 'ի վերայ իմ. և 'ի գնալն եղանց նա վազեաց յառաջ նոցա ոչ առնեալ էր յառիւծէն. և եղուենքն հարին զգլուխ աղուեսուն և սատակեցաւ։ Եւ ասէ գայլն յոտնկաց, այժմ ստուգապէս թանձրացաւ արիւն յաչս քո։ Ջուցանէ. թէ ոչ վայելէ մարդոյ ձգտիլ աւելի քան զկարն իւր. ոչ 'ի հոգևորն և ոչ 'ի մարմնաւորն։

Ասի յառակաց թէ ապուշէն արար թա լբ գաւորութի վասսուն տարի. յորժամ ծերացաւ հանին զնա և բերին զայլ մանկագոյն. և եդին իւրեանց թագաւոր։ Եւ նա երթայր լալով 'ի ծովեզերն. և աչստատահեցաւ նմա ծառ մի թզենիի պտղով. և ելեալ 'ի ծառն բնակեցաւ. և ուտէր 'ի պտղոյն. և գոհանայր զԱ.Ծ. Եկեալ առ

նա մեծ

Զա մեծ կրիայ մի․ սովորեցաւ և գայր առ
ափն ծառոյն․ և ապուզէն ձգեր ՚ի ծառոյն
զթուզ․ և նա ուտէր․ և գոհանայր զնմանէ․
Այլ յետ բազում ժամանակաց ասէ կրիայն
ընդ ապուզէն՝ արեկ, որ տանիմ զքեզ ՚ի
կղզին առ աղջն իմ, որ պատուեն զքեզ․
և քո աղէկին աղէկ առնեմ, զի գոհացեալ
եմ զքէն․ առ աղջն իմ․ Այլ ապուզէն
հաւատաց նմա․ վն՟ երախտեացն զոր արա
րեալ էր ընդ նմա․ Ոչ ՚ի ծառէն, և նստաւ
՚ի վ՟ր թիկանց կրիային․ և սկսաւ գնալ ՚ի
ծովն ՚ի ներս․ Այլ իբրև հեռացան ՚ի ցա
մաքէն․ ասէ կրիայն․ Պ․ խոստացիր սիրելի
եղբայր իմ կապիկ․ զի կին իմ հիւանդ է․
և ասացին բժիշկքն․ թէ զկապկի սիրտն
և զերիկամունսն եփեցէք, ու զջուրն առէք
որ խմէ․ որ ողջանայ․ զքեզ այնոր համար
կուտանիմ․ Այլ կապիկն իբրև լուաւ կանչեց
իւր ամէն զօրութեամբն՝ և ասէ․ հազար վայ
զիս, և չատ աւաղ է որ չկայ ՚ի հետս․ Պատ
ճիր եղբայր, դարձիր․ որ արինտէր չլի
նի․ Որ առնում զսիրտն իմ և զերիկա
մունսն իմ․ զի մեր սովորութիւն է որ ՚ի ծա
ռըն կախեմք՝ յորժամ ՚ի ճանապարհ եր
թամք և չատող աւողջութիւն է ելեալ Ա․Է
Այլ կրիայն հաւատաց ապուզնային․ դար
ձաւ և չոգաւ ՚ի ծառին տակն․ և ապուզնայն
վազեց և ՚ի ծառն ելաւ․ Այլ ասէ կրիայն
փութա կէկ․ ձորոտ՝ որ ժամանեմք հի
ւանդին․ Ասէ կապիկն․ թէ եօ այլ հա
ւատամ քեզ՝ և իջնում ի ծառէս․ քան զէ՞ն

անմիտ լինիմ. որ զերծաւ 'ի բերանոյ ա-
ռիւծոյն. և անկաւ դարձեալ 'ի ձեռն կա
մամաւ՝ և սատակեցաւ։ Նա ասէ կրիայն,
դատիս յԱ.Ծ զի սուտ ասացեր։ և կապիկն
ասէ. դու դատիս յԱ.Ծ, որ ինձ զստութի
ուսուցեր։ և ասէ վարժք է որ ստով ապրե
ցոյ ես ողջ կաքաւն և չխտն՝ որք խաբեցին
և ապրեցան։ Ցուցանէ. Թէ բարեմտացն
Ա.Ծ ամոքայ է. և թէ բարի առնես մար
դոյ. և նախանձայ քեզ չար առնել. դու հե
ռացիր 'ի նմանէ.

Ագազան մի յանմարդաբնակ տեղիս. և էն
եղջիւրք իւր ողջ սղոց. և մտանէ 'ի մո
րենին և սկսան խաղալ եղջերօք ընդ ծայ
րս ծառոց. և ձողք բարակք պատառէին
և կալեն յեղջիւրս նր, և ոչ կարէ արձա
կել՝ սկսանի գոչել. լսեն որսորդք, և գան
սպանանեն զնա։ Ցուցանէ. Թէ կապիմք
'ի սէր և 'ի փառս աշխարհի, և հեշտանամք
'ի մեղս, և 'ի պիղծ ցանկութիս. դիւրաւ
գտանէ զմեզ սատանայ՝ և սպանանէ.

Ագազան մի 'ի ծովն. որ հուր ունէ. գան
որսորդք նր և վառեն կրակ յեզր ծով
ուն. և իւրեանքն Թաքչին. նա ելանէ 'ի
ծովէն և փափագանօք լակէ զկայծակուն
սըն. և անկեալ Թմրի 'ի զօրութե հրոյն.
և որսորդքն յարուցեալ հարուն զնա ունայն
և այս է, որ ասեն Թէ մորթ նր 'ի կրակն
ձգեն, և չայրի։ Ցուցանէ. Թէ մարդ ընտ
նեալ է 'ի ծով մեղաց և հեշտութե. և ա

զեղջ

զեղջ սրտիւ ուտէ զմեղս ջերմացեալս հը
րով ցանկութեան գինւոյ։ Այլ թմրեալ կայ
'ի մեղս մեծամեծս. նա որսորդն սատանայ
ան յաղթ գայ. և սպանանէ զհոգիս մեր։
խգ Ագռաւն մի, որ ձուն իւր գեղ է 'ի պէտս
բժշկութեան։ Այլ յորժամ տեսանէ զոր
սորդն զի նեղէ զնա. նա իւր ատամօքն
հատանէ զձուն իւր և ձգէ յորսորդին. և
ինքն փախչի՝ ճողոպրեցանէ։ Այն է զորինչ սա
տանայ առնէ, և որով գայ զհետ քո. դու
զայն կալ է և հան 'ի քէն. որ յետ սերման
ցն չգտանի 'ի քեզ. և դու փախիր 'ի նը
մանէ բարեգործութեամբ։
խդ Ագռաւն մի 'ի ծովն. յորժամ քաղցենայ
. բանայ զբերան իւր, և հոտանուշ գայ
'ի բերանայ նր. և գան ձկունքն և մտանեն
'ի բերան նր. և նա փակէ զբերան իւր. և
այն է կերակուր նր։ Ճշուցանէ. Այս է այսմ
բացեալ է սատանայ զբերան իւր իբրև
զառիւծ և զվիշապ. և հոտ անոյշ մերա
նայ. և պատրաստանայ 'ի քիմս, և 'ի հատանե
լոյ հոգւոց մերոց։ Այլ մեք կամաւ եր
թամք զհետ հոտոյ նմ մեղաց. 'ի գործել
զմեղս մտանեմք 'ի բերանն' և 'ի փորն. և
ծածկէ զբերանն իւր 'ի վերայ մեր. և մեր
կամեալ 'ի մեղս. և ան յոյս է դեռ յելանել
լոյ, մնամք անկեալք։
խե Էր միանգ մի 'ի սահմանս գեղջ միոյ. և
. ազգ ժամու չարին անկաւ 'ի շնութեն յա
լով ժամանակս։ Այլ տանուտէր մի երեք

շուն մի

շուն մի գամփռ և սաստիկ ուժեղ. որ ըզ բոլոր գիշերն շուրջ անցանէր 'ի բոլորս, պահէր զփեղն 'ի գողանաց: Իսկ ահա գայլ միակեցն 'ի գիշերի չնալ 'ի գեղջն պոռնկութե. Իսկ պատահեցաւ նմա շունն այն յեզր գեղջն. դարձեցաւ 'ի վր միակեցն և եխած զնա. վարեաց զնա մինչև 'ի խուցն իւր. և բազում վիշտս և նեղութիս հասոյց նմա: Իսկ նա եմուտ 'ի խուցն իւր փակելով զդուռն. զղջացաւ, և ասէ լալով և հառաչանօք. Թէ վայ ինձ: Ո՜, որ այս բազում ժամանակ է որ ոչ երկեայ, և ոչ զարհուրեցայ 'ի քէն. և ապաւինալեաց քոց և 'ի տանջանաց դժոխոցն: Իսկ այսօր 'ի գամփռէ շանէ միոյ, հանց զարհուրեալ երկեայ, և փախուցեալ ոչ կարացի չնալ: Ո՜րդ՝ ողորմեա՛ ինձ, և խըլեա զիս 'ի ձեռաց սատանայի. Իսկ 'ի ժամն եթող զնա սատանայ. 'ի պառնկութենն զղջացաւ, և ապաշաւեաց. Ուսուցանէ: Զատ մարդիկ ապրեցան 'ի մեղաց և 'ի դժոխոցն յահէ ապաւինալեաց թագաւորաց՝ և իշխանաց՝ և առաջնորդաց և դատաւորաց՝ և յամօթոյ մարդկան՝ և 'ինախատանաց. զի այս 'ի ձեռս է. և կան 'ի յուխտ և յԱ՞յն համարելոյ և 'ի հանդերձեալն:

իէ

Այր միակեց մի, որ արար չնութի 'ի խուցըն իւր. նա ձգեր զինկուղն իւր և հան կրիձէր. և սկսանէր սաղմոսել և ծունր դընել. լայր հառաչանօք և ջերմ արտասուօք հարկանէր զերեսն և զկուրծսն. և Ճողէր

զմորուսն

զմորուսն, և թքանէր 'ի նա։ Եւ ձանձրա
ցաւ սատանայ յաղօթիցն նր. գայ առ նա 'ի
գիշեր մի, և ասէ ցնա. գարշելի պիղծ,
քանի անհանգստես զիս՝ և նեղես. գաս,
առնես զկամս իմ, չնաս և ուրախ առնես
զիս. և դարձեալ զղջանաս յինէն, և առ
ԱԾ դառնաս, լաս, և հառաչես, և տրտմե
ցուցանես զիս։ Եւ ասէ միակեցն. ով դու
նզովեալ շուն. որ մեղօք քո դու զիս 'ի
յայս խուցս դարափորձ գաս։ Դու ուռամբ
հարկանես զգլուխ իմ. և յիմարեալ գոր
ծեմ զմեղս. իսկ յորժամ զարթնում և
խելք իմ 'ի յիս գայ. և ես ուռամբք զքեզ
հարկանեմ. զի ԱԾ իմ ողորմած է, և ոչ
թողու զիս 'ի ձեռս քո։ Եւ յայնժամ շնորհօքն
ԱՅ հալածեցաւ 'ի նմանէ դեն պոռկուե.
խը Այր միակեաց մի, որ արար շնութի երեք
տարի, և հայր վանացն հոգևորս էր՝ և
ոչ կարէր իմանալ։ Եւ յաւուր միում իմա
ցաւ հայրն զչարգործ նր. կոչեաց զնա և
ասէ. ասա ինձ ուր էիր յայսմ գիշերի. և
ընդէր բարկացուցեր զԱԾ. Եւ անկաւ
առ ոտս հօրն և ասէ. մեղայ ԱՅ. Այս ե
րեք տարի է որ շնայի. և ասէ հայրն զինչ
գործ առնէիր դու՝ որ ԱԾ յինէն ծած
կէր զքո չարն։ Եւ նա ասէ, թէ իմ սո
վորութի էր, որ ամէն գիշեր երթայի շը
նալ. ես ութ կանոն սաղմոսն, և զապաշ
խարութեն չարականսն լալով ասէի, և հա
ռաչանօք 'ի գալն. և յայսմ գիշերի ծուլա

ցոյց զիս տատանեայ՝ և անյուսացոյց. Թէ չէ օգուտ. ես բնաւ զԱ՟Ծ հայրն, օրհնեալ է Ա՟Ծ, և ողորմութիւն և քաղցրութիւն նր՟. որ ոչ կամի զկորուստ մարդոյ. Որով հետև Ա՟Ծ ոչ յիշեաց զայն չնութիւն քո. նոյնպ՟ և ես Թողում քեզ յայսմ գիշերիս ողորմութբ՟ն Ա՟Յ. Եւ նա դարձաւ առ Ա՟Ծ. և եղև այր կատարեալ ապաշխարութբ՟ և բարեգործութբ՟.

Կատուն հագաւ փիլոն, և եղև կրօնաւոր խԹ
և ասաց մկանցն Թէ այլ չհեղումարիւն զի մտայ 'ի կարգ ապաշխարութն. Ասեն մկունքն, Թէ քեզ ոչ հաւատամք կեղծաւոր. Թէ զանտանի կարգն 'ի վ՟ր քո տեսանեմք. Յետ այսորիկ գնաց 'ի ջրաղացն ընկաւ Թէ ես գերբն եմ, գային մկունքն և ասէին. ով դու չար, ոչ հաւատամք, Թէ դու գերբն ես. Յետ այսորիկ կատուն եղև սուտ մեռեալ և յանկս մկանցն պառկեցաւ գան. մկունքն և ասեն. ով դու նենգաւոր. Թէ և պարկ լինի մորԹիդ քո ոչ հաւատամք ոչ Թողուս զսովորական չարութիւն քո. Ցուցանէ. Որ մարդ չար չԹողու զիւր չար սովորութիւն.

Դարձեալ զկատուն լուսակալ գրին Թա Ծ
գաւորին 'ի վ՟ր ոսկի բարձին. և արարին զաքիան. և տային նշ՟ 'ի կերակրոյ Թագաւորին. և ասացին, Թէ Թողէք զսովորական բանս ձ՟ր. և նոքա ասացին Թէ ոսկւոյ ծածկէք զմեզ կամ մարգարտով. ոչ

կարեմք

կարեմք թողուլ զսովորական բանս մեր։
Զի կատուին բերանն յորժամ տեսանէ
զմուկն դողայ՝ և ոչ կարէ թողուլ զքնթմը
թալն․ Լուծանէ․ Միւէ զոր փորձես որ չէ
բարքն անարատ․ այլ նենգաւոր և չար․
թէպէտ կեղծաւորի, և բարի առնէ մի
հաւատար նմա․ զի ոչ կարէ թողուլ զսո
վորական բարս իւր։ Զի խիստ բարի
մարդ պիտի, որ խոնարհեցուցանէ զկամս
իւր և զսիրտն․ զի ասէ Ի՛ծաբանն․ թէ
սովորութիւն բնութեան լինի, և ամրանայ։

ծա Մարդ մի կայր յարեմուտս․ և ետես ըղ
կրեայն յարկելս․ և յարեաւ գնաց առ
նուլ զնա․ և սկսաւ յամբշտին ճանապարհին
յայլ գործ․ և աշակերտք նր փութացու
ցանէին, զի մի փախիցէ որսն․ Նա ա
սէ մի վախէք զի անմիտ է և ոսկրապատ
անզօր՝ ոչ կարէ փախչիլ․ և յորժամ եր
թամք մեր է նա։ Լուծանէ․ Միւէ որոց
դըն սատանայ է․ և կրայն մեղաւորքն են․
և ասէ սատանայ ընդ դևան իւր․ Մի փու
թայք, և ջանայք․ թէ երթամք ՚ի տուն
կախարդաց՝ և զրկողաց՝ արբեցողաց՝ շնացո
ղաց՝ և սպանողաց՝ և յայլ մեղաւորաց․ զի
նոքա զհետ մեր են կամաւ․ և առնեն ըղ
կամս մեր, վն նց մի նախատիք․ Գնացէք
՚ի նոր մարդիկքն, և ընդ նոսա կռուեցա
րուք․ զի որ առնու զբերդն և զքաղաքն
այն երկիր նր է։

ծբ Երեք ուղտք, և երեք աղուեսք եղն եղ

բաւրք. և 'ի Ճանապարհին գտին երեք հաց
մի. Եւ ուղւորքն առին զհացն. և յարու-
ցեալ բարձրացուցին զգլուխս իւրեանց՝ ա-
ղաղակելով ուտելին զհացն: Եւ աղուէս-
քըն լալով անհեծեալ առ ոտս նը. և ուղւորքն
կախեալ սատակեցին զաղուէսքըն. Ցուցանէ
Միթէ մեծատունք և իշխանք ծծեն զզօրու-
թն ժողովրդեան. և շատք այնք են որք
աղքատանան յաւելադատելոյն. Թագաւո-
րաց՝ և իշխանաց՝ և առաջնորդաց. հանց որ
նեղեն 'ի չքաւորութեն, և մեռանին:

Ային մի գնայր ընդ դրախտն իւր վն մըր- ծգ
գայ. և ասէ ցորդին իւր, թէ ով որ-
դեակ իմ անկալ իվեր. և պահէ զմանր
ձագերն, մինչև գամ ես: Զարեալ որդին
և շարեց 'ի մի չուան զամէն ձագերն. և կա-
պեաց զծայր չուանին յոտս հաւուն. և ին-
քըն խաղով եղաւ: Եւ ահա գայ 'ի վե-
րուստ ուրուրն. վերացոյց զմինն ձագերուն
և գնաց 'ի հետ մայրն և այլ ձագերն. Ցու-
ցանէ: Միթէ ՔՆ համբարձաւ յերկինս. և
վստահացաւ զժողովուրդսն 'ի թագաւորն
և յիշխանն, և յառաջնորդսն. և նոքա ըզ-
բաղեցան 'ի հոգ և 'ի մեծութի աշխարհի.
և չտանին խնամք հօտին ՔՆԻ. Եւ սատա-
նայ լցոյց մեղք առ հասարակ, և իջոյց 'ի
դժոխս: Ո՞եղաւ թագաւորն, և իշխանն,
և առաջնորդն, և ժողովուրդ. զի ամենե-
քեան խոտորեցան, և անպիտանացան. քանզի
զի ժողովուրդն կապեալ է 'ի թագաւորն
և յառաջնորդն.

Այր

ծդ Էր հարսն մի հեզ և համբերող. և կամեցան փորձել զնա սկեսուրն և սկեսրայրն իւր. Այս մինն ասէր փակեա զդուռն. ասէ մէկ այլն՝ թէ բաց զդուռն. զի ծուխ է և նեղէ զմեզ. և դարձեալ ասէ թէ փակեա և բաց. և նա սկսաւ փակել և բանալ յերկարեց և ոչ բարկացաւ. Ցուցանէ. Թէ առաքեալքն, և համբերութիւն և հեզութիւն քարոզեցին աշխարհի.

ծե Մի աղքատ երթայր 'ի գիւղ մի. հիւանդացաւ 'ի ճանապարհին և աղաչէր զԱծ պատրաստել նմա գրաստ, որ 'ի շէն տանէին զնա. Իսկ ահա գայ ոմն չարաբարոյ հարկանէ զնա բրով և ասէ. Արի յոտն և շալկէ զքուռակս. զի ոչ կարէ գալ 'ի հետ մօր իւրոյ. Նա յարեաւ և լայր՝ զի ոչ կարէր կանգնիլ. Իսկ այրն չարաբարոյ ոչ դադարէր 'ի հարկանելոյ զնա. Իսկ նա ասէ, վա՜յ ինձ Ած իմ, զի փոխանակ թեթևացուցանելոյ՝ ծանրացուցեր 'ի վր իմ վիշտս. Ցուցանէ. Թէ շատ աղաչեմք զԱծ և ակն բարեաց ունիմք յԱյ և 'ի մարդկանէ. և գայ տանջանք և վիշտք 'ի վր մեր.

ծզ Այր մի մեծատուն գնաց խնամախօս որդւոյ ըստ սովորութեան մարդկան. Հայր կուսին զոր խնդրէր, ենստաւ 'ի մօտն. և ասէ առընն՝ ով հայր օրհնեալ է գալուստ քո. Բայց թէ գաս որ 'ի հաւատ երթամք բարւոք առնես. և անտի դառնամք յեկեղեցի և այգ ելանեմք 'ի վերայն. Ասէ այրն.

 Վայ

վայ որդեակ, ես եկի որ զքեզ տանիմ.
իսկ դու զիս հանես 'ի տանէ իմմէ։ Ցու-
ցանէ. թէ Ք͞ս եկն 'ի խնդիր մարդկան
նա երթայ ա͞մ ըք ընդ որ իւր կամքն է.
ոչ լսեն կոչմանն Ք͞ի. Այս է առակս,
և վարդապետն յորժամ երթայ 'ի քարո-
զել և չգայ որ 'ի քարոզն.

Աղուէսն եգիտ ուղտ մի մերձ 'ի մահ. և ծե
նստաւ առ նա. Եւ ասէ ուղտն. ինչ
պէտս նստար աստ ով դու աղուէսուկ.
Ասէ աղուէսն զի թէ մեռանիս ես կերա-
կրիմ 'ի մսէ քումմէ. Եւ ասէ ուղտն ով
գերի աղուէսուկ. չկարես ժուժել զի պա-
րանոցս իմ երկայն է. և հոգիս յուշ ելա-
նէ. Ասէ աղուէսն, թէ ես աստիկ համ-
բերող եմ ազգաւ՝ թէ քառասուն օրն ա-
պաննչես ես սատնատիմ. Ցուցանէ. թէ
պարտ է համբերել վարդապետին. հեզու-
թե͞ օգտեցուցանել զժողովուրդն. և քաղց-
րութե͞ կոչել զմեղաւորսն. Զի չկայ մեծ
բարութի քան զհամբերութի͞ն. Առաքեալ-
քըն, և մարգարէքն՝ և հայրապետքն՝ համ-
բերութե͞ և երկայնմտութե͞ զաշխարհս
լուսաւորեցին՝ և Ք͞Ն ետուն.

Քահանայ մի գողացաւ զկով այր 'ի կնոջ ծզ
միոյ՝ և եած յախոռն. և կինն իմացեալ
ասէ առ քահանայն. Ով տէր ժամ է ինձ
մահու որ խոստովանիմ յախոռ քո. և երե-
ցըն անցոյց զկովն 'ի ներքին տունն. և անտի
յեկեղեցին. Եւ կինն ասէ. ով տէր, զմա-
հու

Հու խոստովանութեին պարտ է որ յեկեղե
ցին ասեն։ Եւ երեքն եհան զկամս 'ի բեմե
և զվարդապետն իշխեմ քաշեց· իբրև մտան
յեկեղեցին ևնստան։ Յայնժամ կինն զվա
րդապետն 'ի վեր կալաւ, և ասէ։ Ով դար
չելի, զքեզ կոմ գիտէի· արդ պատարա
գող ով արար ասա ինձ։ Յուցանէ։ Նա է
այսպէս համբերութբ և իմաստութբ պարտ
է առաջնորդին քննել և ստուգել զամ քա
հանայս· և իմանալ զվարս նց։ Որ չէ ար
ժան պատարագի ծածկաբար յանդիմա
նել· և չտալ թոյլ խաչել զորդին Այ ա-
նարժան պատարագօք՝ և հաղորդութբ։

ծթ Այր մի մարդասպան փախեաւ· և գնա
ցեալ անցանէր ընդ գետն որ կոչի Նե
ղոս· և տեսեալ յեզր գետոյն զառիւծ մի·
և փախուցեալ ելաւ 'ի ծառ մի մեծ։ Իբրև
ահա կայր 'ի ծառն աճագին վիշապ մի· և
նա յուշէն 'ի վայրանկաւ 'ի ծառեն։ Իբրև
ահա եւ 'ի գետէն կոկորդիլոսն և եկուլ զն
նա։ Յուցանէ· Թէ չկարէ փախչել մեղա
ւորն 'ի ձեռացն Այ· որ ոչ զղջանայ և
ելանէ 'ի մեղաց· նա կամ յայս կենդանւս կամ
յայնկեանքն առնու պհատուցումն գործոց
իւրոց։ Այլ ասէ յոբ· Թէ որ չար է մի
յուսացեր անպարտ լինիլ· և առաւել մար
դասպանքն և զրկողքն։

կ Երինջքն խայտային և զեգրինան խրատէին
եթէ ոչ դադարէք յայս խատելոյ· Յհա
ենն թագաւոր գաւառին, և ժողովեաւ

զերինջան

զ՚որինջան եւ օկսան կոտորել. զի ձուղ կազ-
մեծն Թագաւորին, եւ զօրացն. Ահա որ
դնակք մեր խնասաւոր պարապորդ հանդ-
չէիք եւ գուրանայիք: Ցուցանէ. Ասեն ամ-
ե՛րքն փնդ գասս ձախակողմանցն. Թէ ահա
որդեակք. այդ կայր ձեզ պահնալ. որ 'ի
հուրն այր էիք. Ով ի այն կեանքն բտէիք
զմարմինս ձեր հանդատեամբ եւ մեղօք. եւ զար-
դարն նախատէիք. դուք այժմ նախատիք:
Վարազն սրէր զատամունս իւր մեծ աշ- կա
խատութ[եամբ], եւ եսանիւ. Իսկ աղուեսն
ասէ ընդէր աշխատիս զի առ ժամանակս
չկայ կռուոյ բան: Ասէ վարազն կռուիլը
դու գալուշելի. զի ես համուտ եմ պատերազ-
մի: Իսկ որդ կարէ պարապել զէնս իւր:
Ցուցանէ. Թէ 'ի յոյս կեանս պարտ է զը-
գուշանալ եւ ապաշխարել զմեղս. զի յաւուր
դատաստանին չկայ ժամ ներելոյ կամ ողոր-
մելոյ. որպէս ցուցանէն մեծատունն եւ յիմար
կուսանքն:
Արծուին յորժամ ծերանայ բարձրանայ կբ
մինչեւ 'ի տապ արեգականն, եւ ջերմանայ
եւ գայ 'վերուստ մեծ լռութ[եամբ]. Իսկ իջեալ
'ի սառն աղբիւր մկրտի. եւ ելեալ թառա-
լի, եւ թափի 'ի նմանէ հնացեալ փետուրն
նր̄. եւ նա մանկանայ եւ նորոգի ամենեւին:
Ցուցանէ Թէ ով որ ծերանայ եւ հնանայ
անօրէնութ[եամբ] եւ չար գործովք. պարտի
բարձրանալ հոգւով առ Ա[ստուա]ծ. եւ ջերմա-
նալ հրով սիրոյ նր̄. եւ մկրտել զանձն 'ի

ջերմ արտասուս. և լռեանալ հառաչանօք
զշարաւ մեղաց. մեծ յուսով և ողորմութեն
Տ.Ն. և թափել յինքենէ զհնացեալ փե
տուրն մեղաց. և ազատիլ 'ի դժոխոյն. և
հասանիլ բերկրացն Տ.Ն. Սա վկայէ մար
գարէն դաւիթ. կատարէ 'ի բարի զցան
կութն քո. և նորոգէ որպ զարծուի զման
կութն քո.

կդ Արծուին երթայր ընդ երկինս և հարին
զնա նետիւ. և զարմացաւ թէ ո՞վ այս ա
րար. հայեցաւ և ետես 'ի նետն զթևն
իւր. և ասէ, վայ ինձ զի ահա յինէն եղև
պատճառ սպանման իմոյ. Ցուցանէ. թէ
'ի մէնջ է նիւթն որով սպանանէ սատա
նայ զոգիս մեր. զի նա յորդորէ 'ի չարիս
և մեք կամաւ և յօժարութեամբ երթամք ըզ
հետ կամաց նր.

կդ Ջերմոտ մի էր բազմօրեայ. և զի խրատե
ցին զնա. թէ երթ 'ի դուռն քաղաքին
և զառաջին մարդն որ 'ի տեսանես, ասա առ
նա. թէ քոյդ ինձ, և իմս քեզ. և գնաց.
Եւ ահա գայր դողի մի. որ շարաւ էր
անձն նր 'ի խոցոյն. և նա դողաց յահէն.
Եւ ասէ ցնա, ով եղբայր հայեաց յԱԾ.
քոյդ քեզ և իմս ինձ. Ցուցանէ. թէ սա
տանայ սկսանի անկուսել զմեզ 'ի մեղս. և
հեռացուցանել յՏ.Ն. որպ և ինքն եղև. և
դու յայնժամ ասա զառակս առ նա. թէ
քո անհաւատութիւնդ քեզ. իսկ ես անպէտ
և մեղաւոր եմ. Բայց զԱԾ ոչ կարեմ ուրա
նալ.

նալ․ զի անդադար կռուէ ընդ քաղցրութե․
թողումն զմեղս իմ, և երթամ առ նա յուսով․
Յայն և աղուէսն եղեն եղբարք՝ և գնա- կե
ցին որսալ զձուկն։ Իսկ աղուէսն ըզ
գայլն՝ արկ զորգեդ քո 'ի գետն զի ըմբռ-
նեսցուք ձկունս․ և եր ժամանակն ձմեռ-
նային։ Իբրև եարկ գայլն զագին 'ի ջուրն
պաղեցաւ ջուրն, և կապեաց զագին։ Իսկ
աղուէսն․ ահա քեռի իմ պղրութեդ ցունց
տուր զի ձկունք բազումք են․ քաշէ զա-
գիդ քո․ զի ձուկն բազում է ըմբռնեալ։
Իբրև ցունց ետ հատաւ ագին 'ի պաղն․
և նա կսկծեալ վայէր զանձն, և լայր։ Իսկ
վայ ինձ, զի թափեցայ յագուս․ և ձուկն
ոչ ըմբռնեցի։ Զուգանէ։ Սէ այսպէս
կապէ սատանայ մեղօք մինչև 'ի մահ․ և
թափին յայս կենացս, և յայն․

Ասի յառակաց թէ աղուէսն գաւեալ կզ V
թուղթ մի գրեալ․ և տարաւ առ գայլն
և ասաց․ Այս չափ ժամանակս աշխատեալ
եմ․ և զմարդիկ բարեխօս եմ հգեալ․ և
'ի պարոնէն գիր և հրաման եմ հանեալ․ որ
յամէն գեղ՝ և յամէն գեհուր հանդիպես
ոչ խար մի քեզ տան․ և յամէն տուն հաւ
մի քեզ բաժին հանեն․ Այլ ոչ շուն․ և
ոչ մարդ քեզ զանհամաթ չտան․ Նա այսով
խաբեալ գայլուն գնաց ընդ աղուէսուն
Եւ յորժամ գնացին, ետքն աղուէսն ե-
կաց 'ի վերայ բլրի միոյ․ յեզր գեղջն․ և յու-
ղարկեաց զգայլն 'ի գեղջն․ թէ գնա առ

զքո ուղխայն։ Իսկ ես զթուղթս պահեմ,
ով որ չտայ նա ես ցուցանեմ, որ տան։
Իսկ գայլին հաւատացեալ. մինչ դեռ ի բ
թայր յեզր գեղջն. յայնժամ մարդիկք
և շներն 'ի մէջ առեալ կամէին սատակել.
իսկ գայլն ձայնեաց առ աղուէսն. թէ
բեր զպարոնի հուքմն որ տեսնուն այս մար
դիկս և հաւատան. որ պարոնի հրամանաւն
եմ եկեալ. իսկ աղուէսն պատասխանի տո
ւեալ ասէ ով գայլ 'ի գեղջդ կարդացող
չկայ՝ լսող չկայ՝ ինչ կայ որ թուղթ բերեմ,
Եւ այնպէս խաբեալ սատակեցին զգայլն։

կե Աղուէսն խաբէ զգայլն. և տայ նմա թո
ւղթ տանել 'ի տանուտէր գեղջն. և
բերէ նմա կերակուր։ Իբրև գնաց գայլն
'ի գիւղն. թափեցան շուներն 'ի վ՛ր ն՛ր խա
ծանել և վիրաւորել. և փութ փութ արա
րին։ Իսկ իբրև եկն ողորմելի կենօք՝ ասէ
ցնա աղուէսն. ընդէր ոչ ցուցեր զթուղ
թերն. ցուցի, բայց հազար շուն կայ՝ որ ըզ
գիր չգիտէ։ Ցուցանէ. Թէ մի վձեր, և
մի ընկներ 'ի մէջ բազմաց տգիտաց և աներ
կիւղաց. այլ իմաստութեամբ փախիր 'ի գիւղաց
և 'ի նոցին կամարարաց.

կը Աղուէսն եգիտ զպանիր յորոգայթն.
Երթայ առ գայլն և ասէ. ով եղբայր,
էկ և առ զպանիրն, և կեր. զի ես 'ի պաք
եմ. և գնաց գայլն առնուլ զպանիրն. և ան
կաւ որոգայթն 'ի վիզ գայլոյն. և պանիրն
'ի դուրս թռեաւ. Նա առ աղուէսն, սկսաւ

 ուտել.

ուտել. ասէ գայլն, թէ եղբայր գէմ այ
սօր ուրբաթ է. մի ուտեր որ չի բարկա
նայ քեզ Տ՚Ծ. Ասէ աղուէսն. որոգայթդ
՚ի պարանոց քո անկաւ՝ և այդ է բարկութի
Տ՚Ն. Իսկ սկսաւ գայլն ցնցոտել յայսկոյս և
յայնկոյս. Իսկ ասէ աղուէսն ցգայլն. ես
այլ շատ ցանցեցի երբ ըմբռնեցայ. Իսկ ա-
սէ, գայլն վայ ինձ զի նեղիմ չարաչար.
Ասէ աղուէսն, ով եղբայր, դեռ չես վայ
մինչև գայ տէր պանրիդ. Յուսցանէ գիտէ
զգաստ լեր, որ չխաբուիս ՚ի սատանայէ.
զի կապէ զքեզ սատանայ ՚ի մեղս, և ՚ի Տ՚ չ-
տութիս. Յայնժամ ապատաս վայ անձին
քո՝ յորժամ գայ Տ՚Ն ՚ի դատել զերկիր.
Ասի յառակաց՝ թէ թագաւոր մի կայր.
Որ ունէր իւրն սիրելի զօձ մի. որ յամէն
օր կարմիր դեկտն մի բերէր թագաւորին
նոր ծնեալ. իսկ թագաւորն զմանկունս
սնուցանէր ՚ի վՆ բարձացն. և առեալ զօձն
արկանէր պալատանոցաւ մանկանն. Իսկ այն
պէս սովորեալ օձն և մանուկն խաղային ՚ի
միասին. և այսմ ժամանակս ինչ՝ սիրով խա
ղային առ իրարս. Իսկ յորժամ մեծացաւ
մանուկն կապեալ սուր ընդ մէջս իւր. յա
ւուր միում ՚ի խաղալն իւրեանց հանեալ
մանկանն զսուրն էհար զտուտ օձին. և յի-
կէց յերկիր. Յայնժամ զայրացեալ օձին
էհար զնա և ինքն փախեաւ. մեռաւ որդի
թագաւորին. Իսկ յետ օգոյն և մխիթարու-
թե, առաքեաց թագաւորն որ գտանեն

զօձն, և աղաչէին զնա գալ 'ի տեղի բնա
կութե իւրոյ։ Նա ասէ օձն, ով բարի
թագաւոր. անդէպ է ինձ գալ առ քեզ։
Ո՛ի քանի որ հայիս դու 'ի գերեզման որ
դստեր քոյ. և քանի որ հայիմ ես 'ի տուտնս
իմ, ոչ սրբի մախանքն 'ի սրտից մերոց. ա
պա այս բարի է, որ հեռացայ 'ի քէն։
Յուցանէ. Որ նախանձ և մախանք չար
ժի 'ի վ̃ա քո, դու փախիր անտի, և ապա
սրբի մախանքն այն. Թէ չար ինչ առնես
մարդոյ. փախիր, և հեռացիր յաչաց նր̃. և
ապա սրբի սիրտ նր̃. զի դառն ախտ է մա
խանքն. և որ կարի երկնչեալ է Ո՛վ. նա
կարէ սրբել զսրտին զոխն և զմախանսն։
Ե Այր մի անմիտ և յիմար. ունէր դեկան
մի. Նա առ զդեկանն, և գնաց 'ի քաղաքն
որ գնէ զէշ. շրջեցաւ 'ի քաղաքն և ոչ ե
գիտ էշ միոյ դահեկանի. Նա մտեալ 'ի
շուկայն ետես մեծագոյն ձմերուկ մի։ և
ասէ հնացմամբ. զինչ է այս, և իմացան թէ
յիմար է այրն. ասեն թէ այս հնդիկ իշու
ձու է. որ հանէ հնդիկցի էշ մեծագին.
և նա խնդալով ետ զդահեկանն և էառ զձ
ձմերուկն. Նա պնտեաց ծախօղն թէ մի
Ո՛վ պատուական տար՝ որ չբեկի և ելեալ
փախչի. և 'ի դնալն դիտաւորքն 'ի քարն։
Նա զերծաւ ձմերուկն 'ի ձեռանէ նր̃. դը
գորեցաւ 'ի թփերն 'ի ներս. և վազեաց նա
պատառակ մի 'ի դուրս՝ և փախչէր. 'ի հետ
վազէր՝ և ձայնէր նապաստակին՝ և ասէր։

 Ո՛վ

Ո՜յ եւ՛ հնդկաց՝ վայ ինձ մի փախչիր՝ քուր
քուր ողորմիր, եւ դարձիր առ տէրս։ Ցու-
ցանէ. Թէ այսպէս յիմարեցան քահանայք
եւ ժողովուրդք. եւ թափեցան ՚ի մտաց. որ
զհետ մտաք սուտ եւ խաբող կենաց աշխարհիս.
որ նման հողմոյ պախչի ՚ի մէնջ՝ եւ
նման երազոյ պակասի։ Եւ ջանամք ըմբռ-
նել զհեշտութիւն եւ զմեղս աշխարհիս։ Եւ
լինիմք ողորմելիք։

Օձն մտրիկնոս եղեւ հողագործի մար- հա
դոյ միոյ։ Եւ եկեալ ՚ի գետ ինչ ա-
ռեալ ՚ի ծոցն զօձն անցանել ընդ գետն.
եւ օձն այլ ոչ կամեցաւ ելանել ՚ի ծոցոյ նորա։
Եւ գնացին առ թագաւորն, եւ արարին դա-
տաստան ՚ի մէջ նոցա։ Եւ եկին առ աղու-
եսն՝ ասեն, արա մեզ դատաստան. իմա-
ցաւ աղուէսն զպատճառն, ասաց. միա-
կան ոչ կարեմ դատաստան առնել. ել ՚ի
ծոցոյն, եւ երես ընդ երես զրուցեցէք ինձ
զբանն ձեր։ Իբրեւ ելեալ էին։ Ասէ ա-
ղուէսն հողագործին՝ թէ հար զնա խթա-
նաւդ՝ որ կայ ՚ի ձեռս քո. եհար եւ սատա-
կեաց օձն. եւ սկսաւ գովարիլ, Եւ կեալ
աղուէսն ըղորդեաց զնա թաթովն եւ ասէ
թէ մտրիկնոս ես։ Հանցեղ ըղորդ կեցիր։
Ցուցանէ։ Թէ պատրաստ կացիք ՚ի նենգաւոր մարդոյ. եւ մի հաշիւ միաւորութիւն առնես ընդ նոսա։ Դարձեալ զայս ցուցանէ, թէ բարւոք է. որ զչար եւ զնենգաւոր մարդն ըղորդէ դատաւորն։

ՃԹ Կին մի այրի ունէր կով մի · և իւր խոր
թըն ունէր էշ մի · և զկերակուր կովոյն
գողանայ խորթն և իշոյն տայր · Այս կինն
աղաչէր զԱ՟Ծ զի մեռցի էշն՝ և կովն մե-
ռաւ · Այր կինն, և ասէր · վայ ինձ. զի
հակառակն եղև աղօթից իմոց · մի թէ Ա՟Ծ
ոչ կարաց ընտրել զէշն և զկովն՝ ի մի մեանց
զատուցանէ · Ի՟ն աղօթել ընկերին քում չար
հասանիլ զի ի քեզ պատահի չար · Պար
ձեալ ցուցանէ թէ աղօթեմ առ Ա՟Ծ,
կի ընդ հակառակս կատարէ Ա՟Ծ, երբ ոչ
լինի աղօթքն ՚ի կամսն Ա՟Յ · քանզի նա
գիտէ զօգուտն անձանց մերոց ·

ՃԺ Առիւծն տես՝ զի ահա գայլն փախստա
կան ամ՟ կենդանիքն ահիւ մեծաւ ·
Եհարց թէ յումմէ գայք հանց փախստա
կան · և նոքա ասեն թէ ՚ի մարդոյ · զի նա
հալածէ զմեզ · Այս ահա եկն էհաս մարդ
մի · և ասէ առիւծն սպառնալեօք, թէ
դու ես մարդն · որ նեղես զամ՟ կենդանի
սըն · և նա ասէ, այո ես եմ մարդն · Այս
ասէ առիւծն ընդ մարդն · թէ դու ես
մարդն, եկ որ կռուինք · զի ես քեզ միայն
Ասէ մարդն չունիմ աստ զինչ կռուոյ ·
ապա թէ գաս որ կապեմ զքեզ որ չփախ
չիս՝ զի զառիւծն պարծ են կոտեմ լինել ·
գնամ և առնում զինչան կռուոյ, և գամ
առ քեզ · Այս հաւանեցաւ առիւծն որ
կապէ զնա · և կապեաց մարդն զառիւծն
՚ի ծառ մի · և սկսաւ կողնի մահակով հար

կանել զնա։ Եւ ասէ առիւծն, թէ մարդ
ես. թողո՛ւ մարդ. ապա սերտ և անխնայ
հար զթիկունս իմ, զի այս խելացս այդ
վայելէ։ Ցուցանէ, թէ զօրաւոր մարդիկ
խաբէին 'ի տկարաց, և տանջէին, և ինքեանք
նախատէին զանձինս իւրեանց։ Սոյնպէս և
յաւուրն դատաստանի դասք ան զեղջ մե-
ղաւորացն. արդ արացուցանեն զարդար դա-
տաստանն Ա՟Յ. յորժամ ի հուրն առաքէ
զնոսա։ Եւ ասեն, թէ այս վայելէ մեզ.
զի ընդէ՞ր ոչ լսեցաք նմա. և ոչ արարաք
զհրամանս և զկամս նր։

Առիւծն հիւանդացաւ, երեքն գայլն 'ի հդ
տես. աղուէսն յամեաց. նա արջն չարա-
խօսեաց զնմանէ. Եւ յորժամ եկն աղուէ-
սն, ասացին զչարախօսութի արջոյն բա-
րեկամք նր. Եւ ասէ առիւծն, ոչ բարի
գաս գարշելի. ընդէր յամեցար։ Ասէ ա-
ղուէսն, մի բարկանար թագաւոր բարի.
զի ահա երդնում 'ի գլուխ քո. զի աշխա-
տութբ շրջեցայ յո՟մ բժշկապետսն. և ու-
սայ հիւանդութե քում դեղ։ Եւ ասէ ա-
ռիւծն բարի եկիր, իմաստուն կենդանի.
զինչ է դեղն. և նա ասէ պիտանի, և դիւ-
րին. հրամայեցին բժշկապետքն՝ թէ հա-
նէք զմորթ արջուն տաքտաք, և արկէք 'ի
վր առիւծոյն. և նա փութով քաշէ զցաւն
'ի նմանէ։ Եւ հրամայեաց առիւծն, և կա-
լեալ զարջն՝ սկսան քերթել զմորթ նր. և
նա վայեր, և փութս մեծամեծս արձակեր.

Եւ

Եւ աղուէսն ասէ. այդ յերեսդ քո և 'ի
նը, որ առ Թագաւորն զմարդ չարախօսէ։
և հանին զմորթն՝ և տատակեցաւ արջն։
Ցուցանէ։ Թէ չէ պարտ՝ որ մարդ 'ի թա
գաւորաց տուն և 'ի դատաւորաց մտանէ,
նա զայլոց չարախօսէ. կամ մտանէ. Ա.մ
մարդ զիւր հոգն հոգայ. և զիւր մեղքն
տեսնու առաջ և խեր։

ՀԵ Ասէ յառակաց. Թէ ուղտ մի ուգայլ մի,
և աղուէս մի գնացին 'ի մէկ ճանապարհ
գտին բլիթ մի հաց. որ անկեալ էր 'ի ճա
նապար հորդաց. և ասեն ընդ միմեանս ըզ
ինչ արասցուք զայս զի չէ բաւական մեզ
ամենեցուն. ասէ աղուէսն սա մէկէկի կե
րակուր է. և որ աւագն է 'ի մէնջ՝ և աւ
ուրքն հին. նա կերիցէ զսա. և հաւանե
ցան երեքեանն բանին. Հարցին ցգայլն,
ասա զԹիւ ամաց քոց. և նա ասէ, ես այն
գայլն եմ, որ յաւուրս Ջրհեղեղին Նոյ 'ի
տապանն էառ զիս. Եւ ասէ աղուէսն,
օրհնեալ է Ա.Ծ, իմ Թուլին ընկերես. ես
այն աղուեսն եմ որ ստեղծ զիս Ա.Ծ, և
տարաւ առ ադամ որ անուանեաց զիս ա
ղուէս. Եւ տարաւ ուղտն զբերանն, և
էառ զբլիթն. և վերացոյց յօդս. Սկսաւ
ծամել. և ասէ, երբ դուք զայդ կու ա
սէք. այս սրունքս զոր ես ունիմ չէ յերե
կէն եղած տղայի. Եւ յառաջ անուն եդին
ըղտուն բազում. և գայլուն մարկոս. և ա
ղուեսուն Թէոդորոս. և կամեցաւ գայլն

 Ձգոիլ

ձգտիլ զի առցէ զհացն յըղտէն. Նա զգը-
լուխն էառ 'ի ծնկնամէջն՝ և սկսաւ գայլն
կկինծկտալ. իսկ աղուէսն շուրջ անցանէր
և ասէր բանիւ բազմաւ: Բարձր է բագոս,
կծկտայ մարկոս. շուրջ անցանէ թէոդո-
րոս. Ցուցանէ: Միտ չէ պարտ աղքատին
ընդ մեծատանն ձկտիլ՝ և 'ի կռիւ մտանել.
զի ոչ կարէ 'ի գլուխ ելանել: Այլ և առեն
առակաբանքն. Խեցգետինն հետ օձին
ձկտեցաւ՝ և կորեցաւ. և թէ գրաստ որ
ջանձէր բարձեալ՝ 'ի տղմի ոչ անկանի.
բայց օրն վերջին լինի արդար իրաւունք:
Սապիկն, որ է ապուզայն. սովորութի հզ
ւնի. որ զինչ տեսանէ 'ի մարդն զայն
առնէ. ետես զի ձկնորսն ձգեաց զուռկան
ըն 'ի վ̄ր ձկանց. և ինքն ևս ձգեաց՝ ըմբռ-
նեցաւ 'ի նմա: Սու ասէ լոլոք՝ յիրաւի ըմ-
բռնեցայ 'ի հանց տեղի որ չէի հմուտ: Ցու-
ցանէ. Միտ ով մարդ մի ձեռնարկանէր՝ և
մի ցանկար գործոյ որ չես հմուտ: Սու չէ
քեզ դէպ թէ մարմնաւոր և թէ հոգևոր
սատնձան. զի կորուստ լինի քեզ՝ և ոչ շահ.
Որագիլն մեծ բռնութե գայ յամուսնու- հէ
թեն հրամանաւն Ա̄յ որ ասէ. քանզի
խիրէ, որ մ̄ր մնոյ. և տատրակն ոչ նստի
յոստն կանանչ՝ եթէ մեռանի ընկեր նր.
Ցուցանէ օրինակս. Միտ ով մարդիկ սի-
րեցէք զորբութի և զողջախոհութիւն.
Բայց մի որդէծութե մտէք յամուսնու-
թիւն, և մի վասն աղտեղութեան.

 Ուզուան

ՃԸ Ագռաւն ժողովեաց զձագս իւր՝ և
խրատէր զնոսա և ասէր. ով որդեակք
մի՛ լքջիք. պատրաստք եղերուք 'ի մարդ-
կանէ յորժամ խոնարհին առնուլ ինչ։
Ասեն ձագերն նմ̃. ով մայր մեր՝ զինչ արաս-
ցուք. թէ յառաջագոյն լինի մարդն ա-
ռնուլ զքարն 'ի ձեռն իւր. և ասէ մայրն
այժմ գիտեմ որ ապրելոցէք։ Ցուցանէ։
Թէ պարտ է պատրաստել 'ի հին որոգայ-
թիցն սատանայի. 'ի նր̃ պատրանացն, և 'ի
նենգութեց նր̃։

ՃԹ Արագիլն՝ և ձայեկն՝ և ոպոպն զծերացեալ
հայրն իւրեանց դարմանեն՝ սնուցանեն՝
և ծառայ են. մինչև մանկանայ՝ կամ մեռա-
նի։ Ցուցանէ օրինակս այս։ Թէ պարտ է
մեծարել և դարմանել զծնողս. և հնազանդ
լինել։ որպ̃ և Ա̃ծ հրամայեաց։ Պատուեա
զհայր քո և զմայր. որ զծնողս անարգէ ըզ
Ա̃ծ անարգէ. և զինչ որ 'ի հետ ծնողաց
առնեն հետ Ա̃յ են արարեալ։

ՃԺ Աղուէսն քաղցեաւ և եմուտ 'ի հոր մի
բուդ քար. կարծեց թէ պանիր է.
անկաւ 'ի ներքս, և սկսաւ ուտել. և ասէ,
վայ ինձ, զի ոչ համ ունի և ոչ հոտ։ Ցու-
ցանէ. Թէ ով մարդ մի անկանիր 'ի բուռն
մեղաց. զի անշահ իրք է մեղքն, և անօ-
գուտ. զի յետոյ շատ ապաշաւես։

ՃԺԱ Աղուէսն 'ի գետն անկաւ՝ և լինէր գետա-
տար. խոստացաւ Ա̃յ մարզան մի խունկ
զի հանցէ զնա 'ի գետէն. և զերծեալ 'ի

գետէն

գետէն՝ և սնաստ 'ի ժխթըլ. և մոռացաւ
զուխտն զոր ետ Ս. Ծ. Խաղայր, և խաչ
տայր յերկր գետոյն, և ասէր. թէ Ս. Ծ.
ինչ կարիս ունի 'ի ծուխ խնկին որ յօդա
ցնդի. Եւ աՀա շարժեցաւ դարաւին գե
տին. և սկսաւ գնալ 'ի վր նր. և նա լա
լով գոչեաց, և ասէ. ով Ս. Ծ. ոչ իմացար
զի ես 'ի խնդիր եղայ մարգանին որ խուն
կն բերեմ, զոր ուխտեցի քեզ: Ցուցանէ
թէ ոչ է պարտ մոռանալ զուխտն՝ զոր
ուխտեաց ըզ Ս. Ծ. 'ի նեղութեն իւրում. նա
և չՀանդերձեալ նեղութեն մի մոռանար:
Ողոճեան մի քաղցեաւ, եգիտ զսառն և Ճբ
վկաղ. ցանկացաւ 'ի ձմեռնային աւուրն
սկսաւ ուտել զնա: Եւ ասէ մայ ինձ, զի
աՀագին գլգլունս և աղաղակս 'ի գլուխս
և յատամունս իմ. և 'ի փորս բնաւ ինչ ոչ
իջանէ: Ցուցանէ: Եթէ փառք և մեծու
թի աշխարՀիս զերդ երազ է. և միայն զա
ղաղակն ունին, և զաւագումն. և յետոյ ոչ
երեւի ուրեք. զի սուտ է և անցաւոր և խաբող
Ողոճեան եգիտ զրեՀ մի. և կարծեաց Ճգ
թէ այս է պատմուճանն ադամայ՝ զոր
կորոյս. զի գրեալ է լուսաւոր էր. և զգե
ցաւ զնա ձմեռնային ժամն. նա պաղեցաւ
և տանջէր զնա և մսէր. և Հանեալ կանգ
նեաց զնա. և սկսաւ ջուր արկանել 'ի նմա
զի կարծեաց թէ ջրոյ ամանն է սա. և ամե
նեւին ոչ լցուցանէր. Որ կրակ կացեալ է
արկ զնա 'ի խորս ծովուն, և ասէ. երթ 'ի

կորուստ

կորուստ, զի կարի անպիտան իր էր։ Մէ-
ղէր զգեստ ամառան. և ոչ ձմերայնոյ. և
ոչ ամառն ջրոյ. ապա կարծեմ թէ փոր ես
դու որովայնամոլ և արբեցող մարդոյ՝ որ
անկուշտ լինի։ Ցուցանէ. Թէ այսպէս
անօգուտ է փառք աշխարհիս. զի ոչ է
աստ պիտանացու՝ և ոչ անդ. աստ մահն
խաբէ. և անդ նոր արարածք լինելոց է.

ձգ Իշ մի էառ զաւանակն իւր. և գնաց ա-
րածել ՚ի մարգ մի ցանկալի յանմարգա-
բնակ տեղի. և ահա գայ էշ մի որձ. և հո-
տոտեցաւ ՚ի յետոյ ՚ի յամօթ նորա։ Իսկ նա
կից էհար զօրութիւն. և էհար զխամծեկ-
նի, և ջախ ջախեաց. նա փախեաւ որձ էշն
և գնաց անտի. և ասէ քուռակն լալով. վայ
ինձ մայր իմ, զի տառապանք են աստ միայն
և բազում երկիւղ կայ ՚ի դաշտանաց։ Իսկ
ինձ ընդէր հարեր, և վիրաւորեցեր զփա-
ռաւորագոյն էշն, որ եկն առ մեզ։ Իսկ
մայրն, ով որդեակ իմ. մի երկնչիր զի չէ
յամելոց. քանզի յայն տեղին հատոտոց, և
զայն հոտն էառ. որ թէ մինչ ՚ի ներքին
հնդիկքն երթայ՝ և կամ ՚ի խորատան. փու-
թայ դառնալ առ մեզ։ Ցուցանէ. Թէ որ
շնայ՝ և զրկէ. կամ գողանայ. կամ զայլ մե-
ղաց գործէ. ոչ կարէ դիւրաւ զերծանիլ
՚ի մեղաց։ Որ ի ցանկութեն և հոտ մեղացն
կապէ զնա, և քարշէ ողջ չուն տուամբ. զի
ածէ մեղքն՝ ՚ի ծակն շուտ մտանէ. և ոչ կարէ
ոք յետս քարշել զնա զի խորին ընդ դեմ է.

Իշ մի

Էշ մի անկաւ 'ի գետն, և 'ի խեղդելն ՃԵ
Թրքեց. և գայր Թրիքն 'ի վր̃ ջրոցն.
յառաջացեալքան զէշն։ Եւ ասէ էշն. այ
չար 'ի յորոմայնէս դեր ելեր. աւա ինձ թէ
զլոյծ ուր ոսսար. որ քանզի յառաջ քայ
լես։ Ցուցանէ։ Թէ կարի անպատշաճ
է. յորժամ տղայք խրատ տան ծերոց. և
տգէտք գիտնականաց։

Զէշն մեծարեցին, և կոչեցին 'ի հարսա
նիս որդւոյ թագաւորին. և նա ասէ ՃԶ
ոչ փողահարեմ, և ոչ խաղացող. այլ գի
տեմ որ կամ փայտ պիտենայ կրել կամ
ջուր՝ զի իմ բանն այն է։ Ցուցանէ։ Յոր
ժամ կոչեն զքեզ 'ի բան, կամ 'ի գործ. որ
քեզ անպէտպ է և ան նման. և 'ի վեր քան
զկարողութիւն քո. գիտացիր որ քեզ տնազ
լինին արարեալ։

Իշուն աւետիս ետուն, թէ ցնծայ և ու ՃԷ
րախլեր. և տուր մեզ օժիտս, զի թոռն
եղաւ քեզ։ Եւ նա ասէ թէ վայ ինձ, բա
րի կամ իմ. զի թէ հարիւր թոռն յայտնի
ինձ յերանայ իմոց. զծանրութիւն բեռանց
իմոց ոչ թեթևացուցանէ 'ի թիկանց իմոց
Ցուցանէ. Թէ ամ̃ որք ընդ անձին պարտի
համարս տալ. և զբեռն մեղաց իւրոց ինքն
բառնալ։ Դարձեալ ցուցանէ, մի վստա
հանար յորդիս քո և մի յորդիս որդւոց
քոց. զի. ոչ քաւեն զմեղս քո։ այլ դու
ջանա՛, քանի որ կարես. և ապաշխարեա՛
արտասուօք։

ձը Ճանապարհորդ մի հանգեաւ յաղբերմի և գնաց. և անդ մոռացաւ հարիւր դեկան. և նոյն ժամայն գայ ոմն անցանել ընդ ճանապարհաւն. էառ զգանձն, և գնաց 'ի լեառն։ Իսկ նա յիշեաց զգանձն, և փութով դարձաւ. և ահա այլ ոմն գայր զճանապարհաւն. կալաւ զնա, և եկն 'ի տեղին և ասէ տուր զգանձն զոր աստ թողի. զի այլ ոք ոչ է եկեալ ընդ այս։ Իսկ նա երդնոյր դառն և ասէր՝ թէ ես չեմ տեսեալ. Իսկ նա տարաւ զնա 'ի դատաւորն արքունի չարչարեալ սպանին զնա 'ի նոյն խորհուրդ.

ձթ Այր վաճառական մի, 'ի քաղաքէ մի հանգեաւ, և յարեաւ շրջէր 'ի քաղաքն. եկն 'ի վաճառանոցն. և էհաս նմա պէտք մոլիմոյ արտաքին։ Իսկ եր ջրտուն մի մերձ 'ի վաճառն. և նա եմուտ ինմա վճարեաց զիւր պէտսն. և գողն գայր ծածկաբար զհետ նր վն գանձին, զոր ունէր կապեալ 'ի մէջն փութով 'ի հետ մտաւ՝ և էհատ զգօտին վաճառականին. էառ զգանձն և գնաց. զի շատ էր աղմուկն և ոչ իմացաւ ոք։ Այն ժամայն մնացորդն եմուտ 'ի ջրտունն 'ի վճարել զպէտս մարմնոյն. և զայն տեսեալ վայ գոչեաց, ընդ անմտութե իւրոյ. և լուեալ մարդիկքն կուտեցին 'ի վր նր. տեսին զնա, զի լուկայր. և թաւալէր յարիւնն, զի նոր էր զենեալ։ Տեսանէին զգանձակն արիւնաթաթախ. և զձեռս մնացորդին։ սպանին և նա. զի ամէնեցուն

միտք վկայէր թէ նա էսպան։ Այս եր
կուս աւակս մի խորհուրդ և մի միտք ու-
նին՝ և շատք խաբին։ և այլ ընդ այլոյ հա
մարին զնա։ Բայց այս է կատարեալ միտքն։
զի շատ արդար մարդիկք դատին և մեռա
նին անիրաւ և ընդ վայր։ դատաւորն գիտէ
'ի միտս իւր՝ և այլք թէ ուղիղ դատեցաք՝
զոր Ած սիրէ։ և չէ զարմացումն։ Չի ոչ
է հրեշտակ դատաւորն և ոչ մարդարէ,
որ զխորն և զծածուկն գիտենայ։ Այլ
շատ պարտի քննել դատաւորին զբանն և
զվճիռն։ և համբերել բազում աւուրս։ զի
աւելաւ սակաւ յայտնի ճշմարտութիւն։ Եւ
և միակնի դատաստան չէ պարտ առնել։
զի շատ վնաս լինի անտի։ նա և կաշառօք
չէ պարտ թիւրել զիրաւունս։ զի անթողլ
լի մեղք է առաջի Այ։

Ոսկին խաւարի՝ և թափեալ պակասի Ղ
լոյս նր։ և գայ 'ի դէպ արեգականն։ և
առնու 'ի նմանէ կրկին զլոյ իւր։ Ցուցա
նէ։ Առակս և օրինակս։ թէ ով մարդ մե
ղաւոր։ խաւարեցաւ լոյս նր աւազանին որ
կայր 'ի հոգի քո։ և պակասեցաւ 'ի քէն շը
նորհքն։ 'ի ձեռն մէ՝ երկ մտնր թերահաւա
տութե։ այլ յուսայ 'ի Քս հաստատուն
հաւատով։ և դիմէ առ նա զղջմամբ և ար
տասուօք։ և նա ծագէ ի հոգի քո 'ի լու
սոյ իւրոյ։ և որբէ զանօրէնութիս քո ողոր
մութեն իւրով։

Զմեռն չորանայ տերև ծառոց։ և բոյսք Ղա

անզարդին· իսկ գարնանային ժամանակն
կրկին զարդարին՝ և պայծառանան։ Ցու-
ցանէ։ Յարին և լուսաւոր օրինակս· ով մարդ-
նեթէ ձմեռն մեղաց եկն 'ի վ̃ր քո և պաղե-
ցոյց զքեզ· զոր հողմն հիւսիսականն մեղացն
սատանայի, և գոյն տերևացն թափեցաւ 'ի
քէն գեղեցկութի̃ քո· և մի ան յուսիր ով
ողորմելի· այլ երթ սրտի մտօք առ հոգև-
որ գարունն ՝ի̃ն, որ կոչէ զքեզ քաղցրու-
թբ̃· և նա լուանայ շնորհօքն իւրովք զյան-
ցանս քո· և նորոգէ զքեզ առաջին սոյն
ծառութին քո։

ՂԲ Զորոգն, և բզէզն, և կան այլ հենդանիք՝
աղբակերք են և հոտ գարշութե̃ն կեանք
թուի նց̃։ Այս իմն· զի ցուցանէ օրինա-
կըս· թէ ոմ̃ մեղաւոր անպետք զողբ և
զշարաւ մեղացն ուտէ և պարարտանայ· և
այն քաղցր է 'ի քիմս նց̃։

ՂԳ Անմարդաբնակ լեառն մի կայր մրջիմն
մի մեծագոյն քան զոչխար մի· և գայ
առիւծն խառնակի ընդ նմա· և ծնանի
նց̃ զաւակ· որ է կէս անձինն առիւծն·
և կէսն մրջմն առիւծ· և յորժամ ծնանի·
դիմէ առ մայրն զի կերիցէ հունդ· և ոչ
կարէ ուտել՝ զի հայրն մսակեր է· և դիմէ
առ հայրն զի կերիցէ միս՝ և ոչ կարէ ու-
տել՝ զի մայրն հնդակեր է· այսպէս եր-
թայ և գայ առ հայրն և մայրն· և 'ի սո-
վոյն սատակի· Այս ողորմելի անձն իմ,
որդեակ իմ· քանզի այսպէս ցուցանէ ա-

ւակս. զդասս անզեղջ մեղաւորացն. զի
ծննդեամբ մբ̃ աւազանին են Ա.Յ որդի
յութեն. և ծնանի սատանայ մեղօք և անօ
րէնութե. Գիտեն առ Ա.Ծ՝ զի հաւատան
որ կայ. և ոչ կարեն ուտել զկերակուրն
Ա.Յ՝ զորութեն և զապաշխարութեն զգոր
ծըս բարեաց՝ զի մեղք կապեալ են ՚ի սա
տանայէ. և ոչ կարեն ուրանալ զԱ.Ծ. զի
բնաւորեալ գիտէ. որ Ա.Ծ կայ՝ և յարուն
այսպէս են կապեալք յԱ.Ծ հաւատով. և
են կապեալ ՚ի սատանայ չար գործօք. ոչ
կարեն առնուլ բաժին ՚ի սատանայէ. և ոչ
ի̃յ. Այս̃ երթան առ Ա.Ծ հաւատով. և
առ սատանայ մեղօք, և հեշտասիրութե.
և կան երկմիտ և անհաստատ. և գայ մահն
յանկարծակի՝ և հանէ զնս̃ յաշխարհէս
բաժին գժոխոց.

Այր մի հողագործ չինեաց ակնաւթօքա ղէ
ղաւմն. և եարկ ի վաստակն իւր զնս̃
թուչնոց. Օ ի գայլն կռունկք և սագք քա
ղէին զցանկըսն՝ և զսերմանսն. առաւօտուն
գնաց տեսանել զվաստակն. Իսկ տես զի ան
կեալք էին բազումք ՚ի սագից և ՚ի կռունկաց
յորոգայթսն. և սկսաւ մահակօք սպանա
նել զնս̃. Արագիլ մի գտաւ յակնատան. ա
ղէ լալով արագիլն առ հողագործն. մի
Ա.Յ մի սպանաներ զիս. զի ոչ եմ ես կռու
նկն և ոչ սագ. և ոչ զսերմն ուտեմ և ոչ
զցանկոյ՝ այլ բարեկամ եմ քեզ. և քաղեմ
զօձ ծի ժմունս յանդաստանաց քոց. Ասէ

 հողագործ

հողագործն. որովհետև գտայ զքեզ ընդ-
թշնամիսն իմ. ընդ դոսա մեռցիս և սպան-
գնա. Զրուցանէ. թէ որ բարեկամ լինի և
օգնական. և միաւորեալ ընդ չարագործսն
ընդ նս տանջելոց է 'ի հուրն անշէջ. ապա և
գրեալ է թէ զգողն և զգողակիցն զբողն
և զկաւատն, և զկախարդն միապէս տանջէ
Ա.Ծ. 'ի դժոխսն.

ՂԵ Այր մի եհատ զկեզու յորդուն դրացւոյ
'իւրոյ գաղտաբար. և յորժամ եղև եզն
գնաց առ Թագաւորն, և ասէ. Թէ իմ է
եզն 'ի տղայութէ. և եկեալ անուցիչ եզինն
մատն իրաւունք. Իսկ նա ասէ հորթուն ըն
կուն հատածէր զոր կորուսի. բայցեն ըզ
բեռան եզին, տեսին զնշանն. և էառ զեզն
և 'ի միւս օրն լծեաց և սկսաւ վարել. և
իրտան եզինքն. և նա անկաւ առաջի խո
փոյն և ցցոհեցաւ 'ի փոր նր, անցաւ թափ
ընդ թափ. և եզն էառ ցնա. և եկն 'ի դու-
ռըն տն իւրոյ. ընդ առաջ ելեն բազումք
և ասէին. գայ սիրամն և բերէ զհարեւրն.
Զրուցանէ. Թէ շատ արդար իրաւունք
առնէ Ա.Ծ. յառաջ քան զդատաստանն.
որ իմանան մարդիկք թէ կայ հատուցու
մըն տմ գործոց.

ՂԶ Այր մի աղքատ խարոլէր մի սակաւ յա
ճնապատին իւրում. և արծուիք մի յանկ
կարծակի եկն 'ի վերուստ՝ էառ զմիան և
վերացաւ. Իսկ աղքատն խեղաբարոյ էր
անկաւ 'ի վն մորենոյն ձայնեաց ասելով.

 Թէ

թէ մանուկ ես և ունիս կարողութիւն դու-
նիստ և կեր։ Նա ասեն մարդիկք՝ թէ տա-
րաւ արծուին զմին 'ի բռոյնն՝ և եդ. առա-
ջի ձագուց իւրոց, և ինքն գնաց. և կայր
կայծ մի փակած 'ի միսն. այրեաց զբոյնն և
զձագսն արծուոյն. Ցուցանէ։ Հատ ար-
դար իրաւունս առնէ Ա՛ծ. զի որ զրկէ ըզ-
մարդն յանմեղուց. նա զմեղքն հետ զրկա-
նացն 'ի յինքն առնու՝ որպ ասէ սողոմոն Ա՛յս
է որ այրէ զնա 'ի հուրն անշէջ. ըստ այնմ
թէ առնէ Տ՛ր իրաւունս նմ՛ զրկելոց։

Ժողովեցան թռչունքն և ընտրեցին զսի- ճե
րամարգն վն՛ գեղեցկութեն իւրոյ. և ա-
րարին իւրեանց թագաւոր։ Գայ աղաւնին
և ասէ. ով բարի թագաւոր՝ եթէ նեղեն
զմեզ արծուիքն՝ և դու զինչ առնես մեզ
զօգնութի։ Ցուցանէ, թէ թագաւորին,
ոչ միայն գեղեցկութի պիտոյ է. այլ քա-
ջութի և բազմահնար իմաստութիւն յամ
կողմանց։

Այր մեծատուն մի. և ունէր ժառանգ- ճզ
տան իւրոյ զքեռ որդին իւր. հիւանդա-
ցաւ, և կոչեաց զժառանգն զի խրատեսցէ
զնա. և նա եկեալ նստաւ՝ եած զգլուխն 'ի
ծոց իւր։ Ասէ ասէ մեծատունն. ով որդեակ
ջանա 'ի բարի. և մի հեշտանար 'ի սուտ
կեանքս յայս՝ զի անցաւորէ. անմտաց յի-
շեա զօրն հագին և զժամ մահուն. գ[illegible]
տանն մի՛ մոռանար. խորհեաց և անոխակա-
լեր. և զմեղս քո մի պահեր առ քեզ. Զմահ

րացու

րացու յասելն. ասէ ցնա, թէ որքեան լսե
ցեր զոր տուացի քեզ. և կամ 'ի միտ առեր.
և ասէ ցքեռ.ին՝ թէ զինչ հրամայեցեր.
Ապա դու լսէ՞ ոչ պատմեմ քեզ գործ մի
զարմանալի. զի ահա 'ի փոքու իմ կան երուկք
տասն և երկու, և ամէնն 'ի պորտս գայ և եր
թայ. և իջեալ միաբանեն 'ի ծածուկ մար
մնս. Իսկ ասէ քեռ.ին. թէ վայ քեզ ժա
ռանգ անպիտան՝ է հայք են ակորոյս. զի
ես քեզ զօրէնս Ա՛Յ քարոզեմ. իսկ դու
գերեալ պորտոյդ 'ի թիւ արկանես. յայսմ
հետէ եկցես դու 'ի ժառանգութի իմմէ
Ջուցանէ. Թէ այսպէս անմտացաք ամ
մարդիկք. և երաց թողաք զերատն Ա՛Յ.
և զազգամնալին գժոխոց. և թաղեցաք ըզ
միտս մեր. որ է գլուխ մեղաց՝ 'ի ծոցս մե
ղաւորաց՝ ազքատութբ թաղեմք զերակս
'ի պորտոյս մերոյ զշուռթի. զարբեցութի.
և զայլ մեղաց տեսակս. Իսկ զայն խորհեմք
անդադար՝ թէ ոչ զրկեմք. կամ ոչ աբ
բենամք՝ և այլ մեղս գործեմք. այս են
երանեք պորտոյս. այս հանէ զմեզ յԱ՛Յ
ժառանգութէն՝ և ողորմելն ւանէ.

ՂԹ Այս մի հաւատաւոր կայր 'ի քաղաք մի.
հպարտանայր 'ի միտս իւր 'ի դեւին զօ
րութէ. եկեալ 'ի հրապարակս քաղաքին
Ձայնէր և ասէր. Տեսէք ազգք և ազինք
ամ. զի Ա՛Յ միայն է յերկինս անպարտ և
ես, և ես յերկրի. և այլքդ խոտորեցայք
յԱ՛Յ. Իսկ անկաւ 'ի չնութի, երբե յղա

 ցա

ցաւ աղջիկն, եւ 'ի բարձրագոյն տեղ մի.
գոչեաց ասելով: թէ լսեցէք ազգ մարդ-
կան. զի Ա՟ծ միայն մնաց անմեղ եւ անարատ
զի ես 'ի պատուն վերջեցի, նայ պատառեցաւ
տարրոտս մինչեւ 'ի սոխնս. Ցուցանէ. Թէ
որ հպարտանայ նայ գէն այսպիսի գործէ
թէ տեսանես որ մարդ հպարտանայ 'ի վ͞ր
ընկերին, եւ խօսի հպարտութ͞բ. եւ զանձն իւր
մք համարի. յայն դու ասա զառակս զայս:

Ահա երկու սնդիկնոք երկաթային 'ի վա
ճառ. մինն իմացաւ որ չարակնութ͞բ
հայէր 'ի նա. վ͞ս սակաւ գանձուն զոր ու-
նէր. եւ հասին նք 'ի վայրաղնակ տեղի մի'
եւ նա երկն չէր. Իբրեւ 'ի քունեղն յարեաւ
գաղտ յընկերէն. եդ զինայտ 'ի տեղին իւր
ուր պառկեալ էր. եւ դդումն 'ի տեղւոջ
գլխոյն. եւ ծածկեաց կարպետով. եւ ինքն
զատ նստաւ. 'ի մէջ գիշերի յարեաւ ընկե
րըն' եւ եառ մեծ վէմ մի. եւ եհար 'ի վ͞ր
դդման գիտէր թէ գլուխն էր. եւ դդումն
կոտրեցաւ ճայթմամբ: Եւ ձայնեաց ըն
կերն' եւ ասէ. թէ ահա սնտիկնոս զհաւատ
քո 'ի դդումն փորձեցի. եւ ինքն փախեաւ
'ի նմանէ: Ցուցանէ. թէ յամ ժամ Ա՟ծ
օգնական է. բայց պատրաստ կենալն ա-
ղեկ է. զի Ա՟ծ զիմաստութի՟ն ետ 'ի սիրտ
մարդկան: Եւ դարձեալ ցուցանէ զմարդ
զոր փորձեալ ես 'ի սակաւ իրս. 'ի բազում ն-
'ի գործ մի սասակար եւ ննենգաւոր. դու ըղ
անձն քո մի վստահանայր 'ի նա:

Նմուա

ծա Եմուտ այր մի առ Թագաւորն՝ և ետ հա
րիւր դահեկան, և գնեաց զմիմ խեղճ՝
որք էին 'ի նմին գուսանին. զի նմա տացեն
զհարկն. և իբրև ել 'ի Թագաւորէն. ետես
զայր մի ձաղատ՝ մի ականի և քթատ՝ խուլ՝
և կարճ՝ ձեռնատ՝ ձուձանկ՝ և մի ոտն կա
ղամ: Դարձաւ առ Թագաւորն՝ և ասէ.
ով բարի Թագաւոր. զմիմ գուսանս խե
ղճ ասա գտի: Հրամայեաց Թագաւորն
բերել զնա. իբրև ետես զնա զարմացաւ.
ասէ փառք Ն.Ժ. Յուզանէ. Լ՝ւէ որ ունի
նեղութիւն 'ի հոգին, որ է մեղքն. նա գե
րեալ է զնա սատանայ՝ և իւրն հարկատու
արարեալ բարեաութե. Իսկ որ բազում մե
ղս ունի յանձն իւր. զոխակալութի. ըզ
հայհոյութի. զշնութի. զրկանք, և զար
բեցութի. և զայլ մեղս. այս ինքն, բազում
խեղութի 'ի հոգին և ոչ գիտէ առ Այն,և
ոչ կղզենոյ. նա հաստատուն ծառայ է սա
տանայի. և սատանիկ սիրելի քան զմեղաւորս
ծբ Առիւծն, գայլն, և աղուեսն եղեն եղ
բարք. ելեալ 'ի յորս գտին երիս ոչխա
րս. Ասէ 'ի ժամ ճաշուն ասէ առիւծն
ընդ գայլն. թէ բաժանեա ոչխարդ 'ի վը
մեր. կամէր փորձել զգայլն. Նա ասէ գայլն
իւոյդ.քեզ՝ և մաքիս ինձ՝ և գառնս աղուե
սուն. և առիւծն էզարկ թաթովն զկառա
փըն գայլուն. որ երկու աչքն կոկովեցաւ.
նա նստաւ 'ի մի նկ. Նա ասէ աղուեսուն
թէ բաժանեա զոչխարսդ 'ի վը մեր. ասէ

աղօթեմ · ով բարի Թագաւոր եւ յաղթող·
զոյս Ա͞Ծ է բաժանեալ· լոյծ քեզ Տէ͞ր·
եւ մաքիդ հրամենք · եւ գտանդ ընթերս· Ա͞Ծ
առիւծն · ով փերի աղօթեսուկ · ով ուսոյց
քեզ զարդար դատաստանդ՝ զոր արարեր ·
ասէ աղօթեսն՝ Թէ գայլուն ալուէն ու
սոյց ինձ, որ արտաքս կոկովեցաւ : Չիայս
նէ · Թէ բազում չարագործք խրատին, եւ
Թողուն զչարն · յորժամ Թագաւորք եւ իշ
խանք կախեն եւ խրատեն զգողսն · եւ զսպա
նօղսն · Այնպէս շատ մեղաւորք զղջանան
եւ երթան ապաշխարութ͞ե · յորժամ լսեն
մեծատունք պապակին ՚ի հուրն · եւ յիմար
կուսանքն լացին անշահ · եւ ՚ի հուրն անշէջ
տանջեցան :

Գայլն եգիտ զէշ մի գէր · կամեցաւ ու ԾԳ
տել զնա : Ասէ էշն ընդ գայլն՝ աղա
չեմ զքեզ մի՛ Ա͞Ծ · հանգոյս խոցս ՚ի յիմ
սրտէս՝ եւ ապա կեր զիս · զի Ա͞Ծ եմ ՚ի ձեռ
ուրաքո զիս : Վասնզի բեւեռ չար հասաւ
՚ի յոտս իմ՝ եւ տանջէ զիս՝ անյեծալ գայլն
յետեւ իշուն՝ զի հանցէ զբեւեռն · եւ յէշն
ամ զօրութ͞բն կից եհար՝ եւ եղարկ զբերանն
գայլուն · եւ կոտրեաց զկզակն · եւ ինքն փա
խեաւ : Գայլն նստեալ լայր՝ եւ արտասուէր
Թէ արժանի եմ ես այս չարիս՝ որ եկն իմ
անձինս վ͞ր · զի ես մսագործ էի · զիս բայ
տար ով արար : Հնացանէ · Թէ շատք լան
եւ ապաշաւեն որք ձեռն արկեն ՚ի գործ · եւ
յօրինեսու ինչ՝ զոր չեն ուսեալ · եւ չէ իւ
րեանց յարմար : Ա͞ԾԾ

ՃԺԴ Աղուէսն եառ կաքաւ մի՝ և կամէր ուտել
զնա. ասէ կաքաւն, օրհնեալ է Ած՝ որ
կոչեաց զիս որքայութեն. և զերծոյց զիս
'ի յայս չար ժամանակէս: Արդ դու աղուէ
ես գոհացիր զՏր՝ և ապա կեր զիս. քեզ
վարձք է. և աղուէսն կկզեցաւ՝ բացեալ
զբերանն հայեցաւ յերկինս՝ և ասէ. Գոհա
նամ զքէն Ած, որ պատրաստեցեր մեզ ըզ
անղան բարութն. կաքաւն զերծաւ 'ի բե
րանոյն, և թռեաւ, և ասէ կաքաւն՝ առաջ
ուտել պիտի և ապա գոհանալ զԱծ: Ցու
ցանէ: Մի՛ է զխոստացեալ իրքն մի համարիր
քեզ. զի շատք ասեն՝ և ոչ առնեն. մարդոյ
շնորհակալ մի լինիր. մինչև չառնուս զիրսն.
և թէ ջուր տան դու 'ի ժամն 'ի գոգդ առ:
ՃԺԵ Աղուէսն զչիտն 'ի բերան եառ՝ և կամէր
ուտել զնա: ասէ չիտն ընդ աղուէսուն
շատ աւաղ թէ ուտես զիս. զի ժամ է ինձ
որ ածէի մարգարիտ մի քան 'ի ջայլամու
ձու՝ որ է ահագին: Եթէ թողուս զիս ես
ածեմ զմարգարիտն, և լինի քեզ. և ապա
կեր զիս. երդնում, որ գամ 'ի կամս քո:
Իբրև եթող զնա թռեաւ, նստաւ 'ի բար
ձրագոյն ծառ մի: Ասէ աղուէսն: արա
զոր ասացեր, և եկ 'ի կամս իմ: Ասէ չիտն
ընդ աղուէսն. ապա քեզ նման անմիտ լի
նիմ թէ այլ գամ 'ի կամս քո: Ես դու
ընդէ՞ր հաւատացեր. թէ ես կարի սակաւ
մարմնովս այնչափ մեծ մարգարիտ կարէի ա
ծել քեզ: Արդ լուր տամ քեզ խրատ՝ որ

շատ օգուտ լինի քեզ. անգէտ բանից մի
հաւատար. ընդ խափուտ որսով մինչեր
'ի չնացող ծերէ. և հպարտ աղքատէ. և
'ի ստախօս թագաւորէ, և յառաջնորդէ
երաց փախիր. Ասէ աղուէսն. ահա որ
գառնեկոյց է կզեղ Ա՛ծ՝ կի ստեր ինձ։
Ասէ չիտն. սուտ կայ որ վարձք է ասել.
'ի մեղաց և 'ի մահուանէ և յորոգայթէ ա-
պրիլ կամ զմարդ փրկել. շատ վարձք տայ
նմա Ա՛ծ. Ասէ աղուէսն՝ թէ ընդեր է գը
րեալ մարգարէն դաւիթ. թէ կորուսանէ
Տ՟ր զամենեսին՝ որք խօսին սուտ. Ասէ չիտն
թէ ժամանակն գիտէ և պատճառն. քանզի
յորժամ սուտ խօսիս 'ի մեղաց և վշտաց փր
կես. և փրկես զմարդն. նա Ա՛ծ ուրախա
նայ. և թէ սուտ խօսիս, և զմարդ գայթագ
ղեցուցանես նա մեծ չար է. Ապա դաւիթ
խաղաց 'ի յափխթեր և չորեթափեցաւ. և
կարծիս եմ թէ մաղաս կաթեցայ՝ կամ դի
ւահար, և փրկեցաւ 'ի մահուանէ.

Երեց մի ասորի, իմաստուն և բարի և ծզ
այր մի հայ կրօնէին ընդ իրեար վէճ հա
րուցին ինչ. Ասէ այրն, թէ այս քարն 'ի քո
երեսդ. և 'ի քո երեսունն և երկու ատամունդ
և երեքն զարմացաւ՝ գնաց շուտ մի 'ի տունն
ասէ ընդ երիցկին իւր. թէ քանի են ա-
տամունքս իմ. Նա կինն թուեաց՝ և ասէ.
երեսունն և երկու են ստուգապէս. Նա
գայսասայն մարդն՝ և ասէ. ուստի գիտա
ցեր զթիւ ատամանց իմոց. կամ ով ասաց

 քեզ

՚քեզ. և նա ասէ, տէր, յիմ ատամանցս գի
տեմ զքոյդ՝ ասացի. Բայց այս յորժամ
կամենաս մարդոյ կարեկից լինել. թէ յիմս
մարմնոյս գիտեմ և զձերդ. Որդեակ իմ զի
հասարակաց է պատերազմ, սատանայի նա
խանձն միապէս կորուսանէ զմեզ՝ և տանի
՚ի դժոխս. և առնէ որդի գեհենին.

ՁԵ Առիւծն հիւանդացաւ՝ և ուղարկեաց
բժշկաց խնդիր. Թերևս արասցեն դեղ
ցաւոյն. Եւ եկեալ բժշկապետացն. և ա
սեն ընդ առիւծն. Թէ քո ցաւոյդ այլ
դեղ չկայ քան որ զիշուն ականջն կտրեն
և զախորտն հանեն, և տան որ ուտես, և ա
ղեկնաս. Ասէ առիւծն ընդ աղուէսն. ե
թէ կարես էշ մի գտանել՝ և բերել. Եւ
ասէ աղուէսն. խիստ շուտով կատարեմ
զհրամանս քո. Քանզի ունիմ ինձ եղբայր
էշ մի. և է խիստ աստիկ գէր. և է յայս
անուն հովիւս, և արածի. Եւ գնաց ա
ղուէսն առ շէն, և ասէ. ո՜ բարի և հեզ
էշ. այժմ գիտացիր, զի մեծ փառաց կա
միմ հասուցանել զքեզ. Քանզի առիւծն
որ է թագաւոր գազանաց հիւանդացեալ
է և մօտ ՚ի մահ է. և ուզէ որ տեսանէ ըզ
քեզ. և զթագաւորութիւն ՚ի քեզ տայ. Եւ
հաւատաց էշն խաբեողական բանիցն. և եկն
առ առիւծն. և ՚ի համբուրել զառիւծն.
առիւծն զբերանն եբաց՝ և կամէր խեղ
դել զէշն. և իշուն փրծեալ փախեաւ:
Եւ հասեալ աղուէսն իշուն՝ և ասէ. ո՜ ան

 միտ

միտ՝ ընդ էր փախեար. և ասէ եթէ ՚ի համ
բուրեալն կսկծեցոյց զիս. և ասէ աղուէսն.
եթէ այն ՚ի սաստիկ սիրոյն էր. Պ՚արձիր,
և մի փախչէր և եկն էջն առ առիւծն՝ և
աղուէսն կալեալ զփողք իշուն. Հանեալ
զսիրտ իշուն զականջն կտրեալ կերաւ.
Եւ ասէ թէ դեղէ՞ նայ լաւ է ինձ, քան
առիւծուն. Եւ գնաց աղուէսն առ բժշ
կապետսն, և առ առիւծն՝ և ասէ. եթէ ե՞
կէք զարմացէք, և հնարման իրք տեսէք.
զի այն էշն ոչ ականջ ունէր և ոչ սիրտ.
Եւ եկեալ տեսին և ասէ աղուէսն ցբժիշ
կսն. եթէ ընդ էր զարմանայք եթէ սիրտ
և ականջ չունի. թէ դա սիրտ և ականջ
էր ունեցեալ. զի երբ յառաջն առ առիւծն
եկն և զմանչոյն լսեալ էր. նայ կրկնանի չէր
դարձեալ. Եւ արդարացուցին զբանն ա
ղուէսուն. Այս այս մեզ՝ զի ականջ ունիմք՝ և
ոչ լսեմք զպատուիրանս Աստուծոյն. և սիրտ
ունիմք, և ոչ իմանամք զխաբէութիւն սատա
նայի. Եւ մարդ՝ որ զմեղսն թողու և այ
լուլի յայն մեղքն դառնայ. նա մեռանի ՚ի
ձեռն սատանայի՝ ոպ մեռաւ էշն ՚ի ձեռն
առիւծուն. առիւծն և աղուէսն են սատա
նայ. և էշն անդարձ մեղաւորն. որ ոչ դառ
նայ ՚ի մեղաց.

Մեկեալ բժշկապետ մի ՚ի քաղաք մի. Ձայ ՃԲ
նէր, և ասէր ընդ մարդիկք թէ խիստ
բժիշկ եմ. և ամ ցաւոց դեղ ունիմ. և զհի
ւանդն ողջ առնեմ. Եւ այր մի կամէր

 ծաղրա.

ծաղրանել զհայրեմն. և առեալ խոյու ա-
գիմի. և պահեաց զնա ընդ հանդերձովն.
և ասէ ընդ հայրեմն. ով իմաստուն բժիշկ
գայլն խածեալ է զիմ խոյուկն. կարես զիմ
խոյուն դեղ առնել՝ որ ողջանայ։ Իսկ ասէ
հայրեմն խիստ քաջ. գնա բեր գ. կան մի
որ տամ սև մլհամի և օծանես որ ողջանայ
և այլն զխոյու ագին եցոյց և ասէ. այսօր
կարես դեղ առնել. և նա ասէ ով այր այ-
դոր Ո՞վ կարէ դեղ առնել՝ որ սատակեալ է
ես զի որդ կարեմ խոյուն ագին. որ է նշան
խոյուն. զէշ առնել։ Այս մեզ՝ կի նշան է
մնացեալ ՚ի մեզ քրիստոնէութեն այս ի
շուն ագին. անուամբ միայն եմք քրիստո-
նեայք՝ և ոչ գործովք։ Ի՞նչ հաւատք ա-
ռանց գործոց մեռեալ են. և հաւատ ա-
ռանց գործոց դատարկ է։ մարմին առանց
հոգւոյ մեռեալ է նոյնպէս և հաւատ առանց
գործոց։

ՃԹ Այր ոմն գնաց ՚ի հողվորքն. և երէք
գանգ էառ մորդոյ. եդ ՚ի ականջն
և գնայր ընդ փողոցն ՚ի ներքս. և ձայնէր,
և ասէր. ով գնէ գանգ. Իսկ ծաղր առնէին
զնա. և ասէին թէ խև է. և տեսեալ զնա
վաճառական մի, և ասէ. բեր զգանգդ տե-
սանեմ. Իսկ առեալ վաճառականն. և հա-
նեալ զմախաթն և հատոյց ՚ի յականջն՝ և ոչ
եմուտ և ընկեց զնա. և առեալ ընդ ականջ
երկրորդին. և միւս ականջն թափանցեաց
անցաւ. և յերրորդին առեալ՝ և անցանելին ոչ

եղանէր յաճանջէն մախաթն։ Իսկ զերրորդ-
դանդն խիստ սիրեաց վաճառականն. և
զերկուսն արհամարհեաց։ Եւ ետ բազում
ոսկիս՝ և գնեաց զմէկ դանդն զայն, որ մա
խաթն կայր, և ոչ եղանէր. և բազում բը
ժշկութիւն առնէր դանդն 'ի հիւանդս և
յախտաժետս։ Իսկ մեկնեաց վաճառականն
և ասէ. եթէ այս որ մախաթս չունի. նա
այս նոքա են որք առմանելին Իմ բանքն
յիւրեանց անկանջն եկեղեցիս չէ մտեալ՝ և
ոչ բարիս գործեալ։ Այն որ Քրիստոսի
որ անկաւ ապառաժին, և 'ի չդոյէ հիւթոյ
չորացաւ. և այն որ ընդ մի ականջն մտաւ.
մախաթն. և ընդ մէկ այլ դեհն 'ի դուրս
ելաւ. նայ այս այն մարդիկքն են՝ որ ամե-
այլին բանն ընդ մէկ ականջն մտեալ է և
ընդ մէկ այլն ելեալ. որ անկաւ և հեղձաւ
և եղև անպտուղ. Իսկ այն որ մտաւ՝ և ոչ
ել. այն մարդիկքն են, որք ամեային բան-
քըն յիւրեանց լսելիքն են մտեալ և այլ
ոչ ելեալ. այն որ անկաւ յերկիր բարի,
և ետ զպտուղ և գործեաց զարգարութիւն.
երեսուն, վաթսուն, և հարիւր։ Ով և թե
պէտ և ձեռնեալք են նոքա. սոքա կենդա
նիք են. և փոխեալք 'ի մահուանէ 'ի կեան

նըս՝ և 'ի խաւարէ 'ի լոյս։

Ուխտ մի 'ի քար այր մի մտաւ և ասաց ԾԺ
թէ կենդանիք 'ի յինքն 'ի տես գան. և
զարջն դռնապան եդ 'ի դուռն քարայրին
գազանք և երեք որք մտանէին առ առիւ-

ծըն

ծըն որ սուտ հիւանդացեալ էր նա զամէնն
ուտէր. և այլ ոչ ելանէին. եկն խոզն. քան
զի բնութեն 'ի վայր հայեցող է. կանգնե
ցաւ 'ի գլուխն. և ոչ մտանէր. Եւ ասէ
գռնապանն, մուտ 'ի ներս. և ասէ ոչ մտա
նեմ, քանզի որ մտեալ են այլ չէ ելեալ.
աչա երեք հետն. Եւ եհար գռնապանն
զխոզն. և խոզն բարկացեալ զբաշն լարեաց
և եզարկ զայրն. և ընդ երկուս կէս արար
և մեռաւ. և ամօթալից արար. Յուցանէ
թէ քար այրն դժոխքն է. և աղուեսն
սատանայ է. և այրն իւր զօրքն է. Իսկ մե
ղաւոր որ նդարձ է մեռեալ և 'ի դժոխ
քըն է անկեալ այլ ոչ կարէ ազատել. Իսկ
խոզն որ դարձաւ և ոչ մտաւ. նա այն մե
ղաւորն է որ զմեղսն եթող՝ և դարձաւ՝ և
ոչ մտաւ 'ի դժոխսն. ով խոզն այն ոչ մը
տաւ 'ի քար այրն. Ապաշխարեաց մեղաւորն
և ելաց. և այլ ոչ գործեաց մեղս. և ամօթ
արար զսատանայ. ով արար խոզն զայրն.
ձժտ Այր մի հազար խոզ եած 'ի մի տեղի
և պարիսպ եած շուրջ. և իշխք կորեկ
և գարի բերէին, և բաշէին զխոզսն. Նա
իշխանքն 'ի բանէն երբ գային. և քուռակ
նին եւթ այլին մօտ 'ի խոզերն՝ թէ ուտեն
'ի կորնկէն. կամ 'ի գարւոյն. և պահապան
քըն ոչ թողուին. այլ 'ի կառափն հարկա
նէին. Եւ յորժամ իշխանքն գային՝ նա
քուռկին զան կատէին մորթոուն, և ասէ
ին. թէ խոզերուն անխնայ կուտան, թէ

կերէք․ և մեք սովամահ կուչինիմք։ Ապա
ասեն իշխանքն ընդ քուրմսն․ թէ համ
բերեցէք․ այն խոզերն որ կուտեն նապա
տի որ վճարեն զամէն՝ զինչ կերեալ էն։
Ապա անցին աւուրք ինչ․ և ահա եկն թա
գաւորն՝ Նստաւ 'ի վ̄ր պարսպին․ և հրամայ
եաց՝ որ զամէն խոզերն կապեն՝ և ընդ մէջ
կտրեն։ Ապա սկսան կապել և կտրել ընդ մէջ։
Ապա սկսան խոզքն բողոք հարկանել՝ և ճիչ
բառնալ․ և ճչէին աւաղել քան զայլ կեն
դանիս․ և ասեն քուրմնին ընդ իշխանին․
թէ այն ինչ ձայն է․ և ասեն՝ թէ կու վճա
րուին 'ի խոզերոյն զոր կերեալ են․ և տե
սեալ քուրմնոյն զաւանդման խոզերն՝ դողա
ին․ Ապա կանչեցին, և անկան յոտս իշոցն և
ասեն՝ թէ վն Ա̄յ տեսէք․ թէ դարձ հա
տինք ճղակմիջորս է կպեալ․ կամ կոքեկ հաստ
'ի կռնակիս․ և ասեն մայրերն ընդ քուրմ
նին․ թէ մի վախէք՝ ով կերեալ է նայ այն
վճարէ․ դուք մի հոգայք։ Հնուցանէ։ Ար
խոզքն մարմնաւէր մարդիկքն են, և փափ
կասէրք․ և անզեղջ և անդարձ մեղաւորքն
և իշխանքն․ և քուրմնին աղքատքն, Ապա
այն որ ծեծէին․ և ոչ տային թոյլ ուտելոյ
որ և մեղաւորն հարկանէ զաղքատն՝ և ոչ
տանէ զողորմութի․ և ընդ անձն ասէ թէ
կեր, և խմէ որ չհիւանդանաս։ Ապա թա
գաւոր Քս է որ եկաւոր դատաստանին
ասէ վն մեղաւորացն․ թէ կտրեցէք Ը մէջ՝ և
հանէք 'ի խաւարն արտաքին․ ուր լալ ալացն
է, և կրճել ատամանցն․ ք ճ 119 Ա

ՃԺԲ Սպիտակ հաւ մի 'ի թագաւորաց տունն և յորժամ մարդն հիւանդանայ. նա բերեն զհաւն մօտ 'ի հիւանդն. Եթէ ունիցի հիւանդն դարձ որ առողջանայ. նա հաւն քաղցրութբ հայի 'ի հիւանդն, և գիրկ արկանէ, և զհով հարութեւոմն. Ապա թէ մահու լինի հաւն խոլոր հայի, և դարձուցանէ զերեսն 'ի հիւանդէն, և փախչի. և այն հաւուն կարեն գիտել մարդիկք զմեռանիլն և զապրիլն. Յայտնէ. Հաւն Այ օրինակ է և հիւանդն մեղաւորքն. որպէս Ած հայի 'ի մեղաւորսն. որպ հայի հաւն 'ի հիւանդն, եթէ կամք ունի որ դառնայ և զղջանայ. նա Ած քաղցրութբ 'ի մեղաւորսն հայի. և գիրկ արկանէ, և համբուրէ. զի ոչ կամի զմահ մեղաւորին՝ այլ զդառնալն 'ի չար ճանապարհէն. Ապա թէ չունենայ կամք մեղաւորն դառնալ 'ի մեղաց. նա Ած դարձուցանէ զերեսն 'ի մեղաւորէն. Որպ ասէ մարգարէն, դարձուցից զերեսս իմ 'ի նոցանէ և ցուցից նց.

ՃԺԳ Այր ոմն մեծատուն ունէր բազում կաղապար ոսկի և արծաթ և տարեալ թաղեաց զնոքն 'ի գետին. Իսկ ծառայքն տեսին զտեղին ուր թաղեաց. և 'ի գիշերին գողա հանին, առին և փախեան. և իմացեալ այրն որ չկայր ոսկին և արծաթն. Իսկ սկսաւ լալ՝ փետել զմորուսն՝ և վայ տալ անձինն. և նեղասրտեցաւ՝ և կամէր ջրհորն անկանել և կախել. Իսկ տեսեալ այր մի իմաս

տուն

տուն, ասէ․ ընդէր խեղդիս։ Եւ ասէ
ծառայքն իմ զոսկին և զարծաթն իմ գողա
ցան, և փախեան։ Եւ ասէ իմաստութիւնն․ որ
չափ էր ոսկին․ և ասէ քար հայր․ և ցուցա
նէր թէ այս չափ էր՝ և այնչափ էր։ Եւ ա
ռեալ իմաստութիւնն զքարն և զայն թաղեաց
'ի տեղւոջն ուր ոսկին էր․ և ասէ իմաս
տութիւնն, առ այ ոսկին քո աստ․ քանզի անպէտ
էր քեզ որպէս զքարս զայս։ Եւ բանիւս
այսուիկ իմաստութիւնն մխիթարեաց զայրն․ և
թափեաց, որ ոչ խեղդեցաւ։ Ցուցանէ․
թէ մարդ որ զոսկին և զարծաթն սիրէ․
նայ զերդ զայն այրն է որ ոչ հոգւոյն եղև
և ոչ մարմնոյն։ Եւ փոխանակ շահոյն կա
մէր խեղդել․ և անձնասպան լինել․ զար
ծաթ սիրութիւն ասի արմատ է ամ չարեաց։

Ծառ մի 'ի հնդկաց աշխարհն․ և ունի ձմ
պտուղ գեղեցիկ և քաղցր։ և է տերև
լից․ և ունի շուք գեղեցիկ։ Եւ է խաւ
մանս նի իծ օձ բաղում․ եթէ օձն 'ի մարդ
կանէ որք 'ի ծառէն տակն գտանէ, չխայ
թէ․ ապա թէ 'ի զատ գտանէ 'ի ծառէն
խայթէ։ Ցուցանէ։ Ծառն Քս, և պտու
ղըն և շուքն պատուիրանն Այ․ և օձն սա
տանայ․ եթէ զոք գտանէ 'ի դուրս 'ի պա
տուիրանէն Այ․ նա խայթէ զնա օձն այնս

Եւ ահա ժողովեցան 'ի մի տեղ՝ տասն չա
ձառակայնք․ և գնացին ընդ ճանապարհ
մի․ և մաին յերկիր մի օտար՝ և յերկիրն այն
էր սով․ և իժ, և օձ․ և նեղութիւն․ և չա

ձառակայնքն

ճառականքն տարածուեցան։ Այլ անկա-
յետոյ նՏ հրեղէն պարիսպ. և ոչ կարէին
յետս դառնալ. և առեալ նեղ ճանապարհ
մի երկթայինն՝ Թերևս գտանիցեն զքաղաք՝
զի վաճառեսցեն. և գնացին ամ մի մեծաւ
աշխատանօք՝ և ոչ գտին զշէն. և լալով՝ և
ողբալով կոծէին զանձինս իւրեանց. Այլ
ահա բուսաւ նՏ Թև մի արծուոյ. և նք
քանացին, և զԹև մի այլ շինեցին։ Այլ
հինգն 'ի նոցունէ կորեան. և հինգն Թռեան
և վերացան. և տեսին գաւառ մի լուսեղէն
Այլ Թագաւոր քաղաքի առաքեաց առ նս
զօրականս՝ և ասէ. բարի եկիք՝ ահա քաղա
քըս առաջի ձեր. յոր տեղ կամիք դուք 'ի
հոն հանգիք։ Այլ համբուրեաց Թագաւո
րըն զվաճառականսն. և գովեաց՝ և ասէ.
վաշ է ձեզ՝ որ ընդ նեղ ճանապարհն ե-
կիք։ Այլ մտեալ 'ի քաղաքն գտին զվաճա
ռականսն՝ զորս 'ի բազում ժամանակս ցան
կային զի տեսանիցեն։ Այլ գտին զգանձս՝
և զդիպակս և զկումաշն՝ զոր կամէին գնել
և ուրախացան մեծաւ ուրախուԹբ։ Ցու-
ցանէ։ Օ ի տասն վաճառականքն ադամ է
և իւր ծնունդքն. և այն որ օտար երկիր՝
և յիժանոց. և 'ի սով՝ որ և արտաքսեցաք
յանմահական դրախտէն. և անկաք յայս աշ
խարհս՝ ուր կայ իժ և օձ. որ է սատանայ՝
և 'ի նեղուԹե կամք հոգւով և մարմնով.
Այլ այն որ Թև արծուի բուսաւ, այն հա
ւատն է. որ ԱԾ յերկնից յերկիր իջաւ՝ և

 հաւատա

հաւատս են մարդկան։ Իսկ այն որ ջանա
ցին և թէև մի ևս ինքեանք շինեցին այնք
նք են․ որք ջանացին, և բարի գործեցին
մէկ թէ և հաւատքն․ մէկ բարեգործութին
Իսկ այն հինգն որք կորեան․ այն նոքա են
որ մեղս գործեցին, և կորեան 'ի ձեռն սա
տանայի․ որք են դասք ձախակողմանցն․
որք կոչին յիմարք կուսանք․ Իսկ այնք որք
թուեան, նոքա են՝ որք լուացին, և սգացին․
զանձինս իւրեանց չարչարեցին վս արքայ
ութեն, որք են դասք աջակողմանցն․ որք
կոչին իմաստունք կուսանք։ Իսկ այն լու
սողէն դաւառն երկնից արքայութին է․
քաղաքն անդրանկաց վերինն եէմ․ Աստուա
ծորդն Ք՟Ս է և զօրականք հրեշտակքն․ որ
և Ք՟Ս թագաւոր հրեշտակս առաքէ յորժամ
մեռանի արդարն․ և դոլեն զարդարսն,
որք զերկրաւոր կեանս արհամարհեցին։
Իսկ համբուրէ Ք՟Ս զարդարսն և ասէ վաշ
է ձեզ․ ընդ որ նեղ ճանապարհն եկիք․
ոտ լինքն ասաց․ նեղ է ճանապարհն, և ան
ձուկ է դուռն, որ տանի 'ի կեանսն յաւիտե
նից․ և սակաւք են, որք գտանեն զնա։
Նեղ ճանապարհ զչարչարանսն ասէ․ և որ
նեղութենց համբերէ․ և այն որ գտանէ
քե հեզս՝ ծերանիս՝ եզգխայանս՝ և զակունս
որ է բարեգործութին, պահքն, սէրն,
համբերութին, և այլ բազում․ Իսկ այն,
զի գտին զվաճառականսն․ զորս 'ի բազում
ժամանակս ցանկային տեսանել․ որ և առ

դարքն

դարքն որ չափ էին յայս կենանքս, նա ցան
կային զի տեսանիցեն զմարգարէսն, և զա
ռաքեալսն, և զհայրապետսն. և զմարտիրո
սսն. որ և գտին զորդառն՝ զորս ցանկային
տեսանել։ Տասն վաճառականք. զտասն
կուսանսն ասէ. Եւ այն որ հինգն կորեան
այն զյիմար կուսանսն ասէ։ Եւ այն որ
հինգն ապրեցան, և թռեան. զիմաստուն
կուսանսն ասէ որք թռեան արդարութբ։

ճժզ Այր քաղաք մի. և կայր բազում ճանա
պարհ, որ երթայր 'ի քաղաքն յայն։ Նա
զում մարդիկ գնային. և մին մարդն որ
գիլեցաւ՝ և զսօլխրաց փոքերն կապէր. և
այլ ոչ հասաւ. և դուռն քաղաքին փակե
ցաւ՝ և ոչ կարաց մտանել։ Յուցանէ. Թէ
փոքր առաքինութի է և թէ մեծ տանի
զմարդն յարքայութին. ոպ զճանապարհն
այն, որ զմեծ և զփոքր տանէր 'ի քաղաքն։
Եւ որ ընդ աշխարհիս զբաղմանսն զբաղի
'ի մէջ մեղաց շաղախի. նա ոչ կարէ հասա
նել արդարոցն. և մտանել 'ի քաղաքն անգ
րանկաց. ոպ այլն այն, որ ընդ սօլխրոյն
եղև և ոչ եհաս ընկերացն. և ոչ մտաւ 'ի քա
ղաքն. քանզի փակեցաւ դուռն։ Այնպէս
փակի դուռն ողորմութն անողորմիցն, և
անդարձ մեղաւորացն յաւուրն դատաստա
ճժէ նին. ոպ փակեցաւ յիմար կուսանացն։

Մկներն ասացին ընդ իրեարս. թէ այդ
էր է որ մեք ոչ ուրեհ ունիմք և ոչ եղջ
իւր. և կատուն զմեզ դիւրաւ կալնու։ Եւ

մկունքն սրեցին փայտ, և կապեցին 'ի գլխ
նին․ որ թէ կատուն գայ նա մեք կռուինք
որ ոչ առնու զմեզ․ և ահա եկն կատուն,
և մկունքն փախեան, և ընդ ծակն 'ի ներս
մտին․ և այնք որք զփայտն եղջիւր էին կա
պել․ ոչ կարացին մտանել ընդ ծակն․ այլ
կատուն կալաւ և եկեր։ Ցուցանէ։ Նոյն
որ եղջիւր կապեաց, այն մարդիկքն են որք
պճնին և ծարուրվին․ և ամբարտակացուցա
նեն զերեսս․ և աշականին գեղեցիկ․ և այն
զոր Ած է ստեղծել ոչ հաւանին․ այլ իւ
րեանքն այլ գեղեցկանան․ և որոգայթէն 'ի
ձեռն սատանայի․ ոպ որոգայթեցաւ մու
կըն 'ի ձեռն կատուին․

Ձին յորժամ ելանէ 'ի ծակէն, և երթայ ձմ
ընդ որ և կամի․ նայ հինգ ծուռ առ
նու՝ հինգ տեղ ծուի ինքն՝ և ապա կարէ
գնալ։ Եւ յորժամ գայ 'ի ծակն դուռն
ըղորդի և ապա կարէ մտանել 'ի ծակն՝ յիւր
հանգստարանն։ Ցուցանէ։ Որ մարդն՝
հինգ զգայարանս ունիս։ աչքն․ ականջն․
քթրանն․ ձեռքն․ ոտքն․ նա մարդ յորժամ
գնայ 'ի մեղս զհինգ զգայարանսն ծռէ։
Աչքն չար հայի․ ականջքն չար լսէ․ քթ
րանովն չար խօսի․ ձեռօքն անօրէնութի
գործէ․ ոտօքն 'ի չար ճանապարհ գնայ։
Եւ յորժամ մարդն գայ եկեղեցւոյ դուռն
յաղօթել․ նա պարտ է զհինգ զգայարանսն
ըղորդել․ և 'ի չարէն կտրել․ և ապա յեկե
ղեցին մտանել և աղօթել․ որ է մայր մեր։

և հանգստարան․ և ապա Տ՟Ր ընդունելի լինի աղօթքն։ Որպէս օձն այն թէ չորրորդ զհինգ ծուռն, նա ոչ կարէ մտանել ՚ի ծակըն և ՚ի հանգստարանն․ Նոյնպէս մարդն թէ ոչ կարէ զհինգ զգայարանսն ՚ի չար սովորութենէն, նա ոչ մտանէ յարքայութիւն Տ՟Ն։ Զէ սպառ մարդոյն ախմիկ՝ որ յեկեղեցի Տ՟Ն մտանէ․

ձէլ Օձն երթայ ՚ի դուռ դաշտ․ և ՚ի կանաչ և ՚ի ծաղկանց մէջ․ և կանգնի ՚ի վերայ տանն, և իմանայ թէ հողմն յոր դիհաց գայ և դէմ հովուն կանգնի․ և հողմն զծաղկանց հոտն ընդ ինքն զորէնէ․ և պարարտանայ ՚ի հոտոյն։ Իսկ ծաղիկ մի կայ՝ յորժամ այն ծաղկին հոտն ընդ ինքն դիպի․ նա լուսատու մարգարիտ մի ՚ի գլուխն յօրինի․ և գիշերն ընդ որ երթայ օձն այն լոյս է իւրն․ և լուսատու է մարգարիտն զօձն․ և ցերեկն մութն։ Ցուցանէ․ Իսկ դաշտ կանաչ եկեղեցին Տ՟Ն է․ և ծաղիկն պատուէրանն Տ՟Ն է, առաքելական և մարգարեականն։ Իսկ այն մեծ ծաղիկն՝ որ գեղեցիկ է, և լուսատու մարգարիտ շնորհէ․ այն աւետարանն Ք՟Ի է․ և հողմն Հոգին Ս՟բ։ Եւ թէ ոք իմաստութբ երթայ յեկեղեցի Տ՟Ն․ և հաւատով մտիկ դնէ Տ՟Ն բանիցն նա Հոգին Ս՟բ անուշահոտութբ արբուցանէ զնոսա։ Իսկ եթէ աւետարանական բանին, հաւատով և սրտի մտօք ունկն ՚ի մտ․ նա լուսատու մարգարիտ լինի անդէն

և զհոգւո

և զհոգւոյն խաւարն, որ է մեղքն, հալա-
ծէ. և զաշխարհիս կեանքն որ է սուտ լոյս
մութն երևեցուցանէ.

Աղուէս մի ձմերուկ մի գողացաւ 'ի պարտի- ՃԻ
զէն, և կամէր կտրել: Խօսեցաւ ձմե-
րուկն և ասէ. մի կտրեր զիս. զի 'ի միջի
իմ խարազնի եղ կայ՝ կաց մինչ որ ածեմ և
ապա կտրէ: Նա հաւատաց այրն՝ և տարեալ
'ի տունն եդ 'ի պատուհանն. և եկաց անգ
մինչև պատլեցաւ՝ և պթխեցաւ՝ և ելաւ նե-
խութիւն արտաքս. և աղտեղեցաւ 'ի գերու-
թէ. Ցուցանէ. Որժամ մարդն ընկնի
պարտէ ասել զինքն թագաւորի որդի եմ,
կամ մեծատան. որ չսպանեն, այլ պահեն.
մի թէ գանգանձ տան եգնեն: Նա ծառայն
կամ մահով խալսի. կամ փախչի, և ազատի

Էր ծառ մի բարձր յոյժ. և տերևք նորա ՃԻԱ
մեղր կաթեցուցանէին. և այր մի նլեալ
'ի նմա լիզէր զտերևն. Նա Թռչունք երկու
հատանէին զծառն. և կայր առաջին ծա-
ռոյն գուբ մի սոսկալի, և աժդահի վիշապ
մի 'ի նմա. Նա այրն այն ոչ երկնչէր՝ և ոչ
դադարէր 'ի լիզելոյ զտերևն. Ցուցանէ
առակս: Նէ ծառն ժամանակս է. և մե-
ղըր 'ի նմա մեղքն է, և հեշտութի. զոր
գործեմք լիզելով: Նա երկու թռչունքն տիւն
է և գիշերն. որք հատանեն զժամանակս
մարդոյն: Նա գուբն գերեզմանն է. և վի-
շապն մահն է: Այս մեզ՝ զի հեշտացեալ
եմք յայսցանէ, որք կան առաջի մեր.

Էր այր

Ջիբ Այր մի՝ որ ունէր կին մի բարցօղ՝ և
անզգամ, և լեզուանի. որ հանապազ ան
հանգստեր՝ և տանջեր՝ զայրն իւր։ Իսկ յա
ւուր միում 'ի միտ եած զբանն սաղոմոնի
թէ լաւ է յանապատի բնակել քան ընդ
կնոջ անզգամի լեզուանւոյ և բարկացողի։
Իսկ ասէ 'ի կինն. այ կին տուր ինձ պարան
զի երթայց 'ի լեառն՝ և բերից անտառի փայտ
վառելոյ։ զայս ասաց և երթայր 'ի լեառն
զի անդ բնակի։ Իսկ կինն աղաղակեաց և
գործեաց. և այրն լալով գնաց 'ի լեառն։
Իսկ լորև գնաց 'ի շուրջ, եգիտանդ 'ի լեա
ռըն դաստարկ ջրհոր մի։ Իսկ ասէ 'ի միտս
իւր. երթայց, բերից զկինն իմ աստ՝ 'ի
ջրհորս իջուցից՝ և թողից աստ։ Իսկ գնաց
առ կինն, և ասաց. այ կին, ես քեզ բան
մի ասեմ, և դու զայն մարդոյ մի ասեր.
և ասէ կինն ինչ։ Իսկ նա ասէ, գնացի 'ի
լեառն՝ և գտի անդ դաստարկ ջրհոր մի. և
իջի անդ, և տեսի կանացի զարդ ոսկեղէն
և արծաթեղէն։ Մարջան՝ մտանի՝ խոլխա
լոյ վզնոց՝ ձրամպիտ և այլ զարդս կանացի
Իսկ ասէ կին ուրախութիւ, երթամք հա
նեմք զայն և բերեմք 'ի տունս՝ որ մարդ չի
մանայ՝ և ոչ տեսանէ։ Իսկ ելեալ գնացին
այրն և կինն 'ի բերան հորոյն։ և ասէ, դու
բռնէ զպարանն, զի դու ոչ գիտես զինչ
առնես։ Իսկ կինն ասէ, թէ ես իջանեմ։
Իսկ այրն կալաւ զպարանն, և իջոյց զկին
'ի հորն. և բերեալ մի սայլ քար եդ 'ի վերա

 հորոյ

հորոյ բերնին, և գնաց։ Ու կաց աւուրս բա
զում։ Ու ասէ երթայց, և տեսից զկին
իմ, թէ զինչ եղև. և յորժամ եկն ի ջրհո
րըն՝ ետես ի բերան հորոյն զդև մի՝ որ կայր
անդ. Ու ասէ դևն, ո՛վ մարդ՝ Ո՛. Յ Հա
մարաստի տար զայլըն ի յետ՝ որ ես եղա
նեմ. և քեզ շատ բարութիւն առնեմ. Ասաց
այրն զինչ։ ասէ դևն, կին մի եկն աստ՝ ան
կաւ ի ջրհորս. և անարգէր՝ և հայհոյէր
զայր մի. Ու ես ասացի, թէ քանի քաշանք
տաս. մէկ պահ դադար տուր. և նա եթող
զայր իւր՝ և վիճեցաւ ընդ իս. Ու փախու
ցեալ զիս ազատէ. և ասէ այրն, զինչ խոս
տանաս ինձ. և նա ասէ երթամ, և մտա
նեմ ի դուստր թագաւորին, որ քեզ տանս
Յայնժամ այրն այն երդումն եդ դիւին.
և ծերպեաց զայլըն և եղ դևն. Ու ասաց
դևն, յորժամ գաս և առնուս ըզդուստր
թագաւորին. ես երթամ, մտանեմ յայլ
թագաւորի դուստր. և դու անդ մի գար
թէ չէ յայնմանէ ելեալ ի քեզ մտանեմ։
Ու եղ դևն, և գնացեալ եմուտ ի դուստր
թագաւորին. և աղաղակէր, և ասէր ի բեր
րանոյ աղջկանն. թէ զիս այս ինչ մարդոյ
տուք որ ելանեմ։ Ու յորժամ տարան զայ
րըն զայն, և եղ դևն. և գնացեալ եմուտ
յայլ թագաւորի դուստր՝ լլկէր զնա չարա
չար. Ու թագաւորն լուաւ թէ փեսայ
թագաւորին բժշկութիւն առնէ, և զդևս
հալածէ. յուղարկեաց թագաւորին բա

 զում

զուամ կլայեթ և արմաղան. Թէ յուղարկէ զքո փեսայն՝ որ գայ իմ դուստրն բժշկէ. Յայնժամ աղաչեաց թագաւորն զփեսայն իւր թէ գնայ. և նա ելեալ գնաց. Եւ յոր ժամ գնաց առ թագաւորին դուստրն. Հարց դէն, ես քեզ ոչ ասացի թէ աստ մի գար. և դու ընդէր եկիր. Յայնժամ փեսայ թագաւորին ասէ. ես եկի զի քեզ խմաց արաքից. զի այն կինն ելեալ է 'ի հորոյն. և զքեզ կարի խիստ կուզէ. Ասէ թէ ուր է. Եւ նա ասէ թէ աստ եկեալ է 'ի դուրս դարպասին. Եւ ասէ դէն, Այդ սիրուն համար զնա 'ի դուռն արգելէ. մէկ պոռ՝ որ ես երթամ, 'ի վեր փախչիմ. և քեզ շատ բարութի առնեմ. Եւ այնպիսի բանիւ բժշկեաց զդուստր թագաւորին. և թագաւորն ետ նմա բազում գանձս և առեալ գնաց. Յուցանէ. առակս Մարդ հետ լեզուանի կնոջ՝ անզգամի, և բարկացողի ոչ ելանէ 'ի հուն. Սողոմոն հրամայէ. թէ լաւ է անապատի բնակել քան ընդ կնոջ անզգամի, լեզուանւոյ և բարկացողի.

ՃԻԳ Այր մի բարի. զատեալ էած չարեայ. և երեթային ճանապարհորդք և վաճառականք բազում յաշխարհէ յաշխարհ. և այս բարի այրս 'ի մէջ նց. Եւ գնացին 'ի տեղի մի՝ որ ասէին թէ, երեք աւուր ճանապարհըք այլ ջուր չկայ. Մէկ ջրհոր կայ. և անտի ընդ այն այլ երեք աւուր ճանապարհ այլ ջուր ոչ կայ. Եւ յայն ջրհորն ընա

կեալ կային երկու դեւք։ Եւ զինչ մարդ
որ անդ մտանէր ոչ ելանէր. և գնայ կա
րաւանն անդ. և ջուր զոր ունէին հատեալ
էր. Յայնժամ ասաց կարաւանն. ով առ
նու զիւր արծաթ գինն՝ և մտանէ 'ի ջրհորս
և ջուր տայ ամենեցուն։ Զի ով մտանէր
և ջուր տայր ամենեցուն. 'ի յետոյն որ զինքն
'ի վեր քարշէին. դեւն կտրէր զպարանն՝ և
զմարդն 'ի ջրհորն կորուսանէր։ Եւ ասէ
բարի մարդն, թէ ինձ տուք զարծաթ գինն,
որ մտանեմ 'ի հորն, և ջուր տամ ամենե
ցուն։ Եւ առեալ զարծաթ գինն, և եմուտ
'ի ջրհորն՝ և ետուր ջուր ամենեցուն հաւա
սար։ Եւ յորժամ զինքն կապեցին, դեւն
եհատ զպարանն. և տարեալ զմարդն 'ի մէ
ջաղայն որ կայր 'ի ջրհորն. և զի դեւն այն
էր այլակերպ և դժնիկ ահագէմ։ Եւ ասէ
'ի մարդն այն, թէ հաւանիս ինձ, և ասէ
մարդն այն, փառք Ա՜Յ որ զքեզ ստեղծեր
է, և յօրինեաց զայդ քո կերպարանդ. զայդ
լոյս երեսդ. զայդ ծովաչերդ. և սկսաւ
գովել զնմ տեղիք նէ մի ըստ միոջէ։ Եւ
էր անդ ժահահոտ գորտ մի. և ասէ դեւն
ընդ այրն, թէ գորտն ինչ ազգէ։ Եւ էր
գորտն այն յոյժ տգեղ։ և այրն սկսաւ
գովել զնա մի ըստ միոջէ զնմ տեղիս դոր
տոյն այնորինկ։ Եւ յայնժամ էլ դեւն և գոր
տըն մեծին յայլ ներսեն մաղաղայն. և փոխե
ցան յայլ կերպարան լուսափայլ. և եկին առ
այրն, և ասեն հիմի ինչ ենք. զի մինն 'ի կըր

ընձ կերպարանեալ էր. և միւսն յաղջիկն.
Եւ ասաց այրն այն, ես գիտէի դուք հանց
գեղեցիկք էք նմա ես այն որ համար զձեզ
յառաջ գովեցի. Եւ յայնժամ առեալ ըզ
նա դևն եմուտ 'ի ներքսի մաղաղայ. և եցոյց
նմա զմաղաղայն, յոր զմարդիկն սպանեալ
էր. և ասէ 'ի յայրն՝ սոքա ամենեքեան ինձ
ոչ հաւանեցան՝ վն այնորիկ սպանի. Եւ
դու ինձ հաւանեցար, առ քեզ որ չափ և
կարես գանձ և մարգարիտ. և տեսանէ, ոս
կի և արծաթ՝ և գնամ խաղաղութբ. զի
դևն ունէր մաղաղայն. Եւ ասէ այրն թէ
չեմ կարեր տանիլ զի հորս խոր է և ըն
կերք իմ գնացին. Յայնժամ առեալ դևն
զմաղեայ տոպրակ մի, և ելից զնա ոսկւով և
արծաթով՝ և ակամբք պատուականօք. և
առեալ զինքն և զտոպրակն գանձովն՝ և եդ
'ի հորուն բերանն, և ասաց գնալ. Եւ գը
նացեալ է հաս կարուանին. Եւ նոքա տե
սին, և զարմացան, թէ ոչ ազատեցաւ 'ի
դևէն. Ցուցանէ առակս. Զ՟արի, և խո
նարհ մարդոյն Ա՟ծ օգնական է. և դևն ոչ
կարէ չար առնել նմա. Զի ասէ սողոմոն
թէ արդարն յորսողաց փրծանի. և փոխանակ
նր մատնի ամբարիշտն, և ինքեանք անկցին.

ՃԽԴ Իմաստուն աւագ երէց մի կայր 'ի քաղաք
մի. կամեցաւ զորդին իւր քահանայ առ
նել. Եւ ժողովեցան բազում քահանայք
և եպիսկոպոսք. և յորժամ յօրհնել սկսան
զնոր ընծայն. յայնժամ 'ի տեսիլ տարան

զնոր ընծայն։ Ուր էր բարձր սանդուխ մի
և սանդխոյն գլուխն էր զարմանալի դար
պաս մի․ և էր անդ բազմեալ լուսափայլ
Թագաւոր մի․ և համարս առնէր քահենայից
Այլ բերին զծեր քահանայն 'ի սանդխատին
տան․ և բերին զինչ կերեալ էր 'ի ժողովր
դենէն․ և կայծեցին 'ի մի տեղ․ և բարձին
ծեր քահանային, թէ առ ել 'ի վեր՝ և
համար տուր Թագաւորին․ Այլ նա ոչ կա
րէր՝ զի բեռն ծանր էր և սանդուխն բարձր
և հրեշտակք հրեղէն մախաթով մեջին
զնա յետևանց․ և նա ոչ կարէր․ Յայնժամ
մինն 'ի լուսաւոր արանցն ասէ՝ թողէք բզ
ծերդ, կի զոր ինչ առեալ է որդւոյն է կեր
ցուցէր․ Այլ յայնժամ բերին զնոր ընծայն
և բարձին զբեռն նր̃ 'ի վր̃ նր̃․ և նա ոչ կա
րէր հանել 'ի վեր․ և զհամարն տալ։ Այլ
հրեշտակքն կարծ խիստ մեջին զնա յետ
ևանց․ և խիստ ցաւեցոյց զնոր ընծայն, և՛ի
ցաւուն զարթեաւ, և փախեաւ․ և ոչ եղև
քահանայ։ Յայնժամ ասաց եպիսկոպոսն
թէ քեզ զինչ պատահեցաւ՝ որ չլինիս քա
հանայ։ Պատմեաց նոր ընծայն՝ թէ այն որ ինձ
պատահեցաւ՝ թէ քեզ էր պատահեալ․ յա
ռաջ դուն պինտ փախչէիր յեպիսկոպոսու
թե․ Ցուցանէ առակս։ Թէ ով ուտէ
այն վճարէ․ և զինչ մարդ որ ուտէ և ոչ
վճարէ, ինքնին տալոց է համարն առաջի
Թագաւորին յորժամ գայցէ․

Այր իմաստուն ճարտարապետ մի․ և ուսու ճի

ցանկը

ցանէր զնմ՝ զիմաստութիւն իւր՝ զոր գիտէր աշակերտն։ Եւ երիս բանս ոչ ուսուցանէր․ վն այն զի կարի իմաստուն էր աշակերտն իւր․ եւ յորժամ ուսանէր այլ ոչ կանար 'ի մտին․ զի յոյժ սիրէր իմաստասէրն զաշակերտն վն խոնարհութեն։ Եւ ասէր նմա որդեակ, կաց առ իս մինչեւ վերջին աւուրն իմ․ եւ զայն երեք բան խրատն ուսուցանեմ քեզ՝ եւ գնա խաղաղութբ, եւ այլ ոչ ինչ պակասի քեզ։ Եւ նա եկաց առ նմա մինչեւ յօր մահուանն․ Եւ յորժամ հիւանդացաւ, եւ գիտաց զվախճանն իւր․ յայն ժամ ասաց ցաշակերտն իւր՝ եկ ասեմ․ երեք խրատն։ Եւ ասէ ցնա մէկ զքո աղէկ որդ վատե մի տար․ երկու յետնուց 'ի վեր ճանապարհ մի գնար․ երեք զինչ աչօքդ տեսանուս զայն մարդոյ մի ասեր։ Մեռաւ եւ թաղեցաւ գնա․ եւ ել գնաց 'ի քաղաք մի․ Եւ ետես անդ գեղեցիկ դուռն մի բարձր եւ յառաւօտն աւելեաց զդուռն, եւ ջուր ցանեաց, եւ գնաց․ երկու օրն զայն արար․ եւ երեք օրն աշխեցան, եւ ըմբռնեալ արան ըզնա առ գրան տէրն․ Եւ ասէ պարոնն․ ուստի ես, եւ նա զիրսն ասաց․ եւ ետես պարոնն զտղայն, զի կարի գեղեցիկ էր, եւ իմաստուն։ Եւ ասէ ցնա․ որդեակ՝ մեր թագաւորին որդի չունի․ եւ դու կամիս՝ եւ տարայց զքեզ՝ զի եղիցիս որդեգիր, եւ ժառանգ աթոռոյն։ Եւ ասէ, դու գիտես տէր իմ․ Եւ առեալ զնա առ թագաւորն տարաւ

եւ առ Թագուհին. եւ արարին իւրեանց յոր-
դի, եւ եղեւ որդի Թագաւորին։ Եւ յաւ-
ուր միում ել Թագաւորն յորս երէոց. եւ
ունէր Թագաւորն զմատանի մի, որ յաղթ-
ութե̃ն տլեալ 'ի վ̃ր ականն գրեալ էր. եւ
զայն մոռացեալ Թագաւորն 'ի ներքև բար-
ձին. Ասաց յորդեգրին իւր. թէ 'ի ներ-
քև բարձին մոռացայ զմատանին. գնա եւ
բեր զմատանին յաղթութե̃ն։ Եւ նա ել
յերիվար, եւ գնաց զմատանին առնուլ. եւ
տեսեալ զմէկ նայիւն յանկողին Թագաւորին
եւ նա էառ զմատանին, եւ գնաց. եւ ոչ ու-
մեք յայտնեաց զբանն։ Յայնժամ խոր-
հուրդ արարին նայիւն եւ Թագուհին. զի
յորժամ գայցէ Թագաւորն սպանանել
տան զորդի Թագաւորին. Եւ 'ի գալ Թա-
գաւորին գնաց Թագուհին ընդ առաջ եւ
զուր մատնեաց զանմեղ մանուկն. Թէ յոր-
ժամ եկն 'ի գիշերի տանել զմատանին եւ
դատապարտեաց զիս. ո̃չ կինն պետառրէն
զյոսէփ. եւ Թագաւորն յամաչելոյն ոչ սպանէ
զմանուկն. Այլ ուղարկեաց զնա այլում
Թագաւորի որ ընդ իշխանութե̃ էր եղեա-
քուրն. եւ գրեաց առ նա գիր այսպէս. Թէ
յորժամ գայ թղթիս բերողն առ ձեզ.
զգլուխն կտրեցէք, եւ յիս ուղարկեցէք.
Եւ մատնահարեցին զթուղթն արքունա-
կան մատանեաւն. եւ ետուն յորդեգիր Թա-
գաւորին. եւ առեալ գնաց։ Եւ գրեալ
կայր 'ի մէջ թղթին. եթէ առէ, որդ ի̃մ

Թագաւորին, կամ նայիպն, կամ հաւատա-
րըն իմ, մի լսէք նմ՝ հատէք զգլուխն։ Ու
առեալ զԹուղթն գնաց. և յորժամ յե-
տինքն մօտ եղև 'ի գեւղ մի. յիշեաց զբանն
իմաստասիրին թէ յետնուց 'ի ճանապարհ
մի գնար. յայժամ ղտապլղայն էզարն՝ և
եղ այն նայիպն զոր ետես յանկողին Թագա-
ւորին. եկն առաջ և առեալ տարաւ 'ի տուն
իւր, և ասաց. հանգիր, կեր, արբ և ու-
րախ լեր. և տուքն. և քեզ խաբար բերեմ-
և նա ետ զԹուղթն. և առեալ գնացի։ Ու-
հատին զնի գլուխն, յորժամ կարդացին
զԹուղթն. և ետուն յայլ ումն մարդ՝ որ ու-
ներ, և բերեք 'ի գեւղն. և զայն եառ որ
դի Թագաւորին տարեալ ետ 'ի հայրնի։ Ու-
տեսեալ զայն զարմացաւ Թագաւորն. և
գիտաց զբանն՝ որ յԱ.Յ էր յաջողեալ։ Ու-
ասէ որդեակ զինչ գործեալ է. քո. զի քեզ
էր որոգայթս պատրաստեալ. 'ի քո որո-
գայթն նա անկաւ։ Ու- ասաց՝ Թէ դաւիթ-
ասէ. Թաքուցին ինձ զորոգայթ. և ան
կան ինքեանք 'ի նոյն. Ցուցանէ առակս.
Թէ մարդ մարդոյ չար առնէ. և յորժամ
որոգայթ ձգէ և որսայ. նա ինքն պիտի
անկանի յորոգայթն. և չար մարդն պիտի
գայ չարի. ոչ ասէ դաւիթ. Փորեցին
առաջի իմ խորխորատ՝ և անկան ինքեանք
'ի նոյն. Ու- ասէ, բարի արա, և չարշէ
մնար. Ու ասէ սողոմոն. Թէ արդարն յոր
սողաց փրծանի. և փոխանակ նր մտանի ամ-

զարիշան

քարիշտն. Եւ թէ որ մարդոյ ամօթն ծած-
կէ. նա Ք.Ծ իւրն պիտի ծածկէ ով որդի
թագաւորին. բազում բարութն տէր ա-
րար Ք.Ծ. Եւ հրամայէ աւետարանն մի
դատէք, և ոչ դատիցէք. մի պատժէք, և
ոչ պատժիցէք. և այլն.

Եր պատանի մի աղօթարար՝ որ զամ աղօ-
թըս իւր տէնին կատարէր. և այլ բա-
զում աղօթս աւանձին կատարէր, և մատու-
ցանէր Ք.Ծ. Եւ սատանայ կամեցաւ զմա-
նուկն զայն ՚ի փորձանս ձգել. և յարոյց ըզ-
կախարդ մի, որ ասաց ՚ի պատանին, թէ
եկ ՚ի տուն իմ և զոր ինչ խնդրես յինէն,
ասաց քեզ. Եւ նա գնաց անմեղութե ըզ-
հետ կախարդին. Եւ կախարդն տարեալ
զնա ՚ի տուն իւր՝ և փակեաց զդուռն իւր.
և եմոյծ զնա այլ ներքագոյն տուն. և ա-
սաց ցպատանին՝ դու կացիր աստ՝ մինչև
ես եկից՝ և նա եկաց անդ. Եւ կախարդն
ելեալ գնաց և յուշացաւ մինչև ցերեկոյ.
իսկ պատանին աղօթելոյ ոչ դադարէր.
Եւ յորժամ եկն կախարդն, և գիշերն ամե
խաղաղեալ էր. և եբեր երկու ձի. և ասաց
՚ի մէկն դու հեծիր. և ՚ի մէկն ես. հեծան
և գնացին. և պատանին ոչ գիտէր թէ ուր
տանէր զինքն. Եւ գնացին անհուն դաշտ
մի. և դաշտն լի էր ևթէ օպացուցք. Եւ
կայր ՚ի մէջ դաշտին սեաւ բլուր մի, և ՚ի
վերայ սեաւ բլրին չարատախ մի՝ ՚ի սեաւ չա-
տախին կայր սեաւ թախտ մի. և ՚ի վերայ

սեաւ Թախտին կայր սեաւ Թագաւոր մի
բազմեալ։ Եւ գնաց կախարդն առ սեաւ
Թագաւորն. և ասաց՝ այն սեաւ Թագաւորն
ցկախարդն. Եւ իմ չարագործ մշակ՝ այ
սօր ինչ ես արարեալ՝ և կամ ինչ ես վաս
տակեալ։ Եւ ասէ կախարդն. Թէ զայս
պատանիս բերի՝ որ երկիրպագանէ քեզ։
Եւ Թագաւորն ասաց ընդ պատանին. ո՜վ
պատանի. Թէ երկրպագես ինձ, զքեզ հա
զարապետ կարգեմ զօրաց իմոց։ Յայնժամ
աղօթքն ՚ի միտն անկաւ՝ զի մօտէր առաւօ
տըն։ Յայնժամ ասաց պատանին, Թէ ես
սովորեմ այսմ ժամու երկրպագանել Ք՜ի
որ խաչեցաւ վ՜ն մեր՝ և ազատեաց զհօգիս
մեր ՚ի դժոխոց՝ և ՚ի ձեռաց սատանայի։ Եւ
անկեալ երկիրպագ ընդ արևելս՝ և օրհ
նեաց զԱ՜ծ։ Յայնժամ եղև ձայթ մունք,
որոտմունք ահագինք. և պատանին յուշա
Թափալ անդ. և յորժամ յուշաբերեալ՝ ել
՚ի վէր՝ և զոչ ըզ ետես բայց զինքն ՚ի մէջ
անհուն դաշտին. և հրեշտակն եցոյց զճա
նապարհն՝ և գնաց ՚ի շէնն. և պատմեաց զե
ղեալ գործսն։ Յայնժամ լուեալ Թագա
ւորն. և տարաւ զպատանին առ ինքն՝ և ասէ
Ո՜վ բարի պատանի, ես յերուսաղէմ պիտի
գնամ, եկ տանիմ զքեզ ընդ իս՝ որ երկիր
պագանես Ք՜ի, և նոր գերեզմանին. և ամե
նօրհնական տեղեացն Ք՜ի Յ՜ի մերոյ։
Եւ գնացեալ Թագաւորն եառ զպատա
նին ՚ի հետ. և յորժամ երկիրպագեաց Ք՜ի

և նոր

և մեր տնօրինականացն․ և յորժամ գնացին եր
կրպագանել ինքն և Թագաւորն․ Քի
պատկերն խօսեցաւ, և ասաց․ ասաց․ ով պա
տանի 'ի միւս անգամ գալստեան իմոյ քեզ
բիւր հազարաց Տր առնեմ․ փոխանակ այ
նորիկ՝ որ առաջի զօրացն դիւաց ինձ եր
կրպագեցեր անահ․ և զիս Քս դաւանե
ցեր և հաւատացեր․ Ուսցանէ առակս․ Թէ
Քս զաղօթաւորն յամ չարեաց փրկէ և յամ
փորձանաց դիւաց․ և յայն կեանքն փոխա
րէր հատուցանէ․ Ոպ հրամայէ ուխտա
ւորն Քի․ Թէ ընդ միոյ երեսուն․ և
ընդ միոյ վաթսուն․ և ընդ միոյ հարիւր․
որ ունիցի ականջս լսելոյ․ լուիցէ․

Աղուէսն և արծուին եղեն եղբարք․ և ՃԺԵ
միաբանութիւն արարին, և զձագունն և գա
շինս եդին․ որ զորս 'ի մի տեղ բերեին և
ուտեին․ Եւ յորժամ աղուէսն որսայր՝ զբ
նայր արծուին և 'ի միջի տեղ ուտեին․ Եւ
յորժամ որսայր արծուին տանայր զորսն,
և երթայր նստէր 'ի բարձր վէմս․ և աղու
էսն ոչ կարէր ելանել անդ․ Եւ գիտաց
աղուէսն զնենգութիւն արծուոյն․ և ասէ
ով եղբայր, նենգաւոր և ագահ երեխս, և
աւազակ․ Ուսցանէ առակս․ Թէ մարդ
հետ ընկերոջ ծուռ լինի․ նման է գողոց և
աւազակաց․ և յուդայի․ և մարդասպանի․

Այր մի ցանեաց եր յընկզի ծառի տակն ՃԺԶ
պարտեզ մի ձմերուկ՝ և 'ի ժամ պտղոյն
եկն ետես ձմերուկն մեծացեալ․ և հայեցաւ
'ի ծառն

'ի ծառն՝ ետես զընկուզն մանրագոյն. և
ասաց. Տր Ած, զամ զորինչ ստեղծեր՝ 'ի
կարգի է և նմանաւոր. բայց այս երկու պը
տուղս անգէտ է և աննման։ Եւ այրն
պառկեալ կայր 'ի ծառին տակն՝ և վեր
հայէր. և հրամանաւն Այ ոստոտաւ ընկուզ
մի 'ի ծառէն. և կարի խիստ դիպաւ 'ի ճա
կատն, և պատառեցաւ՝ և ել արիւն։ Եւ
այրն ելեալ աղաղակէր առ Ած, և ասէր.
Տր Ած, զամ զոր ինչ ստեղծեր 'ի կարգի
է և նմանաւոր. և ով ոք քոյ ստեղծուածոյն
բան ասէ. Նա ճակատն քան զիմս պիտի լի
նի. և թէ ձմերուկեր ընկուզն՝ զիս պիտի
սպանաներ. Ուի այրն ասաց. թէ ձմերու
կըն պիտէր զընկուզի տեղն. և ընկուզն 'ի
ձմերուկի թուփն։ Ջնոյնանէ առակս Թէ
ամ մարդ ասէ՝ զամ զոր արար Ած բարի է
և ամենեքին նմանաւոր. և մարդն ոչ պիտի որ
Այ ստեղծուածոյն բան ասէ և ոչ հաւանի
և ոչ ասէ, խոստան է գէշ. վայ ինձ վայ.
ՃԺԹ Այր մի կէր ժամանակն 'ի մեղուէր. և
այգի այգի շրջէր լցեալ. և բնաւ ոչ
հիւանդացաւ։ Եւ յաւուր միում գնաց
ննջեաց ընդ հովանեաւ եկեղեցւոյ միոյ և
եկն 'ի զղջումն՝ և ելեալ սկսաւ եկեղեցի շի
նել։ Եւ յորժամ կատարեաց զեկեղեցին,
հիւանդացաւ զցաւ մահուն. և ասաց այրն
Տր Ած, այս քանի ժամանակէ 'ի մէջ մե
ղաց էի, և 'ի մէջ չարեաց՝ և ոչ հիւանդա
ցայ. և յորժամ զեկեղեցի շինեցի՝ հիւանդա

ցայ՝ և մեռանիմ. մի թէ եկեղեցի շինելն անընդունելի է. Եւ ՚ի նոյն ժամն երևեալ պահապան հրեշտակն ասաց. թէ մի հակառակ լինիր. Ա՟Ծ քեզ ողորմեցաւ. և քո զեկեղեցի շինելն քան զա՟մ գործ լաւ համարեցաւ. Յուցանէ առակս. Ով զղջանայ, և ՚ի մեղաց դառնայ. Ա՟Ծ զմեղսն նո՟ ոչ յիշէ. և Ա՟Ծ կամի. որ մարդն բարի գործէ և ապա մեռանի. զի իւրն արժանի լինի. զի Ա՟Ծ ողորմած է.

Եկեղեցին պարծեցաւ ՚ի սիրտ իւր և ասաց ՃԼ
թէ եմ տաճար և տուն Ա՟Յ. Առ յիս գան քահանայք և ժողովուրդք, և աղօթեն և մատուցանեն զպատարագ՝ և հաշտի Ա՟Ծ ընդ աշխարհին՝ և մեղաց թողութիւն լինի. Հայնժամ գայ ջաղացն, և ասէ ցեկեղեցին թէ զինչ ասես ճշմարիտ և արդար է. բայց դու զիմ երախտիքն մի մոռանար. որ գիշեր և ցերեկ աշխատիմ, և դատիմ, որ ուտեն քահանայք և ժողովուրդք՝ և ապա գան առ քեզ աղօթեն, և երկիր պագանեն Ա՟Յ. Յուցանէ առակս. Թէ կան աշխարհի մարդիկք, որք հանապազ դատին, և աշխատին ոպ՟ մեղու. թագաւորք, և իշխանք, և քահանայք, և ժողովուրդք, և ապա մարդիկք ուտեն զվաստակս, և ապա երթան յեկեղեցին, և յիշեն Ա՟Ծ, և օրհնեն։

Եշն և Ձին խօսեցան ընդ միմեանս. և ա ՃԼԱ
սաց Ձին ընդ եշն. թէ դու ով ես. և կամ զինչ պէտք ես. Ես ձի եմ՝ որ թագա

ւորք

ւորք՝ և իշխանք՝ և պարոնայք կազմեն զիս ոսկի զարդուով՝ և բազմին 'ի վ͞ր իմ։ Ես ասաց եզն թէ ամէն աշխարհի պարծանք ես եմ՞ որ վաստակիմ, և չարչարիմ. և խանձիմ. և ապա դու և թագաւորդ և ա͞մ ժողովուրդն ուտէք զվաստակն իմ։ եթէ իմ վաստակն ոչ լինի. դու և քո թագաւորն մէկ հետ մեռանիք. և դու երախտամոռացէր լինիս։ Ցուցանէ առակս. Թէ մարդ կայ՝ որ աշխատի քան զեզն. և կայ մարդ որ հանապազ ձի հեծնու, աւերածէ աշխարհի. և թէ աշխատաւորն ոչ աշխատի ո͞պ եզն. նա մեռանի ինքն և հեծնողն.

ՃԼԲ Նապաւն մի բեռնակիր բարձեալ ունէր յինքն մէկ հակն մահադեղ. և մէկն սուսեր սպանման. և գնացեալ դէմ էառ 'ի նեղ տեղաց մի 'ի ճանապարհին, և ո՛չ կարէր անցանել։ Եւ յորժամ նեղաց զինքն 'ի մէկ դիհէն սուսերն խոցեցան՝ և մէկ դիհէն մահադեղն հեղաւ՝ և սպան զնա։ Ցուցանէ առակս։ Թէ բեռնակիր մարդս. որ պիտի բարին բառնայ հանապազ 'ի յողն իւր. և մարդն յիմարեալէ 'ի ձեռն սատանայի. և փոխանակ բարւոյն մեղք բարձեալ 'ի յողն իւր՝ ո͞պ սուր և մահադեղ նմա։

ՃԼԳ Կըղուրդն բնութի ունի՝ որ հանապազ ըզբոյնն ոչ գտանէ և զգետնի հողն 'ի վ͞ր տայ՝ և 'ի մէկ տեղ ոչ դադարի։ Ասեն թէ ինքն իւր հօտոյն տեղեաց 'ի տեղի փոխի. զի գիտէ թէ հօտն 'ի տեղեայն է ասա և

անդ

անդ հողն 'ի վեր տայ. և գեշ հոտն յինքն
է. Ցուցանէ առակս. Թէ կան մարդիկք
յաշխարհի՝ որ միշտ և հանապազ տեղեաց
'ի տեղի փոխին՝ զի անհանգիստ են. և գի
շահոտ յանհանգստութենն. Կարծեալ ցու
ցանէ. որ բնութեն բարի է գործքն չար
մարդոյ. Նմա անդէպ թուի և ասէ զնա
մահու չափ՝ և անհանգիստ պահէ իւր ըղ
ձարն ոչ խայտ առակի.

Կենդանի մի կայ 'ի ծովն խոտ անոխա ճլզ
կալ և անմիտս. և խոտ արածի՝ և մէջ եղ
ջիւր կայ 'ի ճակատն. և ծայրն 'ի վայր է.
և խաչանման եղջերովն երթայ զծովն խառ
նէ և ջուրն քաղցրանայ. և ըմպէ ինքն, և
զինչ՝ որ անդ կենդանիք նմա հային, որ եր
թայ 'ի ծովն և խառնէ զջուրն՝ զի ինքեանք
ըմպեսցեն. Ցուցանէ առակս. Թէ տէր մարդ
ջարութի ոչ ունի յԱյ՝ ոմն այն կենդա
նին. և բարի մարդիկք վարդապետք, և ճգ
նաւորք. և ընտրեալք մարդիկք են, որք
ջուանին զչարութի. և նք կարօղեն. զդառն
քաղցրացուցանել՝ զչարն 'ի բարի դարձու
ցանել:

Շուն բնութի և առհմամն է. որ 'ի դժո ճլէ
ւարին տեղ ընկնի ձամ շաղախորի. այլայն
տեղովն չի գնար՝ 'ի մէջ կենդանեաց և ա
նասնոցն քան զէշն յիմար ոչ կայ. և որպէս
էշուն յիմար ասէ. և մարդ մարդոյ ասէ
քան զէշ յիմարես. Ցուցանէ առակս.
Զմարդն որ փորձեալ ես եւ մէկ հետանա

այն է զոր տեսանալես. և մարդն 'ի վերայ իւր
բանին հարկաւոր պիտի կենայ. և զայն բանն
որ փորձեալ է մէկ հետ նա այլ անձն ոչ
առնու. և թէ առնու նա, քան պէշինլիմօր
է և այլ անգետ է.

ՃԼԴ Էր այր մի' և ունէր կին մի անզգամ. որ
մի լումա յիմաստնոց' թէ աղէկութեն ա-
րա 'ի ծովն ձգէ' և վաստի մի ճնար. և այն
սովորութի և սահմանք արար իւր. որ ամէն
օր մէկ հաց տանէր և ձգէր 'ի ծովն. և մէկ
ծովային գայլ և առնոյր զհացն' և տանէր
թագաւորին. զայս աւուր միում ասաց ծո-
վայինաց թագաւորն. թէ զայն մարդն բե-
րէք' որ զհացն 'ի ծովն արկանէ. որ ես զիւր
աղէկն առնեմ. և այն ծովային զհացն տա-
նէր թագաւորին. եկն յայն տեղին որ զհա-
ցըն 'ի ծովն ձգէր. Եւ յորժամ էարկ 'ի
ծովն' ձայնեաց թէ մի գնար. Մ՛էր թա-
գաւորն ասաց թէ յիս բերէք զայն մարդն
որ զիւրն աղէկ առնեմ, և ես այն եմ որ ա-
մէն օր զհացն թագաւորին տանիմ, որ ուտէ
Եւ խրատեաց զմարդն, թէ ինչ որ տայ
քեզ' մի առնուր. և ասա՛, մէկ հեղ բեր որ
լեզուն իմ 'ի բերան քո հասուցանեմ. Եւ ան-
ցոյց գբօղ յերեսս մարդոյն. և առեալ գնաց
առ թագաւորն. Եւ թագաւորն ասաց'
ով մարդ' ուզէ զինչ կուզես' տամ քեզ. և
նա ասաց' թէ բեր լեզուս 'ի բերանդ քո հա-
սուցանեմ. Եւ իբրև հասոյց զլեզուն 'ի բե-
րանն յայնժամ ուսաւ ամ կենդանեաց լե-

զու

զուա. գաղանաց, և թռչնոց։ Իսկ յորժամ
ել 'ի ծովէն, և գնաց պառկեցաւ 'ի վիմին
տակն։ Իսկ եկեալ թռչուն մի նստաւ 'ի
վ̄ր վիմին. և ասէր, թէ այս մարդս ոչ գի
տէ զինչ կայ թաղած 'ի վիմին տակն. Իսկ
ասացն մա ծովային թագաւորն. թէ բանդ-
մարդոյ մի ասէր. թէ ասես չես ապրիր. և
զոր լուաւ 'ի թռչնոյն՝ ել և եհան 'ի վիմի
տակէն. և տարաւ 'ի տուն իւր։ Իսկ կինն
խոշտանկեաց զայրն իւր, թէ այս ուստի է
ևնա երկնչէր 'ի մեռանելոյ՝ և ոչ ասէր։
Իսկ յորժամ կարի ստիպեաց անգամ կինն
այն զայրն իւր թէ ասա. Յայնժամ խոս
տովանեցաւ մարդն, և հաղորդեցաւ. զնե
երբ ասէր մեռանէր։ Յայն գիշերն խօրօ
զըն երեք անգամ ծափ եզարկ՝ խօսեցաւ։
Իսկ շունն հաչեաց, և ասաց. թէ ուրախու
թ̄ե ծափտաս՝ և խօսիս. վաղն պիտի մեր
տէրն մեռանի. և մեք անտէր մնամք։ Այս
խօսօղն ասաց՝ թէ ես ինչ անեմ թէ մե
ռանի՝ ես քառասուն կին ունիմ, և իմ հուք
մըն պահէ զիմ։ Իսկ շունն ասաց թէ խնտ
անգամ չարէ ասաց խօրօզն՝ թէ այդ բանդ-
հեշտ է. երբ լուսանայ, թող երթայ 'ի լեա
ռըն և կտրէ զքառասուն կաղնի ջաղոտ։ Իսկ
ասէ ցկինն իւր՝ թէ ասեմ զպատճառն.
և կինն յանձն էառ. և յորժամ զքառասուն
կաղնի ջաղոտ մանրեմ 'ի վ̄ր ք̄ո այդ գիտեն
աս զպատճառն. և յորժամ կարի զօրու թ̄է
եհար զկինն մէկ անգամ. ասաց կին թէ

ինձ

ինձ ոչ գիտեմ պատճառն այն։ Իսկ այրն ա-
սաց՝ խաղաղեաց՝ որ ուսուցանեմ քեզ. և
կինն երդումն եառ յանձն թէ այլ ոչ հար-
ցանէ զպատճառն թէ ուստի է. Ցուցանէ
զառակս։ Թէ շատ մարդ կայ՝ որ զխորհ-
ուրդն կնոջն առնէ. նա կինն զայր 'ի գլխոյ
հանել տայ։ Իսկ պարտէ մարդոյն որ զիմ
բարութիւն առնէ կնոջն. զի մի մարմին են
բայց զխորհուրդն ոչ յայտնէ այսպիսւոյն։
ՃԼԵ Այր մի, և ունէր կարի սիրուն սիրելի
մի. և գնաց այրն այն 'ի գինարբուսն 'ի
մաճլիս. և սիրելին անդ ոչ էր։ Իսկ իբրև
խորին գիշեր եղև. յիշեաց զսիրելին իւր՝ և
գնաց առ սիրելին 'ի մէջ գիշերին. և սիրելին
մեծարեաց զնա. և նստոյց առ ինքն. և անդ-
քառասուն մարդ կայր՝ և ամէնն գաւաթ-
եառուն. և սիրելին ոչ ետ՝ զի խմոտ գինով
էր. և խնայեաց 'ի նա։ Իսկ յորժամ անկաւ
'ի գինւոյն առեալ զնա 'ի շալակն՝ տարաւ
'ի տունն իւր։ Իսկ ասաց դու ով ես որ տա-
նես զիս՝ և նա ասաց ոչ ճանաչես զիս եղ-
բայր, և յայնժամ գիտաց՝ որ սիրելին էր և
ասաց թէ ամենեքեան ինձ գաւաթ եառուն
և դու ոչ։ Չայր 'ի վ՛ր գլխոյն, և ծեծեաց
զնա մինչև 'ի տունն. և սիրելին ոչ եթող զնա
մինչև պառկեցոյց զնա և անկողնով ծած-
կեաց։ Իսկ երբ լուսացաւ զեղեալն՝ և ամա-
չէր։ Իսկ ասաց կնոջն զենէք զզուարակն՝
և բերէք զմեր սիրելին՝ և պատուեմք։ Ցու-
ցանէ առակս։ Մարդ մէկ հետ՝ կամ եր

կու՝ կամ երեք. զծերելոյ ճաւալոն ձերոյն
է. նա յետին խայր ախտի լինի։ Եւ յոր
ժամ գնաց ախրելին՝ թէ 'ի տունն մեծարէ
զմիւս ախրելին, անկաւ յոտս նր՝ և ասէ. ով
եղբայր, մի մեղադրեր ինձ։ Եւ միւս ախ
րելին ասէ. ով եղբայր, համբերելով լի
նի՝ որ չարն 'ի բարի դառնայ. և լինի զօ
րակն պարարակ.

Նռնենին ասէր ընդ Ձիթենին՝ թէ ես ՃԼԸ
կարմիր նռւռն ունիմ. և աղէկ եմ քան
զքեզ։ Եւ Ձիթենին ասէր ընդ նռնենին.
թէ ես պտղատու եմ, և ձէթ շնորհեմ
լուսատու մարդկան։ Ցուցանէ. նռնենին
զթագաւորն. և Ձիթենին զքահանայն.
քանզի թէպէտ և գեղեցիկ է թագաւորն
այլ ոչ առժէ 'ի քահանայն, քահանայն առժէ
'ի թագաւորն. զի քահանայն հալածիչ է
խաւարի՝ որ հալածէ զխաւարն 'ի հոգւոց
մարդկան։

Ձուկն յորժամ 'ի ջրոյն 'ի դուրս ելանէ ՃԼԹ
նա մեռանի։ Ցուցանէ. թէ մարդն որ
'ի պատուիրանացն Ա.Յ 'ի դուրս ելանէ
նա մեռանի հոգւին. այսոր մահուն հոգւին
և մարմնին տանջի.

Ձուկն յորժամ 'ի կեռն դայ և առնու. նա ՃԽ
մեռանի 'ի ձեռն կարթին։ Ցուցանէ.
Յորժամ մարդն 'ի մեղքն երթայ և դոր
ծէ, նա մեռանի 'ի ձեռն սատանայի. որպ
մեռանի ձուկն 'ի ձեռն կարթին.

Իմաստասէր ոմն աղքատ ունէր ծոյլ որ ՃԽԱ

 դեւ

դիս՝ և 'ի ժամ մահուն կոչեաց զորդիսն․
և ասէ ։ Ով որդեակք․ բազում գանձ կայ
պահեալ 'ի հօրոյն իմոյ յայգին մեր․ իսկ
զտեղին ոչ ցուցանեմ ձեզ․ այլ որ աշխատի
և խորագոյն փորէ, նա գտանէ զգանձն․
Իսկ յետ մահուան հօրն, սկսան որդիքն
ջանալ մեծաւ աշխատութեամբ․ և խորագոյն
փորեցին․ և ամէն մէկ իւրն ջանայր զի ինքն
գտցէ զգանձն․ Իսկ սկսաւ այգին աճիլ,
և զօրանալ․ և ետ բազում պտուղ․ և ելից
զնն գանձիւ․ Ցուցանէ առակս ։ Թէ մեծ
բարիք է աշխատանքն․ և շատ օգուտ է յայս
կենանքս, և յայն․ Իսկ յուլքն, ոչ աստ բա
րի ապրին․ և ոչ անդ վայելեն, որպ ասէ
գիրն․ յուլից, և ծուլից փակեալ է դուռն
արքայութեն ։

Ձխբ Ոսն յառակաց՝ Թէ այր մի զգայլն բըռ
նեալ էր․ և զոտներն կապեալ և 'ի վե
րջուն բարձեալ տանէր 'ի տուն․ և մարդիկք
'ի դէմ դիպեալ ասեն, Թէ այդ ինչ է որ
ինչդ ես բարձեալ․ Նա ասէ այրն․ Թէ կու
տանիմ 'ի տուն՝ որ կթեն, և իմ տղայոց
բերանն Թանայ․ Յայնժամ ասեն արքն․
ով տխմար, դա զամէն աշխարհիս կթան
է հատուցեալ․ զայդ կթան կու տանիս ։

Ձխգ Ոսն յառակաց՝ Թէ գայլ մի եկանէր 'ի վր
լերին․ և ետես 'ի ստորոտ լերինն գեհ մի
ոչ խարաց, և ասաց խաղաղութի ընդ ձեզ․
Իսկ ծերագոյն խոյ մի յոչ խարացն ասէ
ցընկերսն․ եղբարք Թէպէտ խաղաղութիւ

աւետարա

ուխտարանէն՝ ապա դուք ամէն մէկ ձեզ
ճարարարէք։

Ասի յառակաց՝ թէ այր մի՝ զէշ իւր կորու- ճխդ
սեալ էր. և խիստ աղէտալի 'ի շուրջ գայր, և խնդրէր։ Եւ տեսեալ գայլուն ասէ՝ այր դու զինչ խնդրես։ Ասէ այրն ով գայլ զիմ իշուկս կորուսեալ եմ. և չեմ գըտնուլ։ Ասէ գայլն, ով այրն զքո էշն ես գըտի։ Ասէ այրն բեր զէշն՝ որ տամ զքո գըտնելէն։ Ասէ գայլն, ով այր դու՝ զքո էշն 'ի չամուռն էր անկեր. և ես երեք օր 'ի հետըն եմ դատել. և ապա կարացի 'ի դուրս քարշել։ Եւ 'ի վարձին տեղն զէշն կերի. գիտէի որ աղքատ մարդ էիր. և ինձ վարձ չկարէիր տալ։

Ասի յառակաց. թէ այրի ոմն ունէր տա-
սըն այծս։ Եւ ունէր որդեակ մի. և որ- ճխե
դին այն յամէն օր տանէր արածէր զայծերն։ Եւ մայրն յամէն օր շերեփ մի ջուր լնոյր 'ի կաթն. և 'ի խափ տայր։ Եւ ասէ որդին ցմայրն իւր. թէ էր առնես զայդ մեասըդ, որ զջուրն 'ի կաթն լնուս. և 'ի խափ տաս։ Ասէ մայրն՝ որդի մեր կաթնս քիչ է այնոր համար առնեմ թէ քիչ մի աւելի լինի մեր կաթն. որ մեզ ձմեռանս թացանս լինի։ Իսկ յաւուր միում մինչ դեռ արածէր մանուկն զայծերն. փոքր մի ամպ ծըռաւ յերկինքն, և եկն անձրև. և ել հեղեղ և տարեալ զայծերն ելից 'ի գետն։ Իսկ մանուկն եկն յարևու առ մայրն դառնարկութ

և միայն

և միայն փայտն 'ի ձեռսն։ Ո՞ւր է մայրն, որ գի ուր են այծքն. և զի՞ արդ յարևու եկեր այսօր։ Ո՞ւր է որդին, մայրիկ իմ. այն չերեփ ջուրն, զոր 'ի կաթն խառնեիր, և 'ի խոտի տայիր. Նա ժողովեցաւ, և հեղեղ դարձաւ. և եկեալ զմեր այծերն տարաւ 'ի գետն ելից։ Ցուցանէ առակս։ Թէ Այ դատաստանն արդար է. որ թէպէտ զկատարեալ հատուցումն զրկողացն 'ի հանգերձեալն պահէ առնել, նա զչարչնին 'ի յայս կենցաղս կու հատուցանէ։ Օ որ տեսանալ մարդկան հաւատան՝ թէ գոյ հատուցումըն 'ի հանդերձեալ դատաստանին՝ և առցէ իւրաքանչիւր ըստ գործոց իւրոց։

ՃԽԶ Ուսի յառակաց թէ 'ի բաղդատ քաղաքն հիւս մի ճարտար արուեստիւ. երեք ամ աշխատեալ. և 'ի յամբրուն կողն անդամ մի յիրեար ձգեալ զանազան յօրինածածուկ՝ որ ոչ էր տեսեալ ակն մարդոյ այնպիսի ինչ։ Եւ տարեալ թագաւորի քաղաքին այնորիկ. կարծէր թէ քաղաք՝ կամ գիւղ՝ կամ այլ ինչ պարգևս տացէ նմա։ Իսկ նր տեսեալ զարմացաւ. և ուրախացեալ են նմա հազար աշխատակս՝ և նր առեալ զայխտակն. և եկեալ արտաքոյ դըրանն նստաւ տրտում՝ Եւ կամէր 'ի յետսա թագաւորն յուղարկել. և մինչ դեռ տրտում նստեալ էր 'ի դրանն. եկն այր մի և ունէր 'ի ձեռսն իւրում աղաւնի մի փոքր և տեսեալ զՀիւսն տրտում։ Եհարց, թէ

այր դու՝ ընդէր ես տրտում, զի՞նչ պատ
ճառն քո։ Նա յայնժամ ասաց. թէ երկեք
տարի է որ 'ի յամբրաւիկանեն չարչարանօք
զսեղան մի շինեցի, որ 'ի հազար հիւսէն
մէկն չէարե շինել այնպէս։ և բերի թագա
ւորին՝ թէ ինձ գիւղ կամ քաղաք մի տայ.
նա զայս աղար գրամս ետ. կուզեմ որ յե
տուղարկեմ։ Նա այրն որ ծաղայումն վարդ
ունէր ասէ ցհիւսն՝ դու ողորմ ես. այս
թագաւորս զփեշտաքարի հարկիս չգիտէ.
Ես այլ փեշտաքար եմ. և այս չափ տարի է
յայս դուռնս կուգամ, նա ինձ իրք մի չէ
տուեալ։ Նա ասէ հիւսն ցվարդաբերն՝
դու ինձ արուեստ գիտես. և նա ասէ թէ
զայս ծաղայս ես կու գուգեմ։ Իսկ հիւսնն
հանեալ զուրագն 'ի գօտւոյն եդ 'ի վզն միդ
դրհաց մուրճոյն սալաղուգին, որբեաց
մինչև 'ի վայր ոտից մաքրքով. Նա նոր մտեալ
առ թագաւորն այնպէս խոլեք դիմօք՝ տա
րաւ զվարդն։ Ասէ թագաւորն, ով այր
դու, ընդէր այդպէս խայտառակ երեսօք
եկեալ ես առ իս։ Նա նա ասէ, ով թագա
ւոր՝ այր մի 'ի դրունս տեսի տրտում նորա
տեսալ։ և հարցի՝ թէ վո՞ էր ես տրտում։
Նա ասաց՝ թէ երեր տարի է որ աշխատա
նօք 'ի յամբրաւ կանեն սեղան մի շինեցի,
և բերի թագաւորին՝ թէ ինձ գիւղ կամ
քաղաք տայ. նա զայս հազար սպիտակս
ետ. այնոր համար եմ վիրաւոր. և կուզեմ
որ յետ ուղարկեմ։ Ես ասացի՝ թէ ես այլ

փէշքաշը իմ՝ թագաւորին. և թագաւորն
է ինչ փէշքաշի հարկէք չգիտեմ. Նա
հարց՝ թէ զինչ փէշքաշ գիտես. ասացի
թէ սալս և քթոց կու վուգեմ, նա զուրա
րն քաշեաց 'ի գօտուցն. զմէկ դեհին մօ
ուսս այսպէս 'ի վայր հատ. Նա առ ժա
մայն կոչեաց զհիւսն. և ասէ. Որդա
ու արարէք ուրագով զայս մորգոյ մորու
քն. ենա ասէ այո. և ասէ թագաւորն՝
թէ երդուէր 'ի գլուխ իմ, որ զմիւս դե
հի մօրուացն այլ ածցես նոյնպէս ուրագո
վն որ ես տեսանեմ. Նա եդեալ հիւսանն
ուրագն 'ի վերայ միւս դեհի երեսացն եած
եաց նոյնպէս. Ասէ թագաւորն, թէ
տուէք գրեցէք զգիւղն յորում ինքն կայ
քեանն մուլք յազգաց յազգս. այնպէս արա
ալ եառ զգիրն, և դարձաւ 'ի տունն
ր. Ջուցանէ առակս. Թէ [illegible] աստեղք
արեգականն գեղեցկութի փառաւոր ցու
ցանեն. այսպէս և փանաքի արուեստք վայ
ելչութի մեծամեծ արուեստիցն յայտնի
առնեն պարուեստս իւրեանց.

Ասի յառակս՝ թէ այծ մի 'ի վերայ բարձր
պատին կայր նստած. և գայլ մի եկն նըր
աւ յատակս պատին. Հայեցեալ ընդ նա
յծն ասէ սիրտ կուզէ որ իջնում 'ի վայր
եղջերովս զայն գայլն փորն պատառեմ.
Հայեցեալ ասէ գայլն, երանի էր հիմա
ր՝ որ տեսանէի՝ թէ այծն գայր եղջերո
վն փորս պատառէր. Ջուցանէ առ...

կըս․ Մի՛է անիմաստ մարդն տեսանէ զին
քըն, կարծէ յաղթող գոլ մեծամեծաց․
յաղթեալ ՚ի ձեռս նր անկանի, յայնժամ
երեւի տկարութիւն նր։

Սոխ յառակաց՝ թէ կին մարդոյն․ երեք Ճխը
երեսի ջուր կայ․ մէկ կուսութեան քօղն
որ յառաջքան զամուսնանալն ՚ի մօրէն ու-
նի, եւ ՚ի ժամանակ ամուսնութեան քակե-
զի յետ այնորիկ, ոչ ասի աղջիկ՝ որ է կու-
սան, որ է հատեալ։ Երկու երեսի ջուր
կնոջն, որ մինչ դեռ զաւակ չէ ծնեալ․
եւ յորժամ ծնանի զառաջին զաւակն լու-
ծանի կապ ծննդականութեան․ եւ արձակեալ
յառաջ բերէ զմանուկն․ որ ով յայտնի
հրապարակաւ ՚ի լուր ամենեցուն, թէ այս
անուն նր հարսն զաւակ ծնաւ։ Իսկ նա
այնու հետեւ առանց ամօթայ առեալ զմա-
նուկն ՚ի գիրկ․ եւ ելեալ նստի ՚ի հրապարա-
կըս, եւ բացեալ զսիրտն, եւ զստինան ջամբէ
մանկանն, եւ ոչ ամաչէ։ Երեք երեսի ջուր
կնոջն, քանի է առաջին մարդոյն՝ ՚ի ձեռն
պսակին կապեալ․ եւ յորժամ․ հանդերձ,
զի ելցէ յառաջին յառնէն․ եւ լինի առն
այլում․ յայնժամ երեք կերպ երեսի ջուրն
որ է ամօթն բարձաւ յայնպիսի կնոջէն։
Իսկ յայնմ հետէ, զի այլ ոչ ունի երեսի
ջուր ոչ ամաչէ յումեքէ․ այլ զոր ինչ կա-
մի, եւ կարէ անարգելաբար գործէ․ մի՛
որդ ՚ի շուկանն կայ արգելք, կամ ամօթ՝ եւ
յայնպիսի կնոջն ոչ․ Հնացանէ առակս Սու-

[illegible]

բանականութեան արդեւք 'ի մեղաց՝ ամօթն
և երկիւղն է. ըստ այնմ, թէ երկիւ ղիւ
Տ՟ն խորշի ա՟մ ոք:

Վիպ Ասի յառակաց. թէ այրն մի յամէն տարի
հարիւր մոթ հաց վաստակէր, և այնու
զտուն իւր կառավարէր: Եւ 'ի միում
տարւոջ 'ի հարիւրէն քսան պակաս հաց ե-
ղև. նա անդադար հոգայր և կոծէր զինքն
թէ այսչափ հացովս 'ինորն զիա՟րդ կարեմք
ելանել: Իսկ Ի՟Ծ յանդիմանել կամեցաւ
զնա. առաքեաց զհրեշտակ իւր. և ասաց
նմա. թէ արի, երկու մոթ հաց բարձիր.
և տար կնոջ մի այրւոյ որ ունի դուստր մի
միամօր: Եւ նա բարձեալ գրաստու տա
րաւ առ այրի կինն՝ թէ զհացս զայս Ի՟Ծ
առաքեաց քեզ: Եւ ասէ պառաւ կինն
ցդուստր իւր. արի, որդեակ՝ առ զհացն
զոր Տ՟Ր առաքեաց մեզ: Իսկ աղջիկն ասէ
ցմայրն՝ Ճաշոյ հաց կերեալ եմք. և երկու
բլիթ այլ կայ 'ի սապատն որ երեկոյնն ու
տեմք. և վաղուէեանն Տ՟ըն պատրաստօղն
Ի՟Ծ է: Եւ ասացին մայրն և դուստրն ցայրն
որ զհացն էր բերեալ թէ ո՟րդի, տար ըզ
հացդ քո այլ ումեմն աղքատի՝ որ զաւուրս
կերակուրն չունի այդ աւելորդէ մեզ: և
այրն զարմացաւ ընդ մեծահաւատութե
կանանցն այնոցիկ: Ինքն յամօթ եղև որ
զութսուն մոթ հացն ունէր. հոգայր, և
ցաւէր, թէ 'ինորն զիա՟րդ կարեմք ելա
նել: Ցուցանէ առակս. թէ որք բազում

ունէին, և մինչ հոգան. թէ զի՞ արդ սխտե
ալ ընկմք. յանդիմանէին յայնցանէ, որք զա–
ուր կերակուրն մուրանալով գտանէին. և մի–
շտ գոհանան զՏ՞Ն, և ոչ յուսահատէին.
Ասէ յառակաց. թէ աղքատ երեց մի գը– ՃԾ
նաց մօտ մսագործն, թէ ինձ սակաւ
մի միս տուր՝ որ իմ տղայոցն տանիմ, որ ե–
փեն և ուտեն. Իսկ մսագործն ընդ կատա–
կըս համարեալ, ետ նմա լիտր մի միս. և ա–
սաց թէ իմ հօրն պատարագ արա. Իսկ ե–
րիցուն ընդ արդարս համարեալ եհարց
զնա. թէ քոյ հօր անունն ինչ է, և մսագոր–
ծըն ասաց՝ թէ իմ հօր անունն միսար է
զոր ոմանք սատուրի կոչեն ասեն. և երթեալ
երիցուն ՚ի տուն իւր, և տարաւ զմիսն տղա–
յոցն. և գնացեալ շինեաց զպատարագն. և
յիշեաց զմիսարն յանուանէ ՚ի պատարագն
Իսկ ՚ի յազդմանէն Տ՞Ն մսագործի կոչն
արժանացաւ՝ և ա͞մ աւաստաղն խանութին
պատառեալ բարձրացաւ. Իսկ խանութա–
պանն զարհուրեալ գնաց անկաւ յոտս քա–
հանային. թէ զով յիշեցեր ՚ի պատարագն
և նա ասէ, զմիսար անունն զոր դու ասա–
ցեր. թէ իմ հօր անունն միսար է. Իսկ նո–
զայս տեսեալ աղաչեաց կրկին պատարա–
գել և իսկապէս զհայրն իւր յիշել. Ցոյցա–
նէ առակս. Թէ մի խաբիք զի զօրութին
Տ՞Ն ոչ արհամարհի, և ոչ տկարանայ այլ
յա͞մ զօրաւոր և սքանչելագործ է Տ՞Ն.
Ասէ յառակաց՝ թէ արք երկու ընկերակից
 ցեալք

ցեալք միմեանց. և աղքատակերպ 'ի շուրջ
գային 'ի վ̄ր երկրի. և զոյն ստուցեալ գործ
իւրեանց. և յուրուր միում եկին 'ի քաղաք
մի. և կամէին մտանել 'ի նա։ Եւ եկեալ
'ի մին դուռն տեսին, զի գլուխ մարդոյ
կախեալ կայր ընդ դուռն 'ի վայր. և ոչ
կամեցան մտանել։ Ասացին թէ գնամք ը̄
միւս դուռն մտանեմք, որ գլուխ չէ կա
խած. և այնպ̄ զա̄մ դրունս քաղաքին 'ի
շուրջ եկեալ ոչ գտին զդուռն՝ ոչ կայր
մարդոյ գլուխ կախած. Ենաչարեալ մը̄
տին ընդ մին դուռն 'ի ներս քաղաքին։
Եւ հարցեալ ընդ դռնապանն թէ ինչ
պատճառ է, որ ձեր քաղաքիս յամէն դը
րունս մարդոյ գլուխ է կախած. Ենոքա
ասեն՝ թէ այդ գլխնիդ՝ ամէնն օտար և
ղարիպ մարդկանց է. մինչ դեռ նոքա ըզ
պատճառն հարցանէին. էհաս հրաւիրակ
'ի թագաւորէն որք զղարիպ մարդիկան կո
չէին. զայն երկու մարդն այլ տարան թէ
թագաւորն կուկոչէ։ Եւ յորժամ գնա
ցին, թագաւորն մեծարեաց զն̄ս, և եդ
առաջի ն̄ց սեղան ամենայնից. և պատրաստեաց
զն̄ս անուշահամ գինւով. Եւ եղև կարիս
միոյն 'ի նոցանէ և ել արտաքս վ̄ն կարեաց
Յայնժամ ասէ թագաւորն ցայն որ 'ի
տանն էր մօտ յինքն թէ ախտոս չէ որ
քո պիտի հարկաւոր մարդն հետ այնպիսի
անպատիւ մարդոյն շրջի, և զքո լաւ ա
նուանդ վ̄ն գորտ վատ անուն առնել։ Յայն

ժամ տաէ այն, ոչ այդպէս է ով բարի
թագաւոր, այլ այն ընկերն իմ այնպիսի
թագաւորի որդի է որ ձեզ վայելէ նորա
հօր փառքն և թագաւորութիւն։ և վն Ն.Ժ
սիրոյն այն ամենեքին թորքն տանեալ է և
աղքատի կերպ ՚ի շուրջ կուգայ. և առժա-
մայն եկն ՚ի տունն այրն, որ ՚ի դուրս էր։
Նոյն ժամ մի կացին, եւ եմուտն ՚ի դուրս ՚ի
պատճառս կարեաց։ Նա դարձեալ ասէ
թագաւորն ցայն որ ՚ի մօտն էր, թէ կու
թուի ինձ որ հարկաւոր մարդոյ որդի եմ
և թագաւորի զարմէ եմ. ինչ պատեհ է որ
այդ ճմրի մարդ հետ քեզ ՚ի շուրջ գայ։
և զքո հարկաւոր սնունդ առերէ, իսկ նա
ասէ ցթագաւորն. գիտեմ զի թէ թագա-
ւորի որդի եմ, և թէ իշխանի. և կամպինչ
և իցէ մարդոյ. իմ հօր տունն դորա հօր
թափուն է չէն կացեր. և յՆ.Ժ ՚ի վայր, մեզ
երախտաւոր դոցա ազգն է. իսկ թագա-
ւորն առ ժամայն ես նշ երկոցունցն մէկ
ձի սարօքն հեծնելոյ. և մէկ քօթալ և մէկ
ծառայ. և շատ արծաթ, և ոսկի. և ոչ սը-
պան զնն, այլ խաղաղութբ ուղևորեաց, որք
գնացին զճանապարհն իւրեանց։ Նա իւր և
հարցին ցթագաւորն, թէ ընդէր զայլ ղա-
րիպսն սպանանէիր՝ ասէ. վն զի այլ ղա-
րիպ մարդ չգտայ՝ որ միմեանց լաւ էին ա-
ռացեալ. վն այն սպանանէի զնն. և որք որ
միմեանց լաւ ասացին խլաթեցի. և հարկա-
ւոր ուղղոյ դրի. Յուցանէ առակս. յէ.է

որք

որք զընկերս իւրեանց առաջի օտարաց դա
րաւանեն. ինքեանք ընդ նմին պարսաւին,
և 'ի պատուոյ. և 'ի գլխոյն նա ելանեն.
Ըստ այնմ, թէ որ արհամարհէ զիւրեօք՝ ար
համարհի և ինքն 'ի նմանէ. և որ զընկերն ա
ռաջի օտարաց բարեբանէ. ինքն գտանէ
զշահն և զգովութիւն, և ապա ընկերն.

Ծիր Ասեն յառակս՝ թէ այր մի խիստ պարտա
կան էր, և ոչ ինչ ճար ունէր ազատե
լոյ՝ և խիստ հոգայր, անեղնէր 'ի պարտա
տիրացն. և յաւուր միում ասէ մի ոմն 'ի
պարտատիրացն ցնա, ես քեզ խրատ մի տամ
որ յամենեցուն պարտուցն ազատիս. ապա
զիմ պարտքն վճարէ ասէ ցնա պարտականն
թէ թող Ա՛ծ վկայ լինի. որ զքոյն վճա
րեմ՝ լուկճար մի արա որ զայլոց պարտսն
վճարեմ. ասէ խրատատուն, թէ ով որ
գայ 'ի քեն պարտք ուզէ, դու ասա թէ
խամ, և այլ ոչ ինչ մի ասեր. Յայնժամ
պիտի առնուն զքեզ դատաւորի մօտն տա
նին. դու առաջի դատաւորին այլ ոչ ինչ
մի ասեր՝ բայց միայն ասա թէ խամ. Իսկ
դատաւորն պիտի ասէ, թէ այդ մարդդ
խենէ և յիմար՝ յումմէ կուզէք զպարտսն,
թողէք՝ որ գնայ յուր բանն. և այնպէս պար
տականն ազատեցաւ 'ի պարտուցն. Իսկ է
կեալ խրատատու պարտատէրն՝ ասէ ցպար
տականն. այժմ որ ազատեցար իմ խրատո
վըն. բեր զիմ պարտսն տուր՝ նա նմանապէս
նմա ասաց խամ. Իսկ նա առեալ զնա

գնաց

գնոց առ դատաւոր քաղաքին. և սկսաւ
դատաւորն հարցանել զնա՝ թէ այդ մարդ
ասէ. թէ յիսուն կտոր լռ̃ացած հաճաղ
պարտի ինձ տալ. ինչ ասես, պարտիս
թէ ո՛չ. և նա սկսաւ ըստ առաջնոյ պատաս
խանւոյն և ասաց՝ թէ խամ. Յայնժամ ա-
սէ պարտատէրն՝ ցնա՝ թէ լռ̃ացած չկայ
թող խամ լինի ընդ քո բանիդ. և այնպիսի
ճարտարութբ̃ եբառ 'ի նմանէ զպարտսն.
Ցուցանէ. Թէ անիրաւութեն առնելն ոչ
միայն 'ի հանդերձեալ դատաստանին պխտի
խայ տառապէս. և ուրացութին 'ի վր̃ հո
գւոյն պարտք մնայ. և ամօթն զօր մարդ
կան առաջի կրէ.

Ասի յառակաց՝ թէ երկու արք մեծատնց ազգ-
նոյն բարեկամք գնացեալ 'ի ճանապար
հորդութի և մինն զենեալ 'ի վաճառն. և
միւսն շահեալ փարթամ, դարձան և գայ
ին 'ի տունս իւրեանց՝ և եկեալ մօտացան 'ի
քաղաքն, ասէ աղքատ ընկերն ցհարուստն
թէ եղբայր. շատ բարութիս, և սեր գի
տեմ 'ի քէն, նա ամենեցուն գլուխն այս
է, զոր 'ի խնդրեմ 'ի քէն, և 'ի վերէ քան
զամէնն. պխտիր՝ որ ինձ եղբայրութի առ
նես՝ հազար սպիտակ փոխ տաս ինձ. որ
այս տարի վիմ տանն, և զիմ տղայոց պէտքն
լնում. և յայլ տարի յայս օրս զքո դրամն
վճարեմ. այնպէս հաշունեաց՝ թէ զիմ տղայոն
'ի գերութենէ գնես քո հոգւոյդ համար
Իսկ նր̃ լռ̃եալ զայս պարզմտութբ̃ եւ հա

զար

զոր դրամն խղճալով աղքատութեն նր. և
ծլեալ 'ի տեղւոյէն գնացին 'ի տունս իւ
րեանց։ Իսկ իբրև լցաւ տարի գլուխն.
երթեալ տուօղ դրամին առ պարտականն,
և ասէ. տարի մի բոլոր եղև, հիմայ զիմ դը
րամն տուր՝ որ իմ տանն, և իմ տղայոցն 'ի
պէտս անցուցանեմ։ Իսկ նա պատասխանի
տուեալ ասէ. ես քեզ դրամ չպարտիմ, և
յորժամ բանադատեաց՝ ասէ ցնա, եկ՝ որ
երթամք 'ի դատաստան առ դատաւորն։
Եւ յորժամ եկին, ասէ դատաւորն ցեր
կուսն, զդրամն առեալ ես թէ ոչ. ասացին
թէ վկայ և գիր ունիս։ Իսկ իբրև գիտաց
թէ ոչ գիր զդրամն էր տուեալ. թէ յայն
տեղն ուր ետուր զդրամն 'ի դա մարդ կայր
'ի ժամն, գրաստ կայր, ձի կայր. ասէ տո
ւօղ դրամին, թէ ոչ ինչ չկայր 'ի մօտ մեզ
'ի վեր Ած էր, և 'ի վայր մեք երկուքս։ Սա
տղոքելով խնդրեաց, եւ ես խղճացի և ետու
այժմ ուրանայ։ Ասէ դատաւորն, 'ի յայն
տեղն՝ ծառ կայր՝ թուփ կայր քար կայր.
ինչ տեղ էր այն տեղն։ Ասէ դրամի տէրն
ոչ ծառ կայր՝ և ոչ թուփ՝ լոկ քարատակ
մի է. նստաք անդ, համարեցի և ետու յին
ջըն, և ելեալ եկաք իմիասին 'ի քաղաքն՝
դա յիւր տունն, և ես յիմ տունն։ Ասէ
դատաւորն ցդրամին տէրն՝ կարես զքարն
զայն բերել՝ կամ կտրել 'ի յայն քարէն. և
նշան բերել։ Իսկ նա 'ի դուրս փաղեալ 'ի
րամին կսկծոյն՝ թէ գնամ զայն քարն ըը

ծօք բերեմ կամ կոտրեմ, ենչան բերեմ։ Եւ յորժամ գնաց նա, ասէ դատաւորն ցմիւսն՝ որ 'ի մօտն մնաց՝ թէ կարէ զնա շարժել 'ի տեղւոյն. կամ կարէ կոտրել, և նշան բերել։ Ասէ որ ուրանայր զդրամն։ թէ զհազար լուծք լծէ չկարէ զայն քարըն շարժել 'ի տեղւոյն. և թէ հազար քար գործ բերէ չկարէ կոտոր մի կոտրել՝ զի ապառաժ քար է. Յայնժամ դարձուցեալ զայրն 'ի յետս, որ գնայր. և ասէ ցուրացօղ դրամին, թէ գնա, և տուր զիւր դրամն յինքն, զի դու ինքեր վկայ՝ որ պարտիս. և այնպէս յամօթեղալ վճարեաց ըզպարտսն։ Յուցանէ առակս, թէ դատաւորն այնպէս պարտէ լինիլ. որ 'ի դատաստան առնելն, բանին ելք գտանէ. որ զիրաւունսն Այ չթողու. ըստ այն, որ ասէ առնօժոն. որ հանճարեղն իցէ, զառաջնորդութիւն։

ճծգ

Ասի յառակաց՝ թէ միակեց մի սատանայի ուխտ ետ. որ տարի մի 'ի պահս կենայ թէ զնա 'ի մեծութի հասուցանէ. սատանայ յանձնէառ կատարել զխնդրուածսնր. յորժամ վճարեաց զպահսն շարժեաց զեպիսկոպոս քաղաքին. և ետ զնա եկեղեցապան. և 'ի միւս տարւոյն շարժեաց՝ որ օրհնեաց զնա արեղայ. և 'ի միւս տարւոյն եւս մեռանիլ եպիսկոպոսին՝ շարժեաց զթագաւորն, և զքաղաքացիսն. առնել իւրեանց եպիսկոպոս։ Եւ յորժամ կամէր

զգեստաւորիլ՝ զի ժամ արասցէ, եւն սա
տանայ՝ ետ 'ի նա փոքրիկ չորեքաղի մի, և
ասէ. իմ ամէն լաւ փոխարէն. որ զքեզ
յայդ մեծագոյն աստիճանդ հասուցի, զայս
արա. առ զայդ փոքրիկ չորեք աղիդ 'ի
ծոցդ դիր. և զզգեստդ 'ի վ[ե]ր հագիր. Եւ
յորժամ 'ի բեմն ելանես. նա մէկ մատամբդ
'ի վ[ե]ր մէկ լարին զարկ. և այնպէս արա
րեալ՝ պատրեալ եպիսկոպոսին. յանկարծա
կի հազարք հազարաց, և բիւրք բիւրոց
սատանայի, և Թմբկի և սուռնայի, և չան
կի, և չորեք աղւոյ ձայն հնչեաց՝ 'ի մէջ ե
կեղեցւոյ. Զարհուրեցան Թագաւորն և
ժողովուրդն՝ և ոչ զոք տեսանէին հարկա
նող նուագարանացն. Հրամայեաց Թագա
ւորն բռնել զդուռն եկեղեցւոյն՝ և զիւ
րաքանչիւրոք մեր կացուցանել և փնդռել.
և այնպէս արարեալ ոչ զոք գտին պատճառ.
Եւ մնաց Թագաւորն և եպիսկոպոսն միայն
Թագաւորն ես մերկացաւ. և ոչ գտաւ
առ նա ինչ. և յորժամ մերկացուցին զե
պիսկոպոսն. գտին 'ի ծոցն զչորեքաղին այն
Եւ 'ի չարչարանս արկեալ խոստովան եղև
զուրացութին, և զդաշինս զոր եդեալ էր
ընդ սատանայի. Յայնժամ կապեցին զնա
'ի յագի ամեհի ձիոյ՝ և թողին 'ի դաշտի.
մանրամասնաբար կոտորեալ եղև մարմին
նր. և այնպէս աւանդեաց զդառնացեալ
հոգին 'ի ձեռն սատանայի. Ցուցանէ ա
ռակս. Թէ ով որ սատանայի բարւոյն,

և ուխտին

և ուխտին հաւատոյ՝ բաժին նորա ջերջին
այնպէս ընկերոց է ։

Ասի յառակաց՝ թէ կայ կենդանի մի՝ որ կոչանայ զորովայնն ․ և երթայ ննջէ 'ի ծերպս վիմաց մինչև 'ի մուտ գարնանային ժամանակաց ․ և թէ սակաւ կերակուր մնայ նեխի և սպանանէ զինքն ։ Ցուցանէ առակըս ։ Թէ մարդ որ թէ սակաւ մեղք մնայ առ քեզ առանց խոստովանութեն, և ապաշխարութեն ․ և ընդ քեզ իջանա 'ի գերեզմանն ։ նա յօրն վերջին 'ի հուրն առաքէ
զքեզ՝ և տանջէ ։

Ասի յառակաց՝ թէ ժողովեցան թռչունքըն ․ և ընտրեցին, և եդին զարտուտն ․ և օծին իւրեանց թագաւոր՝ զի չէ գիշակեր ․ և է արթուն և սաղմոսասաց ։ Նա և սկսան 'ի գնալ ․ և գան 'ի դեղջ միոյ սահման՝ և մանկունքն եդեալ էին որոգայթս վ՜ն հաւուց ․ և արտուտն յանց կացեալ ․ և էառ պհատ ցորենոյն ․ և բախտն անկաւ 'ի որոգայթն, և անշնչացաւ ։ Նա եկեալ զօրքն անին զբախտն, և ասեն ․ ով բարի թագաւոր իմաստուն և սաղմոսասաց, զի՞նչ է այս ․ որ պատահեցաւ քեզ ։ Նա նա ասէ, գիտացիք, զի ագահութին տարաւ զխեղճն իս, քանզի խորհեցայ ծածկաբար ուտել զցորեանն վ՜ն սովու զի մի տեսցէ ոք 'ի զօրացն ։ Ցուցանէ առակս ։ Թէ աղքատ մի կարգաւորք և առաջնորդք կորնչին վ՜ն ագահութեն, և արծաթսիրութեն ․ և այնոս

-այթագղեցուցանեն զմիտս ախմարաց՝ և
լի՝ են ողորմելիք։

Ն Ասեն յառակաց՝ թէ այր մի գնաց առ դա-
տաւոր քաղաքին. և խոստացաւ թէ քեզ
բղուղ մի իւղ տամ՝ վաղիւն յորժամ ես,
և ոսկին իմ առ քեզ գայք. զիս լուսաւորա
՚ի դատաստանին։ Իսկ ՚ի միւս աւուրն յոր
ժամ եկին ՚ի դատաստան, դատաւորն զխե
ղոյն տուգանն հրամայեալ, և գրեաց զգեր
հաստատութեն. և գնաց այրն, որ զիւղն
խոստացաւ, ելից զբղուղ մի յարդով մինչև
՚ի ծին, և ՚ի վերոյ յարդին երկու և երեք շե
րեփ իւղ եդ, և զբերան բղղին սերեկեաց.
և եբեր առ դատաւորն, և գնաց։ Իսկ յետ
նակաւ աւուրց ասէ դատաւորն ցպաշտա
ւորն իւր. թէ սերտս իւղով բրինձ կուզէ
բեր զայն մարդոյ բերած իւղն. և բրինձ
եփէ։ Իսկ նա վառեալ կրակ. և եդ զթա
ւայն ՚ի վերայ կրակին. եբեր զիւղն յառաջ՝
եբաց և եզարկ զդդալն ՚ի բղուղն. նա յար
դին ՚ի դուրս վազեաց։ Իսկ նա աղաղակեաց
թէ զբղուղն իւղով բերին, նա յարդ է
դարձեալ։ Յայնժամ իմացաւ դատաւորն
և ասաց թէ այն մարդն զիս խաբեաց. ես
ձեռն նմա հանեմ. Իսկ յաւուր միում այն
մարդն դատաւորին դրանովն անցանէր. և
ձայնեալ դատաւորին զայրն զայն՝ ասէ. ով
այր դու, զքո դատաստանին գիրն, զոր
այն օրն ետու պահես կայ ՚ի ներս բեր ըզ
նում խեղճ ես. որ յետոյ այլ քո դուռն։

կերն չգայ զքեզ 'ի դատաստան քաղցէ և
զքեզ սատէ։ Ասէ այրն, ով դատաւոր՝ թէ
պակաս կայ՝ 'ի բղղուղն է, թէ չէ յիմ գի
րըն պակաս չկայ. և այնպէս յամօթ եղև
կաշառօք դատաստանն նր։ Յուցանէ ա-
ռակս՝ թէ ով որ կաշառօք դատաստան
առնէ, կամ յայս կեանքս պիտի խայտառա
կի. կամ 'ի հանդերձեալն։

Ասի յառակաց՝ թէ թագաւոր մի կամե- ՃԾԶ
ցաւ աշտարակ շինել. և քանի ցերեկն
շինէին՝ գիշերն 'ի փուլ գայր։ Եւ ժողո
վեալ զգիտունս իւր էհարց զպատճառն.
և նք ասեն թէ կամիս որ այլ չփլչի. դու
ընտրէ տղէտ մարդ մի որքան զինքն տղէտ
չլինի՝ և 'ի մէջ որմին դիր կենդանի. և 'ի
վեր ած՝ որ չէն մնայ։ Ասէ թագաւորն՝ ըզ
այդ բանի ընտրութիւդ այլ դուք արարէք
թէ յինչ հարաքաթ հայ 'ի տղէտ մարդն,
և բերէք՝ որ տամ դնել իմէջ որմին։ Իսկ
նքա նստեալ իմի ասեն ընտրել՝ թէ յինչ տեղ
գտանեն տղէտ. և ումն ասաց զձկնորսն
գոլ տղէտ. որ հետ մարդոյ չէ նր առնու-
լըն. և տալն, այլ 'ի ջուրն. և 'ի հետ ձկանց։
Իսկ ոմանք ասացին, զի՛ ոչ պահակն՝ որ
հետ իշուն կենայ՝ և զիւր կեանքն 'ի մայրին
և 'ի լերինս հետ գրաստուն շրջի։ Ոմանք
զծովավարն ասացին. իսկ ոմանք զհովիւն
որ 'ի լերինս զամառն և զձմեռն հետ ոչխա
րացն շրջի, 'ի գիւղ կամ 'ի քաղաք ոչ մտա
նէ։ և հաւանեալ կամեցան բերել զհովիւն

 Յայժամ

Յայնժամ ասէ միոյն 'ի նոցանէ. թէ թա
գաւորիս մերոյ է՛ հովիւ մի. որ 'ի լեառն է
ծնեալ հետ ոչխարացն, և անդ է սնեալ՝ և
զիւր ժամանակն ո՛չ 'ի գիւղ մտեալ՝ և ո՛չ
'ի քաղաք. և յուղարկեցին տասն ձիաւոր՝
զի բերցեն զայրն. և նք գնացեալ գտին ըզ
զհովիւն, զի կթէր զոչխարսն. և ողջու
նեալ ասեն՝ կոչէ զքեզ թագաւորն. Ասէ
հովիւն՝ ես զիմ ժամանակս ո՛չ 'ի քաղաք եմ
գնացեալ՝ և ոչ 'ի գիւղ. զիս զի արդ կոչէ.
և նք ասեն պատճառանօք՝ ո՛չ գիտեմք.
իսկ նր պատուէեալ զզօրականսն, և զգառն
զենեալ, և պանիր մածուցեալ ուրախացոյց
զնս. և երդմամբ հարցեալ զպատճառն կո
չելոյն. Իսկ նք ասացեալ թէ այսպիսի պատ
ճառաւ կոչէ զքեզ. զի իմաստունք նր ա
սացին. թէ մի տգէտ 'ի մարդկանէ գնեն
յօրմն. որ շէն մնայ. Յայնժամ ծիծաղե
ցաւ հովիւն, և ասէ. յիմարք և տգէտք
այնք իմաստունքն են. որք զայդ ընտրու
թիւդ են արարեալ. Եւ բերեալ զոչխար
մի ասէ. ես ցուցից ձեզ զտգիտութիւս իմ՛
և ասէ, ոչխարս. այս երկուս գառինս ու
նի 'ի փորն մինն էգ է, և միւսն որձ. միոյն
գլուխ սեաւ, և միոյն սպիտակ՝ և զենեալ ոչ
խարն և հանեալ զգառինսն 'ի փորոյն. և
էր այնպէս որպէս ասացն. Եւ բերեալ ոչխար
մի՝ ասէ, ոչխարս այս մէկ գառն ունի 'ի
փորն. անձն սեաւ և գլուխն սպիտակ՝ և
ինքն որձ. և զենեալ տեսին այնպէս. Եւ ասէ

Հովիւն, զայս երկու բուն դեհս որ կայ
ձեր առաջի, զամէնն գիտեմ, թէ որն է
որ ծնանելոյ է. և որն է՝ որ ստերջ է, և
որն է, որ որձ ծնանի՝ և որն է որ էգ և
որն սեաւ կամ սպիտակ, կամ որն խայտա
խարի, ձեր գիտութիւնքն կարեն գիտել զայս։
Նաեն զօրականքն ոչ ամենևին։ ասէ Հովիւն
ապա գիտացիք որ ես չեմ այն տգէտն, և
յիմարն՝ զոր դուք խնդրէք. այլ թէ կամիք
ես ցուցանեմ։ Լուող թագաւորն զիւր անխա
նայիպն բանէ, թալանէ, և զինչ ունի զա
մէն առնու. և իմէջ քաղաքին, 'ի հրապա
րակին կախէ. և չորաչար տանջէ որ ամէն
քաղաքացիք տեսանեն. և տանին՝ թուքու
ցանեն և ասեն, թէ սպանեցին. և երեք օր
'ի քաղաքն կանչեցնեն, թէ զինչ մարդ որ
գայ՝ զայն նայիպի գործն 'ի յանձն առնու.
նա ապրանքն զամէն այն մարդոյն տանք՝
որ 'ինք տեղն նստի։ Այն մարդն, որ զայն
ամէն խաղքութին տեսանէ, և լսէ զոր
յայն նայիպին գլուխն անցուցին. և յառաջ
գայ թէ ես լինիմ թագաւորին նայիպ.
այն մարդն է յիմար, և տգէտ. զայն բանե
ցէք՝ իմէջ որմին դրէք կենդանի, որ այլ
չի փլչիլ. և 'ի չէն մնայ։ Իսկ նոքա եկեալ
պատմեցին թագաւորին. և թագաւորն ա_
րարեալ այնպէս. եգիտ զայր մի ու մինչ
դեռ կանչեցնէին 'ի քաղաքին՝ թէ ով գայ
զայն նայիպին պէշխանութին և զգործն
յանձն առնու, նա զնր ապրանքն և զհայ

րենէքն նմա տամք։ Յայնժամ ջորի. և թո
նի այր մի յառաջ վազեաց և ասաց՝ թէ ես
յանձն առնում զայն նայիպութիւն. և հոր
ցին ցնամ թէ տեսեք ընդ այն նայիպին հետ
ինչ արարին. նա ասէ այս տեսի. բայց ես
այլ աղէկ առնեմ, որ զերդ զայն չլինիմ։
Նու նց առեալ վաղվաղակի տարեալ եդին
կենդանի յորմն շինուածոյն. և հաստատուն
եկաց շինուածն։ Յուցանէ առակս. թէ
ոք զընկերն տեսանէ ՚ի գործ թագաւորի,
կամ մեծամեծաց ձեռն անկեալ՝ և այնու
պատճառաւն ՚ի յաղքատութի և ՚ի տուգա
նըս անկեալ. և ինքն յանդգնեալ ՚ի նոյն գոր
ծըն ձեռնարկանէ. նման նմա լինիցի. և
՚ի կենացն ևս զրկեսցի։

ՃԾԹ Ասի յառակաց՝ թէ աքլորք երկու կռո
ռէին իմէջ փողոցին. և մէկն յաղթեաց
ընկերին, և ձգեաց զնա. և հպարտացեալ,
ել ՚ի բարձր տանիս. և սկսաւ կարկաջել՝
և ձայնել բարձր, որ յաղթեաց ընկերին, և
հպարտացաւ ինքն ընդ իւր անձն։ Նոյն ա
հա արծուի մի ՚ի վերուստ էառ զինքն. և
վերացաւ յօդս երկնից։ Յուցանէ առակս
թէ որ խնդայ ՚ի կորուստ թշնամւոյն իւ
րոյ. և ուրախանայ հպարտութեամբ. թէ յաղ
թեցի ընկերին. գայ ՚ի վ͞ր ն͞ր նեղութիւն յան
կարծակի, որ վայ տայ իւր անձինն՝ ոՃ ա
սէ դաւիթ. գուբն զոր փորեաց. և ն͞րն
ասէ թէ որով չափով չափի։

ՃԿ Ասի յառակաց՝ թէ աքլորն օթերէր ՚ի

 ծառ

ծառ մի, և ի մէջ գեղերին սկսաւ փառա-
բանել զԱծ. և աղաղակէր անտանելի ձայ-
նիւ. լռեալ աղուէսն. և գայ առ աքլորն
և ասէ ո՜չ քահանայ, էջ ՚ի ծառէդ ՚ի վայր
զի այսօր տօն է մեծի նը կարապետին. և
փիլիսոփայ չունինք, որ կատարենք զտօնս.
Ասէ աքլորն սակաւ մի համբերեա մինչև
գայ քեռայրն իմ, որ հանդիսիւ տօն առ-
նեմք. և իբրև առաւօտ եղև, գայր շուն մի
քերց յանկարծակի. և բռնեաց զաղուէսն
և նա այլ ընդ այլ ձայնէ, և գոռայր. Ասէ
խօսօղն, վայ ինձ թէ այդպիսի գործիչի
ձայնիւդ կամէիր կատարել զտօն մեծի նը
կարապետին. Ցուցանէ առակս. Թէ որ
ջանայ նենգել ընկերին իւրոյ. ինքն անկցի
յորոգայթն որ Տրն հրամայէ. և սաղմո-
սն. որ փորէ.

Ասի յառակս՝ թէ ժողովեցան երեսուն ԽԱ
նապաստակք. խորհուրդ արարին, և
ասացին. թէ եկայք, երթամք ամենքս միա-
բան անկանիմք ՚ի ծովն. որ ազատիմք ՚ի
յայս դառն կենացս. զի կարի տկար է որ
տեղծեր զմեզ Ած. թէ գազանք են, թէ
հաւք են զմեզ ուտեն. լաւ է որ մեռանիմք
քան այս կենօքս ապրիմք. Իբրև ՚ի գնալն
իւրեանց տեսին շատ գորտունս. և ՚ի ձէնէ
բարձեալ գորտանցն փախեան, և անկան
՚ի ջուրն, և թաքեան. և նապաստակքն գո-
հացան զԱծ. զի տկարք տեսին քան զին-
քեանս. Ցուցանէ առակս. Թէ մի հայիր

 ՚ի նա

՚ի մարդն՝ որ բարձր է քան զքեզ՝ և մխի
թարեաց. և թէ մեղաւոր ես. մի հայեր
՚ի կարի արդարն՝ և անյոյս լինիր. այլ հայ
եաց ՚ի մեծ մարդիկ՝ և մխիթարիր. և յու
սով դիմեա առ Ք՟Ս, և փրկիս։

ԿԲ Մի յառակաց՝ թէ ՚ի տօնի զատկին եկին
Թռչունքն ամ՟, և խոստովանէին ըստ
օրինացն. եկին ընդ նմ՟ սակաւ մի և հողա
մաղք. խոստովանէին քահանային՝ թէ
չեմք մեղուցեալ. բայց զի որսացաք զմու
կըն, և զգորտ, և կերինք. Իսկ նա մերժեաց
զնս՟ պիղծս կոչելով, և ոչ երթեալ ստացան
գանձս բազումս, և մատուցին քահանային
և տարեալ այնու արդարացոյց զնս՟ ասելով
ոչ գիտացիք խոստովանիլ՝ զի այն ձեզ թըռ
չունք են և հնազանդեաց զնս՟. Օրինակ է
եպիսկոպոսացն, և քահանայից, առակս
նշանակէ. զի զպոռնիկս և զայլս մերժեն
յեկեղեցւոյ, և զարծաթոյ ընդունին կաշա
ռօք։

ՃԿԳ Մի յառակաց՝ թէ բուն հրեշտակ առա
քեաց առ արծուին. և խնդրեաց ըզ
դուստր նր՟ հարսն. և ասէ դու տունջեան
քաջամարտիկ ես և ես գիշերոյ. պատշաճ
է մեզ խնամութիւն. և յանձն էառ տալ. և
ի լինիլ հարսանեացն, ՚ի տունջեան լոյս ոչ կա
րէր տեսանել փեսայն, և ՚ի գիշերի հարսն
և ծաղր առնէին զնա բազէքն. և լուծաւ
հարսանիքն. Ցուցանէ առակս. Որք հա
[illegible] դուստր իւր տայ այլա

սեռն խաւարեցելոյ 'ի լուսոյ։

Այր մի գնալով 'ի ճանապարհն հանդի ճկզ
պեցաւ արանց՝ որք զճորտանս կապեալ
'ի բուն վէմ մի, զի շարժեսցեն զվէմն և
առ ինքեանս քարշեսցեն։ բայց յամենուանց
կողմանց քարշէին։ կամելով իւրաքանչիւ
րոք առ ինքն քարշել՝ և իւրացուցանել։
Իսկ քարն ամենևին անշարժելի մնայր՝ և
անխախտ։ Նմանայքն, ով մարդիկք, եթէ
կամիք շարժել զդա 'ի տեղւոջէ իւրմէ,
'ի միոջէ կողման քարշեցէք, զի շարժես
ցի։ քանզի յամենէ կողմանէ քարշելով՝ զդ
դա շարժել անհնարին է։ բայց նոքա ոչ
կամեցան լսել նմա։ այլ յամառեալ քարշէ
ին ըստ սովորութեան իւրեանց՝ վն որոյ քա
րըն մնայ անշարժ։ Ցուցանէ։ Մեծ է
ինքն Քս ըստ Դանիելի և Պօղոսի։ իսկ
քարշողքն առ ինքեանս Քրիստոնեայք,
զի իւրաքանչիւրոք ազգ քրիստոնէից կա
մի հակառակութեամբ զՔս առ ինքն քար
շել՝ այսինքն իւրացուցանել՝ բայց Քս ան
շարժ մնայ՝ և ոչ առ միոջ [illegible]։ քանզի
Քս ոչ կամի զհակառակութեան և զ[illegible]
մութի հաւատոյ [illegible]
զմիաբանութիւն նոցին։ որովք շարժի Քս
առ նա։

ՎԵՐՋ